

BUDEN

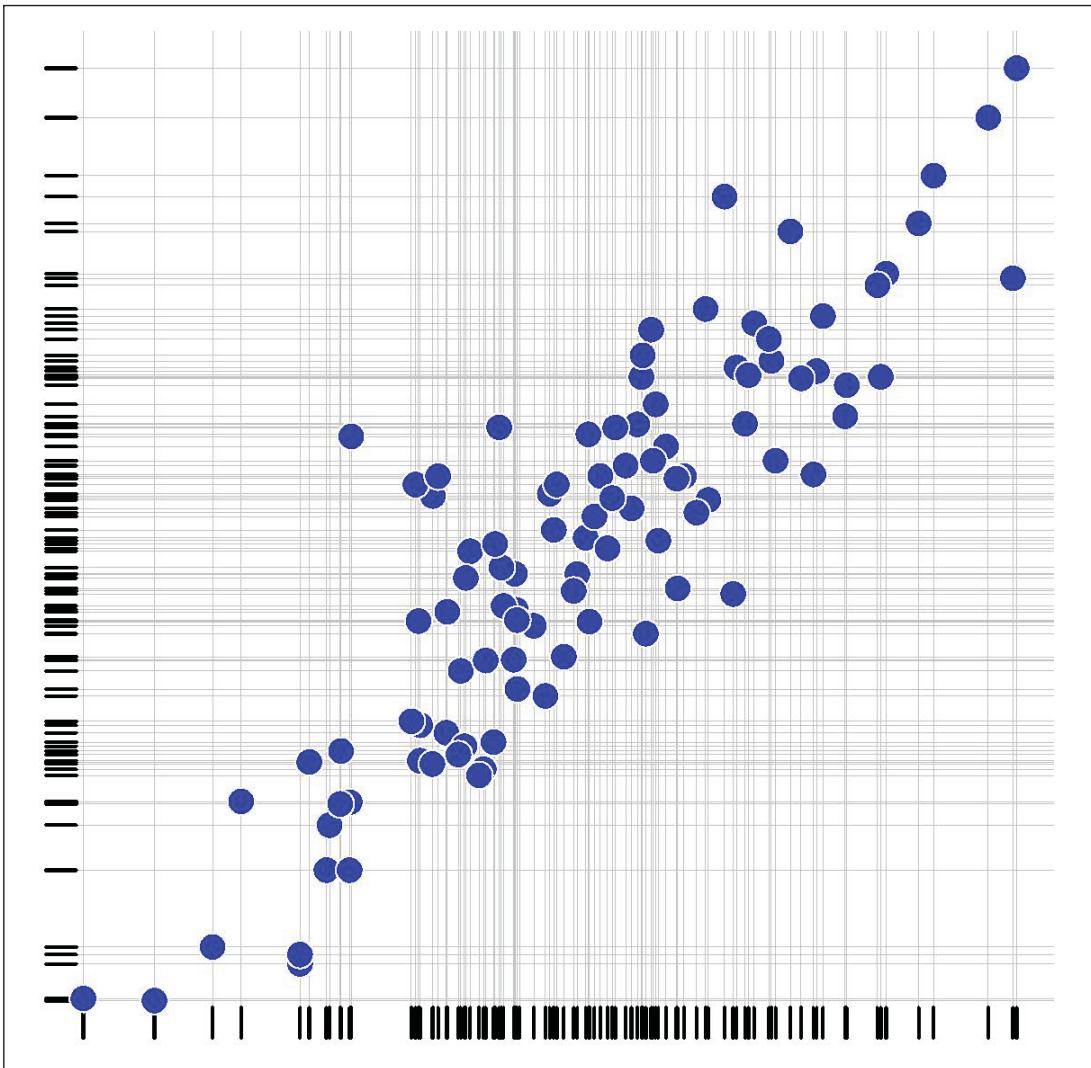
STATISTIČNEGA DRUŠTVA SLOVENIJE

LJUBLJANA, MAREC 2011

št. 55/XXXIII

ISSN 1408-3272

VSEBINA

Uvodnik (Katja Rutar)	3
Sliki na platnicah (Andrej Blejec)	4
Skupščina	
Zapisnik 18. redne skupščine Statističnega društva Slovenije	5
Aktualno	
Mednarodno leto gozdov 2011 - gozdovi za ljudi (Špela Gale)	9
Okrogla miza o merjenju in uporabi podatkov o družbenem napredku in blaginji (Andreja Hočevar)	13
Popisi	
Popis kmetijstva 2010 - novi pristopi pri izvedbi (Barbara Kutin Slatnar)	15
Zakaj Slovenije popis prebivalstva v letu 2011 nič ne stane, druge države pa bodo porabile milijone evrov? (Danilo Dolenc)	19
Kako štejejo ljudi v drugih državah? (Katja Rutar)	21
Izobraževanje	
Sodobni statistični pristopi - spored predavanja na podiplomskega študija statistike (Anuška Ferligoj)	24
Konferenca ICOTS-8 v Ljubljano privabila skoraj petsto udeležencev (Andrej Blejec)	25
Raziskujemo	
Analiza sodobnega izseljevanja iz Slovenije (Lucija Lapuh)	28
Statistična metodologija izdelave okoljskih satelitskih računov za vodo za Slovenijo (Vojko Šegan)	37
Mednarodno	
Uradna statistika in okolje: pristopi, vprašanja, izzivi in povezave (Mojca Suvorov)	49
Delavnica o vodenju statističnih sistemov (Andreja Hočevar)	54
Prvih deset let evropske mreže za poslovno in industrijsko statistiko (Irena Ograjenšek)	56
Strokovna posvetovanja	
Srečanje mladih statistikov v Vorau na avstrijskem Štejskem (Aleš Toman)	58
Merjenje blaginje in napredka družbe - izzivi pri uporabi in razumevanju podatkov (Mojca Noč Razinger)	59
Napovedujemo	
Konerenci o urejanju podatkov v Ljubljani na rob (Rudi Seljak)	63
Vloga statistike pri upravljanju neravnovesij v družbi (Mojca Noč Razinger)	68
Zanimivosti in kratke novice	

Glavna urednica:	mag. Katja Rutar
Odgovorni urednik:	dr. Andrej Blejec, predsednik Statističnega društva Slovenije
Uredništvo:	člani Izvršnega odbora: mag. Eva Belak, dr. Anuška Ferligoj, Bogdan Grmek, dr. Valentina Hlebec, dr. Damijana Kastelec, dr. Irena Ograjenšek, dr. Mojca Noč Razinger in Borislav Tkačik
Urednica spletne strani:	Irena Vipavc Brvar
Predsedniki sekcij:	Sekcija za statistično izobraževanje: dr. Andrej Blejec Sekcija za statistično terminologijo: Jaro Lajovic Sekcija za teoretična vprašanja statistike: dr. Mihael Perman Sekcija za uradno statistiko: Tomaž Banovec Sekcija za odkrivanje znanja: dr. Nada Lavrač Sekcija za izdajateljsko-založniško dejavnost: dr. Anton Kramberger
Lektorica:	Darja Butina
Tehnična redakcija:	Peter Zoubek
Oblikovanje:	Slavka Slokar
Oblikovanje naslovnice:	Peter Polončič Ruparčič
Tisk:	Statistični urad Republike Slovenije
Naslovnica:	dr. Andrej Blejec
Fotografije:	Foto arhivi SDSin SURS
Naklada:	230 izvodov

ISSN 1408-3272

SEDEŽ DRUŠTVA: Statistično društvo Slovenije
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana
Tel.: 01 2415 100
<http://www.stat-d.si>

AVTORJEM PRISPEVKOV:

Vabimo vas k sodelovanju pri oblikovanju našega društvenega glasila. Zaželeno je, da prispevke pošljete po elektronski pošti. Prosimo tudi za fotografije, s katerimi bomo ilustrirali prispevke in popestrili bilten. Besedila bomo lektorirali, avtorjem v pregled pa poslali le v primeru večjih posegov.

Bilten izhaja enkrat letno, vendar le, če je dovolj prispevkov. Zato avtorje prijazno vabimo, da strokovne in aktualne prispevke, zapise o udeležbah na različnih strokovnih dogodkih, napovedi ali druge zanimivosti, ki se vam zdijo vredni za objavo in za informiranje statistične javnosti, sproti pošiljate uredništvu. Le tako jih bomo zanesljivo uvrstili v bilten in s tem ohranili v trajnem spominu ter pripomogli k izpolnjevanju poslanstva društva.

Prispevke pošljite urednici, predsedniku, članu izvršnega odbora, ki vam je najbližji, ali pa predsedniku sekcije, katero bi vaše sporočilo vsebinsko zadevalo. Ne pozabite tudi na pošiljanje sporočil za našo spletno stran. Naši naslovi elektronske pošte so:

Katja.Rutar@gov.si, Andrej.Blejec@nib.si, Irena.Vipavc@fdv.uni-lj.si, Eva.Belak@gov.si, Anuska.Ferligoj@fdv.uni-lj.si, Damijana.Kastelec@bf.uni-lj.si, Mojca.Noc@gov.si, Irena.Ograjensek@ef.uni-lj.si, Bogdan.Grmek@gov.si, Mihael@valjhun.fmf.uni-lj.si (Mihael Perman), Anton.Kramberger@fdv.uni-lj.si, Nada.Lavrac@ijs.si, Tomaz.Banovec@siol.net, Jaro.Lajovic@mf.uni-lj.si

OKOLJE IN STATISTIKA

Novica na spletni strani Statističnega urada me je spomnila, da bo letošnji bilten ugledal luč sveta okoli datuma svetovnega dneva voda - 22. marca. Organizacija združenih narodov na prav temu dogodku namenjeni lepo oblikovani posebni spletni strani razlaga, da je državam članicam praznovanje tega dneva priporočila že leta 1992. Svetovni dan voda želi usmeriti pozornost na pomembnost čiste pitne vode za življenje in smotrnega upravljanja z vodo.

V biltenu boste našli prispevke o novo nastajajoči statistični metodologiji izdelave okoljskih satelitskih računov za vodo, o veliki mednarodni konferenci o uradni statistiki in okolju, o mednarodnem letu gozdov in o popisu kmetijstva. Večkrat je uporabljen tudi izraz trajnostni razvoj, ki že po definiciji vključuje okolje. Torej nadpovprečno število omemb okolja.

Mediji te dni najpogosteje poročajo o rušilnem potresu v visoko tehnološko razviti Japonski, ki mu seizmologi glede na učinke v naravi iz dneva v dan zvišujejo oceno jakosti. Hkrati strokovnjaki za jedrsko varnost spreminjajo stopnjo resnosti nesreče na mednarodni lestvici jedrskih dogodkov. Radiologi po vsem svetu pa merijo stopnje radioaktivnega sevanja v zraku in radioaktivno onesnaženost živil.

Verjetno je preveč poenostavljeno sklepanje, ki se ob takih dogodkih ponuja kar samo od sebe, da gospodarsko rast zadnjih desetletij plačujemo z uničevanjem okolja. Najbližji sosedi nepredvidljivih nesreč celo z lastnim življenjem. Ustvarjanje dobrin in storitev zahteva raznovrstne surovine - v enem izmed prispevkov je uporabljen celo izraz storitve okolja, ki pa so omejene. A videti je, da še ne znamo najbolje oceniti vrednosti plačila oziroma stroškov napredka, čeprav ta spoznanja niso nova. Zavedanje o visokih stroških bi verjetno spodbudilo prizadevanja za njihovo zmanjševanje. Upajmo, da so strokovna posvetovanja na teme, kot npr. uradna statistika in okolje ali merjenje blaginje in napredka družbe, statistični prispevek k uravnoteženemu razvoju treh stebrov družbe: gospodarskega in družbenega razvoja ter varstva okolja, kot ga zahteva Slovenska fundacija za trajnostni razvoj Umanotera.

Leta na začetku desetletij so leta različnih popisov. Tudi o tem vas v biltenu obveščamo. Eden izmed možnih scenarijev celo napoveduje, da bomo v današnji registrski dobi popisne podatke o prebivalstvu dobivali vsaka tri leta in bi lahko postala uvodna trditev stvar zgodovine ali relevantna samo za manj registrsko razvite države.

V biltenu so seveda tudi poročila običajnih društvenih in drugih strokovnih posvetovanj ter dolgo napovedovane in izjemno uspešne Mednarodne konference o statističnem izobraževanju v soorganizaciji Statističnega društva Slovenije. Predstavljamo tudi rezultate nekaterih raziskovanj in možnosti za statistično izobraževanje. Želim vam prijetno branje in se veselim vašega odziva, še posebej pa vaših prispevkov za naslednjo številko biltena!

Katja Rutar
urednica biltena

SLIKI NA PLATNICAH

BIVARIATNA PORAZDELITEV IN NJENI ROBNI PORAZDELITVI

dr. Andrej Blejec
Nacionalni inštitut za biologijo

Slika na naslovnici prikazuje običajno grafično predstavitev bivariatnih podatkov v obliki razsevnega grafikona. Modre pike prikazujejo lego parov meritev dveh spremenljivk in nakazujejo porazdelitev in gostoto podatkov, ki so v tem primeru pozitivno korelirani: ko se povečuje ena od spremenljivk, se povečuje tudi druga. Iz take bivariatne porazdelitve zlahka sklepamo na porazdelitev posamezne spremenljivke. Od vsake pike naredimo na ustrezno koordinatno os projekcijo (v smeri narisanih sivih črt) ter lego projekcije označimo s temno črtico, s tem nakažemo gostoto podatkov (robno porazdelitev).

Kaj pa obratno? Ali lahko sklepamo na skupno porazdelitev če poznamo porazdelitvi posameznih spremenljivk, ki sta v našem primeru narisani kot kratke temne črtice ob koordinatnih oseh na zgornji levi sliki hrbtni strani Biltena? Izkaže se, da to ni ravno lahko, še posebej če ne vemo ničesar o povezavi posameznih izmerjenih vrednosti. Možnih leg parov podatkov je namreč kar precej, vsako sečišče sivih črt s slike je možna lega kakega para.

Na hrbtni strani je prikazanih nekaj možnosti. Desno zgoraj je rešitev, pri kateri smo parili naraščajoče urejene vrednosti obeh spremenljivk. Najbrž si predstavljate sliko, kjer bi po vrsti združevali naraščajoče vrednosti ene spremenljivke s padajočimi vrednostmi druge spremenljivke. To sta najbrž skrajni možnosti, ki nakazujeta največji možni povezavi spremenljivk. Spodnji dve sliki pa predstavljata dve izmed mnogih možnih razvrstitev parov vrednosti, ki ne kažeta prav nobene povezanosti spremenljivk. Bi znali povedati, koliko je vseh možnih različnih slik?

Podoben problem, ki je povezan s sklepanjem o povezanih pojavih, pri čemer poznamo le njihove posamezne porazdelitve, nas je pripeljal do ekonomskih težav, v katerih smo se znašli. Ocenjevanje povezav na finančnih trgih so modelirali s pomočjo gaussovih kopul, pri tem pa so se zanašali na naivno ocenjene korelacije tveganj. O tem lahko preberete kaj več v prispevku o receptu za nesrečo: Recipe for Disaster: The Formula That Killed Wall Street (http://www.wired.com/techbiz/it/magazine/17-03/wp_quant?currentPage=1).

SKUPŠČINA

STATISTIČNO DRUŠTVO SLOVENIJE
VOŽARSKI POT 12, LJUBLJANA

ZAPISNIK

18. redne skupščine Statističnega društva Slovenije,

ki je potekala v četrtek 25. marca 2010 od 16.30 do 18.00 ure
v sejni sobi Statističnega urada RS na Vožarskem potu v Ljubljani.

Prisotni člani: Eva Belak, Andrej Blejec, Matevž Bren, Bogdan Grmek, Majda Jenič, Janez Jug, Franta Komel, Katarina Košmelj, Irena Križman, Mojca Noč Razinger, Alenka Rismal, Katja Rutar, Genovefa Ružič, Vojka Šircelj, Katica Špiranec in Metka Zaletel.

Skupščino Statističnega društva Slovenije je s pozdravnim nagovorom otvoril predsednik društva Andrej Blejec. Predstavil je uvodno predavanje in **dnevni red skupščine**:

1. Predavanje Danila Dolenca: Registrski popis 2011 - prednosti in novosti.
2. Otvoritev skupščine in izvolitev delovnih organov skupščine.
3. Poročila predsednika in nadzornega odbora.
4. Obravnava finančnega poročila za leto 2009.
5. Poročilo o konferencah: Uporabna statistika, Statistični dnevi in Mladi statistiki.
6. Razprava o poročilih.
7. Splošna razprava in sprejem sklepov skupščine.
8. Razno.

Ad 1)

Zaradi opravičene odsotnosti Danila Dolenca je bila predstavitev registrskega popisa prebivalstva v letu 2011 nadomeščena s predstavitvijo terensko-registrskega popisa kmetijstva v letu 2010. Barbara Kutin Slatnar z oddelka za statistiko kmetijstva, gozdarstva, ribištva in lova na Statističnem uradu je predstavila zgodovino, pravne podlage in načrt izvedbe letošnjega največjega terenskega zbiranja podatkov v Sloveniji z geslom "Vsaka kmetija šteje!". V Sloveniji smo imeli do sedaj le tri samostojne popise kmetijstva in sicer v letih 1930, 1960 in 2000. Večkrat pa so bila izbrana vprašanja s področja kmetijstva vključena v redne popise prebivalstva. Izvedbo popisa kmetijstva predpisujejo uredba Evropskega parlamenta in sveta, Zakon o državni statistiki in Letni program statističnih raziskovanj. Letošnjemu kmetijskemu popisu bosta priključena še popis tržnega vrtnarstva in vzorčno raziskovanje o metodah kmetijske proizvodnje. Končni popisni podatki bodo kombinacija podatkov, zbranih na terenu,

in podatkov iz 15 (večjih) administrativnih virov Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Pozitiven stranski produkt kombiniranega zbiranja podatkov bodo tudi sklenjeni dogovori o rednem posredovanju podatkov z različnih administrativnih virov s področja kmetijstva Statističnemu uradu, ki bo te podatke v prihodnje lahko v večji meri uporabljal tudi za redna raziskovanja. Zbiranje podatkov na terenu bo potekalo od 1. junija do 15. julija in ga bo izvedel zunanji izvajalec. Popisovalci bodo morali popisati okrog sto tisoč kmetij. Prvi začasni podatki bodo objavljeni že konec septembra 2010, končni podatki pa morajo biti objavljeni do 31. marca 2012.

Ad 2)

Predsednik društva je predlagal kandidate za delovne organe skupščine:

- v delovno predsedstvo Metko Zaletel (predsednica) in Mojco Noč Razinger (članica),
- za zapisnikarico Katjo Rutar,
- za overovatelja zapisnika pa Evo Belak in Bogdana Grmeka.

Sklep: Prisotni so soglasno potrdili delovne organe skupščine.

Ad 3) in 5)

Točki sta bili združeni, ker obravnavata isto temo. Predsednik društva je predstavil aktivnosti društva v preteklem letu, ki so se odvijale predvsem okoli organizacije in izvedbe konferenc, ki so podrobneje opisane tudi v novi številki društvenega biltena. V začetku leta smo načrtovane konference prijavili na razpis Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS, ki jim je dodelila finančno podporo. Sredi septembra je bila v Ribnem pri Bledu konferenca Uporabna statistika. Imela je okrog sto udeležencev, od tega 30 % udeležencev iz Slovenije in 70 % iz tujine. Razveseljivo je, da se je skupno število udeležencev in število udeležencev iz Slovenije nekoliko zvišalo. Razlog za to so verjetno poznani vabljeni predavatelji (van den Boogaart, Gelman in Molenberghs).

Oktobra je bilo v Bazovici nad Trstom tradicionalno letno srečanje mladih statistikov iz držav regije Alpe-Jadran in njihovih mentorjev. Srečanje je bilo odlično organizirano; gostitelji so bili zelo gostoljubni. Udeleženci iz Slovenije so predstavili svoje raziskovalne projekte.

Mojca Noč Razinger, namestnica predsednice programskega odbora posvetovanja Statistični dnevi v Radencih, je predstavila zadnje strokovno srečanje z naslovom Vloga statistik, analiz in napovedi pri obvladovanju globalne ekonomske krize. Število udeležencev se že več let giblje okrog številke 150. Letošnji pomembni gosti srečanja so bili predsednik Eurostata Walter Radermacher, predstavnik Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj David Brackfield ter ugledna profesorja statistike Lynne Billard in Edwin Diday. Gradivo s konference je objavljeno na spletu. Predlagana tema za naslednje statistične dneve pa je statistika po meri ljudi oziroma merjenje blaginje prebivalstva.

Predsednik društva je predstavil še potek priprav na Mednarodno konferenco učiteljev statistike ICOTS-8 v Ljubljani, ki intenzivno potekajo že od lanskega leta. Konferenca bo julija letos v Cankarjevem domu. Za sodelovanje se dogovarjajo tudi z različnimi slovenskimi organizacijami s področja izobraževanja, npr. z Zavodom RS za šolstvo. Udeležbo na otvoritvi konference sta potrdila predsednik republike Danilo Türk in minister za šolstvo in šport Igor Lukšič. Udeležencev na konferenci bo okrog petsto.

Poleg izvedbe konferenc je društvo v preteklem letu izdalo dve številki revije Metodološki zvezki in eno številko Biltena Statističnega društva Slovenije. Z založniško družbo Wiley Blackwell potekajo dogovori o postavitvi Metodoloških zvezkov na njihovo spletno stran, kar bi povečalo prepoznavnost naše strokovne revije. Na Inštitutu za biostatistiko in medicinsko informatiko redno potekajo mesečna predavanja s področja statistike. Člani društva so vabljeni tudi na javna predavanja različnih slovenskih in tujih predavateljev v okviru predmeta Sodobni statistični pristopi na doktorskem študiju statistike, ki potekajo na Fakulteti za matematiko in fiziko.

Med tekočimi problemi je predsednik društva omenil potrebe po zagonu delovanja terminološke sekcije, po prenovi spletne strani in po ureditvi arhiva društva.

Predsednica nadzornega odbora je predstavila poročilo nadzornega odbora, ki ugotavlja, da društvo deluje v skladu s statutom in veljavnimi predpisi.

Ad 4)

Tajnik društva je predstavil finančno poročilo društva. V preteklem koledarskem letu je imelo društvo okrog 31 tisoč evrov prihodkov in okrog 29 tisoč evrov odhodkov. Večina finančnega poslovanja je bila povezana z organizacijo konferenc, za katere je društvo dobilo tudi kar nekaj donacij. Trenutno stanje na transakcijskem računu je okrog 22 tisoč evrov in obsega tudi več donacij za julijsko Mednarodno konferenco učiteljev statistike v Ljubljani.

Ad 6) in 7)

V razpravi je bilo pohvaljeno pozitivno finančno poslovanje ob organizaciji konferenc Uporabna statistika in Statistični dnevi. Tajnik društva je povedal, da so društveno gradivo v papirni obliki in albumi s fotografijami shranjeni v posebni omari na Statističnem uradu, potrebno pa bi bilo zbrati najpomembnejše gradivo in ga urediti. Na zalogi je še večja količina Statističnih terminoloških slovarjev, ki bi jih lahko razdelili zainteresiranim ljudem ali organizacijam. Prisotni upajo, da bo društvo ohranilo dosednji obseg delovanja. S pomočjo društva se je spletlo povezano omrežje slovenskih statistikov. Letos bi pred poletjem lahko ponovno organizirali društveni strokovno-družabni izlet. V društvo se je od lanske skupščine včlanilo devet novih članov. Datum naslednje skupščine je potrebno vnaprej uskladiti z aktivnimi člani društva.

Sklep: Prisotni so soglasno sprejeli poročilo predsednika o delu društva v preteklem letu, poročilo nadzornega odbora in finančno poročilo za leto 2009.

Sklep: Izvršni odbor se seznani s papirnim arhivom društva in izbere gradivo, ki spada v društveni arhiv.

Ad 8)

Teme za razpravo so bile izčrpane že pri predhodnih točkah.

Zapisala: Katja Rutar

Overovatelja zapisnika:
Eva Belak
Bogdan Grmek

Predsednica delovnega predsedstva:
Metka Zaletel

AKTUALNO

MEDNARODNO LETO GOZDOV 2011 - GOZDOVI ZA LJUDI

Špela Gale
Statistični urad Republike Slovenije

Gozdovi in njihova dostopnost za vse ljudi pomenijo tržno priložnost in primerjalno prednost Slovenije. Za Slovenijo so simbol prepoznavnosti, saj smo s 60-odstotno gozdnatostjo tretja najbolj gozdnata dežela v Evropi. Večji delež gozda imata le Finska (77 %) in Švedska (75 %), medtem ko imajo najnižji delež gozda na Malti (1 %), Irskem (10 %) ter Nizozemskem (11 %). Les iz slovenskih gozdov je najpomembnejša obnovljiva surovina v državi, primerna tako za oskrbo predelovalne industrije kot tudi za energetske namene.

Z letom 2011 smo vstopili v mednarodno leto gozdov, ki ga je razglasila Generalna skupščina Združenih narodov. Ob razglasitvi je izhajala iz mednarodne konvencije o biotski raznovrstnosti, Okvirnega mednarodnega sporazuma Združenih narodov o podnebnih spremembah in drugih sporazumov, ki so vezani na področje gozdov. Vodilo vseh promocijskih dejavnosti v Sloveniji je javnosti približati spoznanje, da gozdovi in trajnostno gospodarjenje z njimi lahko občutno prispevajo k trajnostnemu razvoju ter boju proti revščini.

Gospodarsko (proizvodno) vrednost in vlogo gozdov prikazujemo z ekonomskimi računi za gozdarstvo (ERG). Kažejo na ekonomske kategorije gozdarstva, ki omogočajo ugotavljanje ekonomske pomembnosti znotraj nacionalnega gospodarstva ter mednarodno primerljivost. Izdelani so po metodologiji Ekonomskih računov za kmetijstvo in gozdarstvo ERK/ERG 97 za obdobje med leti 1995 in 2009, ti pa so izpeljani iz Evropskega sistema računov 95 (ESR 95). Leta 2006 so skladno z odločitvijo Eurostata postali del sistema integriranih okoljskih in ekonomskih računov za gozdarstvo (IEEAF), kjer je gozdarstvo prikazano v kompleksnem, širšem okoljskem okviru.

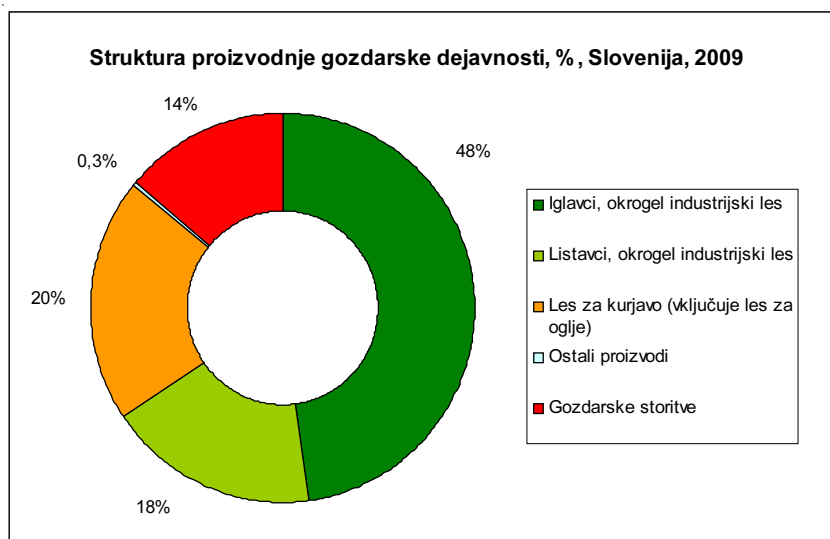
Struktura proizvodnje gozdarske dejavnosti

V strukturi vrednosti proizvodnje je med letoma 2000 in 2009 prevladoval okrogel les iglavcev in listavcev za industrijsko uporabo. Leta 2000 je njegov delež znašal slabih 83 % celotne vrednosti proizvodnje gozdarske dejavnosti, do leta 2009 pa je nekoliko padel (66 %) na račun povečane vrednosti lesa za kurjavo v skupni proizvodnji. Vrednost lesa za kurjavo je leta 2009 dosegla 31 milijonov evrov, kar je bilo dobrih 20 % celotne vrednosti proizvodnje. V skupni strukturi proizvodnje je naraščal tudi delež vrednosti gozdarskih storitev, ki je v letu 2009 znašal 14 %, kar je za dobrih osem odstotkov več kot leta 2000.

Tabela 1: Vrednosti gozdarske proizvodnje, Slovenija, 2000 - 2009, v milijonih evrov

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Proizvodnja gozdarske dejavnosti	71,8	77,7	82,7	93,2	98,1	104,4	150,0	149,1	163,2	152,9
Iglavci, okrogel industrijski les	30,5	32,9	35,6	41,0	47,5	56,0	71,9	83,5	88,8	73,2
Listavci, okrogel industrijski les	28,9	35,3	34,0	35,8	23,2	12,3	22,6	24,6	28,7	27,0
Les za kurjavo (tudi les za oglje)	7,6	4,2	4,1	5,1	11,0	18,0	25,6	25,9	28,7	30,9
Ostali proizvodi	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	0,5
Gozdarske storitve	4,1	4,6	8,4	10,8	15,9	17,4	29,2	14,5	16,4	21,4

Vir: Statistični urad

Graf 1: Struktura proizvodnje gozdarske dejavnosti, Slovenija, 2009

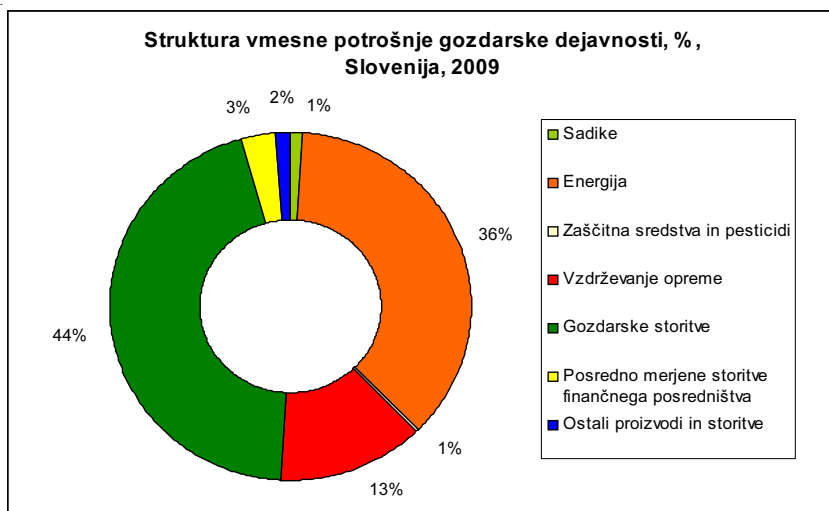
Vir: Statistični urad

Vmesna potrošnja, bruto dodana vrednost in faktorski dohodek

Vmesna potrošnja je vrednost proizvodov in storitev, ki se uporabijo v proizvodnem procesu. Njena vrednost vpliva na dodano vrednost gozdarske dejavnosti, ki omogoča primerjavo z drugimi dejavnostmi znotraj nacionalnega gospodarstva ter mednarodno primerjavo. Leta 2009 je skupna vrednost znašala 48 milijonov evrov. K njeni vrednosti je največ prispevala rast vrednosti gozdarskih storitev, ki je k skupni vrednosti 2009 prinesla skoraj 45 %. Gozdarske

storitve so največjo vrednost dosegle leta 2006 (29 milijonov evrov). Na vmesno potrošnjo sta bistveno vplivali še poraba energije ter vzdrževanje opreme. Delež porabljene energije je od leta 2000, ko je dosegel najvišjo vrednost, to je dobrih 48 % oziroma 8 milijonov evrov, počasi padal. Leta 2009 je vrednost porabljene energije za gozdarsko dejavnost znašala nekaj več kot 36 % celotne vmesne potrošnje. Izmed goriv je bilo uporabljenega največ bencina in dizelskega goriva. Postopoma se je v dejavnosti zmanjšala uporaba elektrike. Za vzdrževanje opreme je bilo v celotnem obdobju porabljeno okrog pet milijonov evrov letno.

Graf 2: Struktura vmesne potrošnje gozdarske dejavnosti, Slovenija, 2009

Vir: Statistični urad

V primerjavi z drugimi dejavnostmi je dodana vrednost, ustvarjena z izkoriščanjem gozda, nizka. Podobno stanje kot za Slovenijo je značilno tudi za druge evropske države.

V obdobju med leti 1995 in 1997 je bil delež gozdarstva v bruto domačem proizvodu 0,4 %, od leta 1998 do 2009 pa večinoma le 0,3 %. Delež dodane vrednosti gozdarstva v bruto družbenem proizvodu je bil precej stabilen, na počasen padec sta vplivala razmerje med proizvodnjo ter vmesno potrošnjo in relativno hitrejša rast drugih gospodarskih panog. V opazovanem obdobju je bil zaznaven trend rasti bruto dodane vrednosti na zaposlenega v gozdarski dejavnosti. Ta je 2009 znašala dobrih 17 tisoč evrov.

Faktorski dohodek je za gozdarstvo specifičnega pomena in predstavlja realnejšo dohodkovno kategorijo, kot je dodana vrednost. Leta 2009 je znašal 84 milijonov evrov, med leti pa je nihaj. V primerjavi z letom 2000 je bil večji za 66 %. V opazovanem obdobju je največjo vrednost dosegel leta 2008, ko je znašal 103 milijonov evrov.

Tabela 2: Proizvodnja gozdarske dejavnosti, bruto dodana vrednost (BDV), delež v bruto domačem proizvodu (BDP), zaposlenost v polni delovni moči (PDM), Slovenija, 2001 - 2009

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Proizvodnja (mio EUR)	77,7	82,7	93,2	98,1	104,4	150,0	149,1	163,2	152,9
BDV (mio EUR)	60,1	61,6	68,0	67,5	68,2	98,4	114,4	120,5	105,0
BDV na zaposlenega, EUR	11.936,0	10.905,9	13.096,2	14.511,4	11.381,3	16.794,1	18.942,6	19.520,4	17.356,9
BDP Slovenija (mio EUR)	20.396,2	22.758,2	25.114,0	27.073,0	28.750,0	31.050,0	34.568,0	37.305,0	35.384,0
BDV/BDP	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Zaposlenost (PDM)	5.033	5.645	5.189	4.653	5.994	5.858	6.037	6.173	6.051

Vir: Statistični urad

Z gospodarskega vidika gozd predstavlja pomemben surovinski vir, ki še ni v celoti izkoriščen. Gospodarski učinek gozdov je močno odvisen od kakovosti iz gozdov pridobljenega lesa. Z vidika zagotavljanja večjega gospodarskega učinka od gozdov je mogoče razvojne možnosti trajnostnega gospodarjenja izkoristiti z nadaljnjim povečevanjem lesne, optimiziranjem gozdne infrastrukture, načrtovanjem možnega poseka ter realiziranjem sečenj, ki jih načrti omogočajo. K povečanju gospodarskih učinkov gozdov je mogoče prispevati tudi z večjo izrabo gozdov za druge dejavnosti (npr. lov, čebelarstvo, nabiranje plodov, turizem, rekreacija) ter z nadaljnjo predelavo vseh gozdnih dobrin.

V okviru mednarodnega leta gozdov tudi na Statističnem uradu potekajo dodatne aktivnosti. Z (dodatnimi) objavami podatkov, ki jih zbiramo, želimo pokazati, da ima Slovenija velik gozdni potencial, da proizvodne vloge gozdov še niso optimalno izkoriščene, da je v promociji gozdov in gozdarske dejavnosti, v poslovnem povezovanju lastnikov gozdov ter v večjem sodelovanju vseh udeleženi velika razvojna priložnost.

OKROGLA MIZA O MERJENJU IN UPORABI PODATKOV O DRUŽBENEM NAPREDKU IN BLAGINJI NA BRDU PRI KRANJU

Andreja Hočevar
Statistični urad Republike Slovenije

Okrogla miza o merjenju in uporabi podatkov o družbenem napredku in blaginji, ki jo je pod pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije dr. Danila Türka in generalnega sekretarja Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) Angela Gurría organiziral Statistični urad, je potekala 29. novembra 2010 na Brdu pri Kranju. Dogodka se je udeležilo 112 udeležencev iz Slovenije, Italije, Črne gore, Bosne in Hercegovine, Makedonije ter iz OECD, Evropske komisije (Eurostata) in organizacije Progrma Združenih narodov za razvoj (UNDP). Med udeleženci iz Slovenije so bili poleg strokovnjakov s Statističnega urada še predstavniki ministrstev in vladnih služb, fakultet in nevladnih organizacij.

Okrogla miza ni le opozorila na številne izzive in zamisli v zvezi z merjenjem blaginje in napredka, temveč je odprla tudi dialoško in pluralno razpravo o njenem konceptu, o tem, kako ga razumejo različni udeleženci ter o izzivih in zamislih, o katerih bo razprava tekla tudi v prihodnosti. Meje rasti so omejene s končnostjo in učinkovitostjo uporabe virov. Zato je obvladovanje sprememb z merjenjem lahko prispevek k boljšim politikam in posledično k

V ospredju gostitelji konference generalni sekretar OECD Angel Gurría, predsednik Republike Slovenije Danilo Türk in generalna direktorica Statističnega urada Irena Krizman.

večjemu razvoju in blaginji. Razumevanje globalne rasti in različnih oblik neenakosti med ljudmi je pogoj za kakovostne izhode iz krize in za nove razvojne paradigme.

Okrogla miza je opozorila na šibkost uporabniške strani in na s tem povezano odgovornost vseh do uporabe statističnih podatkov. Za boljše razumevanje in sprejemanje podatkov je potrebno intenzivnejše sodelovanje tako z nosilci politik kot tudi s splošno javnostjo. Ugotovljeno je bilo, da imamo v Sloveniji kakovostno statistiko, a v izhodišču bi bile potrebne vrednostne spremembe v tem, kako podatke približati nosilcem politik, kako jih uporabiti za menedžment sprememb v družbi in kako doseči, da bi bili sprejemljivejši za vse. Še posebej je bila izpostavljena potreba po intenzivnejšem sodelovanju z nosilci politik in splošno javnostjo. Udeleženci okrogle mize so izrazili tudi željo po nadaljevanju tovrstnega dialoga. Odprto ostaja vprašanje, kako in kje bomo v Sloveniji to razpravo nadaljevali. Na tehnični ravni jo bomo vključili v okvir sodelovanja Statističnega urada z uporabniki, a bi bilo verjetno treba razmisliti tudi o povezavi z drugimi, predvsem z nosilci politik in z mediji. Oblikovati bi morali forum razvojnih srečanj, kjer bi se ob bistvenih razvojnih vprašanjih srečavali domači in tuji strokovnjaki.

POPISI

POPIS KMETIJSTVA 2010 - NOVI PRISTOPI PRI IZVEDBI

Barbara Kutin Slatnar
Statistični urad Republike Slovenije

Redno izvajanje popisov kmetijstva ter zagotavljanje primerljive metodologije (tako v časovnem smislu kot v smislu primerljivosti vseh držav članic Evropske unije-EU) ima velik pomen, saj so zaznane spremembe na področju kmetijstva v neki državi ali na širšem območju pomemben kazalnik celotnega razvoja družbe. Poleg tega predstavljajo redni popisi kmetijstva temelje za vsa ostala redna statistična raziskovanja tega področja.

V Sloveniji so bili do sedaj izvedeni le trije samostojni popisi kmetijstva: prvi leta 1930, nato 1960 ter zadnji v letu 2000. V obdobju med letom 1960 in 2000 so bili kmetijski popisi izvedeni v okviru rednega popisa prebivalstva (1971, 1981 in 1991). V letu 2000 je bil v Sloveniji izveden prvi samostojni popis kmetijstva, v katerem so bile vse definicije in klasifikacije usklajene s priporočili Svetovne organizacije za hrano in kmetijstvo pri Organizaciji združenih narodov - FAO in zakonodajo EU, izveden pa je bil na podlagi zakona. To pomeni, da smo v letu 2000 prvič pridobili podatke o strukturi kmetijske proizvodnje, zemljišč, tehnološke opremljenosti ter delovne sile na kmetijskih gospodarstvih, ki so primerljivi z drugimi državami članicami EU. V letu 2010 je bil na podlagi EU zakonodaje izveden drugi takšen popis, ki bo prvič dal tudi primerljive podatke s predhodnim popisom kmetijstva.

Nov pristop zbiranja podatkov ob popisu kmetijstva v letu 2010

Ker se zavedamo, da pomeni neposredno zbiranje podatkov o kmetijskih gospodarstvih veliko obremenitev glede poročanja za poročevalske enote, to je kmetijska gospodarstva oziroma njihove gospodarje, ter visoke stroške, smo vse od leta 2000 preučevali in preskušali možnosti za uporabo obstoječih administrativnih virov s področja kmetijstva v statistični namen.

Razvoj podatkovnih virov v administrativnem okolju od leta 2000 naprej je omogočil nove pristope pri zbiranju podatkov s področja kmetijskih statistik. Postopna uporaba administrativnih podatkov v rednih statističnih raziskovanjih s področja kmetijstva ter vzpostavitev in razvoj Statističnega registra kmetijskih gospodarstev (SKRG) na Statističnem uradu je omogočilo, da smo ob popisu kmetijstva 2010 lahko neposredno uporabili več administrativnih podatkovnih virov. Zaradi zahtev EU zakonodaje po podatkih ter zaradi pomena določenih vsebin, ki jih spremljamo le s statističnimi raziskovanji, pa lahko neposredno zbiranje podatkov le deloma nadomestimo z uporabo administrativnih virov.

Na odločitev glede načina zbiranja podatkov na terenu v popisu kmetijstva 2010 sta najbolj vplivali skrb za zagotovitev kakovostno zbranih podatkov ter skrb za zagotovitev varovanja informacij v celotnem procesu izvedbe popisa. Kot optimalen način zbiranja podatkov smo izbrali računalniško podprto osebno popisovanje (CAPI), pri čemer je bilo zagotovljeno

varovanje informacij na več nivojih: na prenosnikih, na strežnikih in varovanje osebnih podatkov popisovalcev. Vse to je omogočala strojna in računalniška oprema.

Tako smo v letu 2010 izvedli prvo zbiranje statističnih podatkov s področja kmetijskih statistik po CAPI metodi. To nam je omogočalo nadzor podatkov z vnaprej predvidenimi kontrolami ob vnosu podatkov, sprotno dodatno logično kontrolo podatkov, ki so jih popisovalci dnevno preko mobilnega omrežja posredovali na strežnik, ter kratek čas med zaključkom terenskega zbiranja podatkov in prvo objavo začasnih osnovnih rezultatov popisa.

Popisana drobnica ...

Kaj je omogočilo uporabo administrativnih virov v primeru popisa kmetijstva ?

Podatki, ki smo jih pridobili s popisom kmetijstva 2010, so zbrani kombinirano: s primarnim statističnim zbiranjem (terenski popis) ter prevzeti iz obstoječih administrativnih virov. Metodološko in tehnično to pomeni najzahtevnejši način pridobitve podatkov v statističnem raziskovanju, saj je potrebno podatke iz vseh virov pripeljati v okvir predpisane metodologije. Za takšen kombiniran način pridobitve podatkov smo se lahko odločili, ker so izpolnjeni naslednji pogoji:

- administrativni viri, ki jih bo mogoče uporabiti neposredno, imajo pri vseh najpomembnejših karakteristikah usklajene definicije s statističnimi,
- uporabljeni administrativni viri vsebujejo enotno, neponovljivo identifikacijo za kmetijska gospodarstva, o katerih vsebujejo določene podatke,
- sistem nadzora podatkov v ključnih administrativnih virih je zadosten,

- v statističnih raziskovanjih s področja kmetijstva ključne administrativne vire, ki bodo uporabljeni ob popisu 2010, uporabljamo neposredno ali posredno že vse od leta 2004, zato smo na uporabo teh podatkov dobro pripravljene,
- Statistični urad vodi in redno osvežuje SRKG, ki vsebuje tudi podatek o identifikatorju kmetijskega gospodarstva, ki ga uporabljajo v administrativnem Registru kmetijskih gospodarstev,
- Statistični urad ima izkušene strokovnjake tako na področju metodologije statistike kmetijstva kot tudi na računalniškem področju,
- evropska statistična zakonodaja, ki velja za izvedbo popisa kmetijstva 2010, dovoljuje uporabo kakovostnih razpoložljivih administrativnih virov.

Poleg navedenih pogojev je pomembno, da v statističnem raziskovanju uporabljeni administrativni viri zagotavljajo kakovostne podatke. To je temeljno zagotovljeno z:

- zakonsko osnovo, ki jo ima administrativni vir za zbiranje podatkov in določa stalnost, kontrolo podatkov, referenčne datume, prag zajema in popolnost vira ter metodološke osnove,
- dostopna je dokumentacija o podatkovnem viru,
- oblika, v kateri so podatki vira dostopni, omogoča enostavno uporabo podatkov.

Učinek uporabe administrativnih virov v popisu kmetijstva 2010

Kombinirana uporaba administrativnih virov v popisu kmetijstva 2010 ima več pozitivnih učinkov, ne glede na to pa so določeni morda pričakovani pozitivni učinki nični.

... in belo zelje.

Zagotovljeni pozitivni učinki neposredno uporabljenih administrativnih virov podatkov v popisu kmetijstva 2010 so delna razbremenitev poročevalskih enot, zagotovitev popolnega zajema določenih karakteristik, hitrejše zbiranje podatkov, ki jih moramo zbrati na terenu. Razen tega bo zagotovljena tudi vsebinska usklajenost nekaterih podatkov, ki jih različne ustanove zagotavljajo za uporabnike.

Primer uporabe administrativnih virov podatkov v popisu kmetijstva je zanimiv, ker nima pozitivnih učinkov na znižanje stroškov raziskovanja in ker z uporabo več administrativnih virov podatkov ne moremo zagotoviti popolne razbremenitve poročanja niti v manjšem delu poročevalskih enot. Tako bomo na nivoju spremenljivk lahko zagotovili le dobrih 14 odstotkov razbremenitve poročanja zaradi uporabe administrativnih podatkov, na nivoju posameznega kmetijskega gospodarstva pa povprečno 11 odstotkov razbremenitve - odvisno od obsega in raznolikosti kmetijske proizvodnje na posameznem kmetijskem gospodarstvu.

Ker veliko podatkov o kmetijskih gospodarstvih, ki jih zberemo s popisom kmetijstva, ni dostopnih v nobenem administrativnem viru, in ker gre z vidika metodologije za zelo zahtevne vsebine, se ne moremo izogniti delnemu terenskem zbiranju podatkov. Določene podatke moramo zbrati od vseh kmetijskih gospodarstev neposredno, z osebnim intervjujem, da lahko zagotovimo ustrezno kakovost teh podatkov. Ta del stroškov v vseh stroških, povezanih s popisom, predstavlja najvišji delež in popolnoma izniči pozitiven učinek uporabljenih administrativnih virov podatkov na stroške pridobivanja podatkov.

Potrebno je izpostaviti tudi druge neposredne učinke uporabe administrativnih virov v katerem koli statističnem raziskovanju. Potreben je drugačen organizacijski pristop izvedbe takšnega raziskovanja. V procesu izvedbe raziskovanja v vseh korakih dela je potrebno predvideti večjo porabo časa pri metodološkem delu ter na področju tehničnega povezovanja in prevzemanja različnih podatkovnih virov, hkrati pa sta tudi organizacija in nadzor izvajanja posameznih korakov dela kompleksnejša, saj je potrebno posamezne korake dela usklajevati v najširšem delovnem okolju.

ZAKAJ SLOVENIJE POPIS PREBIVALSTVA V LETU 2011 NIČ NE STANE, DRUGE DRŽAVE PA BODO PORABILE MILIJONE EVROV?

mag. Danilo Dolenc
Statistični urad Republike Slovenije

Takole lahko parafraziramo napovednik hrvaške televizije za prispevek o registrskem popisu v Sloveniji. V proračunu Statističnega urada imamo za popis prebivalstva v letu 2011 dejansko predvidena samo simbolična sredstva, medtem ko ima na primer hrvaški popis proračun 175 milijonov kun (okrog 23 milijonov evrov), Češka pa bo za popis porabila celo sto milijonov evrov.

Popisi prebivalstva so univerzalni, saj se izvajajo po vsem svetu. Za zgodovino vsake države pomenijo pomembne mejnike, saj si s primerjavo rezultatov zaporednih popisov ustvarimo sliko razvoja prebivalstva skozi desetletja in stoletja. Za številne države sveta so celo edini vir podatkov o številu prebivalcev in njihovi sestavi. Več o popisih po svetu je na voljo na posebni spletni strani Organizacije združenih narodov (http://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/census/2010_PHC/default.htm), saj prav ta organizacija za vsak popis (praviloma na deset let) pripravi usmeritve in priporočila glede vsebine ter metodologije zbiranja podatkov.

Če so se do sedaj tudi v Sloveniji popisi prebivalstva izvajali na podlagi priporočil in zavedanja, da so popisni podatki neke vrste narodno bogastvo, pa smo letos popis prebivalstva dolžni izpeljati tudi zaradi evropske uredbe (št. 763/2008), ki vsem državam članicam Evropske unije določa, da morajo popis izpeljati v letu 2011, poleg tega pa predpisuje tudi obvezne minimalne vsebine podatkov. Uredba pa državam dopušča, da si same izberejo način zbiranja podatkov, ki je najbolj odvisen od zmožnosti posamezne države oziroma razvitosti njenega statističnega sistema. Izvedba registrskega popisa v letu 2011 v Sloveniji pa je samo krona razvoja, ki se je v Sloveniji vizionarsko začel že v sedemdesetih in nadaljeval v osemdesetih letih, ko je prav Statistični urad vzpostavil osnovne infrastrukturne registre (prebivalstvo, teritorij, poslovni subjekti, zaposleni), ki danes skupaj z novo vzpostavljenim Registrom nepremičnin ter informatizacijo gospodinjstkih datotek tvorijo ogrodje celotnega sistema.

Prehod s terenskega popisovanja z velikim številom sodelujočih izvajalcev (v popisu 2002 skoraj dvanajst tisoč) na registrsko izvedbo popisa predstavlja velik razvojni dosežek slovenske statistike. S tem se Slovenija pridružuje redkim evropskim državam, ki so tak popis že izvedle (Danska, Finska, Nizozemska, Islandija) oziroma ga bodo prvič izvedle v letu 2011 (Avstrija, Švedska, Norveška). Večina držav Evropske unije bo popis še vedno izvedla s klasičnim terenskim popisovanjem, čeprav številne uvajajo tudi bolj sodobne načine zbiranja podatkov (npr. delna uporaba registrskih podatkov, možnost popisa preko interneta).

Že omenjeni majhni neposredni stroški predstavljajo samo eno od številnih prednosti, ki jih

tako za dajalce podatkov (ki sploh ne bodo vedeli, da popis že poteka), Statistični urad kot izvajalca, tradicionalno zadolženega za to največjo statistično raziskovanje, ter za uporabnike podatkov prinaša nov način popisovanja, ki v celoti temelji na povezovanju podatkov obstoječih (torej že zbranih) podatkov iz različnih administrativnih ter statističnih virov. Eno osnovnih načel registrskega popisa je, da se podatkov, ki že obstajajo vsaj v enem od predvidenih virov, ne zbira ponovno. To so bile tudi pogoste pripombe dajalcev podatkov v zadnjem terenskem popisu leta 2002.

Z metodološkega vidika je pomembno predvsem dejstvo, da je moč zagotoviti večjo konsistentnost podatkov, saj lahko zagotovimo enoten in nadzorovan statistični proces v vseh fazah obdelave popisnih podatkov. S tem se izognemo predvsem napakam, ki jih zagrešijo popisovalci (kakovosti dela deset tisoč popisovalcev ni mogoče v celoti nadzorovati) ter napakam, ki se pojavijo pri prenosu podatkov iz papirne v elektronsko obliko. Ker je popis po definiciji popolno zajetje vseh enot popisa (z vidika zagotavljanja popolnosti so seveda najbolj problematične osebe), je bilo pri terenskem popisu vedno z vidika kakovosti najbolj vprašljivo, kolikšen del prebivalstva ni bil popisano oziroma ali so bile kakšne osebe kot prebivalci šteti več kot enkrat.

Pri registrskem popisu pa teh težav ni, ker je že osnovni vir podatkov o prebivalstvu - Centralni register prebivalstva - zasnovan tako, da onemogoča dvojno zajetje oseb. Pri tem pa je potrebno poudariti, da se zavedamo, da imajo registri prebivalstva praviloma precenjeno število oseb. Medtem ko so podatki o rojenih in umrlih osebah ter priselitvah iz tujine zelo kakovostni in ažurni, pa imamo tako kot vse države z registri (tudi skandinavske tukaj niso izjema) težavo pri neprijavljenih odselitvah, ki se pogosto administrativno zgodijo šele nekaj let po dejanski odselitvi. V Sloveniji je poleg tega na status stalnega prebivališča vezanih veliko pravic.

Pri tem velja tudi poudariti, da v prihodnje ne bo več razlik v številu prebivalstva med popisi in redno demografsko statistiko (v popisu 2002 je ta razlika znašala skoraj 31 tisoč oseb oz. prebivalstvo občine Nova Gorica), saj bomo pri obeh raziskovanjih uporabili isto metodologijo oziroma definicijo prebivalstva.

Novost (ki pa je uporabniki podatkov večinoma sploh ne bodo zaznali) je tudi nov referenčni datum, ki bo od sedaj naprej v popisih 1. januar. Prejšnji referenčni datum, ki je veljal v vseh popisih od leta 1953 (31. marec), je bil izbran iz praktičnih razlogov, kot so npr. ugodne vremenske razmere za terensko delo, pa tudi zaradi opravil, povezanih z deli na polju. Tudi k izboru novega datuma navajajo praktični razlogi: administrativni viri so namreč praviloma vezani na koledarsko leto, podatki pa so tudi enostavnejše primerljivi z letnimi demografskimi raziskovanji.

Ključne novosti za uporabnike podatkov pa bodo:

- prva objava končnih podatkov bo 29. aprila 2011 (torej le štiri mesece po referenčnem datumu popisa),
- podatke bomo objavljali postopoma v skladu z dostopnostjo podatkov v posameznih predvidenih virih,

- vizualizacija podatkov, ki bo z uvedbo nove spletne kartografske aplikacije omogočala tudi interaktivno pregledovanje podatkov,
- objava podatkov na hierarhični mreži (najnižja enota 100 x 100 metrov, najvišja 10 x 10 kilometrov),
- možnost bolj pogoste izvedbe registrskega popisa (praviloma na tri leta), s čimer uporabnikom na določene podatke (npr. o gospodinjstvih in družinah) ne bo več potrebno čakati deset let.

Kot uporabniki pa moramo upoštevati, da bomo z registrskim popisom dobili statistične podatke. Statistika se pri obdelavi podatkov lahko poslužuje številnih statističnih metod in konceptov, ki v administrativnem viru niso mogoči. Procesiranje podatkov je metodološko zelo zahtevno tudi zaradi razlik v metodologiji vodenja administrativnih virov ter statističnih definicij. Tipičen primer je tako statistično tvorjenje gospodinjstev za tujce z začasnim prebivališčem, ker ti po zakonu v Sloveniji sploh nimajo administrativnega gospodinjstva. Poleg tega je potrebno na osnovi podatkov o gospodinjstvih statistično izpeljati tudi podatke o družinah. Prav uporaba statističnih metod ter razlika v prikazovanju podatkov (statistični podatki so vedno agregati, nikoli se iz podatkov ne sme razpoznati konkretnega dajalca podatkov) je največja ločnica med administrativnimi in statističnimi podatki. Za statistično uporabo v Registrskem popisu 2011 pa so podatki predvidenih administrativnih in statističnih virov po ugotovitvah dosedanjih evalvacij (kljub temu, da pričakujemo boljše vhodne podatke) dovolj kakovostni in tudi relevantni.

KAKO ŠTEJEJO LJUDI V DRUGIH DRŽAVAH?

Prirejen prevod iz www.zeti.de pripravila Katja Rutar.

Prepoved izhoda od doma, povezovanje podatkov ali zbiranje biometričnih podatkov? Popis prebivalstva niti v dveh državah ne poteka enako. Podatkov je veliko, a popisovanje je vedno težje.

V Kanadi na primer se javnost že več mesecev ukvarja s popisom. Zato, ker je vlada spremenila strategijo zbiranja podatkov - letos naj sodelovanje v popisu ne bi bilo več obvezno, ampak prostovoljno. Razlogi za to odločitev so tako nižji stroški kot želja po manjšem obremenjevanju prebivalstva. Podrobnost, ki se laikom zdi marginalna, je razjezila znanstvenike. Slednji zahtevajo obvezno sodelovanje v popisu, saj so prepričani, da bi bili rezultati bolj kakovostni. Ugledna znanstvena revija Nature je lani poleti objavila prispevek z naslovom Rešimo popis!

Na drugi strani Kitajska in Indija - državi z največ prebivalci - popisujeta vse svoje - skoraj dve milijardi in pol - prebivalce. V Indiji celo z zbiranjem biometričnih podatkov. Tam popise izvajajo redno že od leta 1872, kar je dediščina britanskih kolonialistov. Zadnji popis so izvedli leta

2001, letošnji pa bo po napovedi notranjega ministra Palaniappa Chidambarma "največji projekt človeštva doslej". Od lanskega aprila je na terenu dva in pol milijona popisovalcev, ki naj bi popisali predvidoma eno milijardo in sto tisoč milijonov Indijcev. Prebivalci, starejši od petnajst let, morajo dati tudi svoj prstni odtis in se pustiti fotografirati. Zbrani podatki, vključno z veroizpovedjo in pripadnostjo kasti, bodo shranjeni v državni centralni register, pri čemer bo precej zaslužila programerska industrija. Popisovalci naj bi z delom zaključili letos spomladi.

Popis na Kitajskem pa je trajal le deset dni. Prvega novembra lani je šlo na teren šest in pol milijonov popisovalcev. Prvič so popisovali tudi tujce. Statistiki pravijo, da lahko pride aprila, ko bodo objavljeni prvi rezultati, do presenečenj. Lahko se izkaže tudi, da je stopnja rodnosti na Kitajskem nižja, kot so jo ocenjevali do sedaj. Velik problem za demografe na Kitajskem je namreč ogromna množica potujočih delavcev, ki se je od zadnjega popisa pred desetimi leti skoraj podvojila. Šteje okrog dvesto milijonov ljudi oziroma slabo šestino prebivalstva. Potujoči delavci v krajih, kjer delajo, pogosto živijo ilegalno, zato jih popisovalci težko najdejo. Ocenjevanje njihovega števila na podlagi števila sob ali postelj v stavbah je nezanesljivo, zato popisovalci štejejo zobne ščetke v kopalnicah. Različne skupine prebivalcev so skeptične do takega popisa. Ob politiki enega otroka se starši z več otroci bojijo državnega nadzora. Več popisovalcev je doživelo fizične napade. Tako je avtorska vlada prisiljena miriti ljudstvo z zagotovili, da bodo zbrani podatki uporabljeni izključno v statistične namene. Nezaupanje ljudi v korektno ravnanje države z občutljivimi podatki se ne pojavlja samo v razvitih zahodnih demokracijah, ampak postaja povsod po svetu odločilno za uspeh popisov (in drugih projektov).

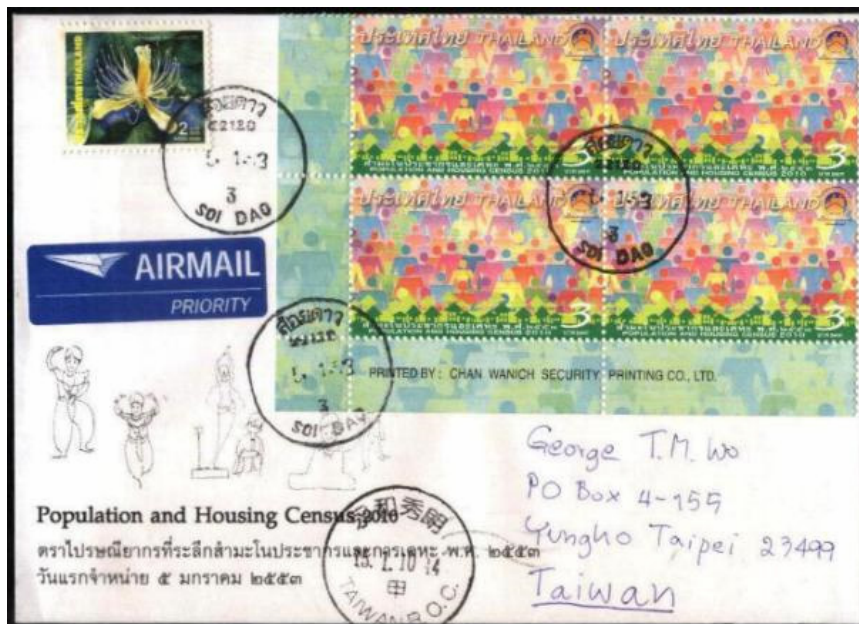
V Združenih državah Amerike, v deželi registrov, je popis prebivalstva ključen tudi kot družbeno-kulturni barometer. Pri lanskem popisu je bil pri vprašanju o rasi ponovno uveden odgovor "negro", ki je dolgo veljal kot žaljivka za afriške Američane. Trenutno pa je dobil pozitivno konotacijo pripadnosti določeni subkulturi. Lanski ameriški popis je bil že triindvajseti po vrsti, od leta 1790 ga izvajajo vsakih deset let. Na podlagi popisnega števila prebivalcev dobijo občine državni denar in število političnih predstavnikov. Več prebivalcev pomeni več denarja in več predstavnikov, kar popisu dviguje ugled. A je bilo tokrat vseeno precej polemičnih razprav o visokih stroških popisa in ustreznosti varovanja podatkov.

Evropska unija od svojih članic zahteva vsakih deset let določen nabor spremenljivk o vseh prebivalcih držav. Način zbiranja podatkov in izbor referenčnega datuma pa je prepuščen državam članicam, v katerih so registrske in statistične razmere zelo različne. V Britaniji razpravljajo, ali bo letošnji klasičen terenski popis zadnji te vrste v njihovi zgodovini. Klasične terenske popise izvajajo ali bodo izvedli tudi v večini novih pristopnic k Evropski uniji. Nizozemci, Danci in Švedsi so že v devetdesetih letih izvajali izključno registrske popise. Ti so prijazni do prebivalcev in državnih proračunov, omogočajo avtomatizacijo in ponovljivost postopkov, če seveda obstajajo pogoji za to (kakovostni registri).

Mnogo bolj strogo pa načrtujejo popis v Turčiji, kjer naj bi ljudje na dan popisa nekaj ur ostali doma, da bodo imeli popisovalci lažje delo.

Demografa Stephen Fienberg in Kenneth Prewitt v reviji Nature o prihodnosti popisov pišeta, da smo v obdobju vse številnejših digitalnih sledi, ki bi bile lahko uporabne tudi za uradno

statistiko, in hkrati v obdobju naraščanja pomena varovanja podatkov. Za zagotavljanje enako kakovostnih ali celo boljših podatkov, kot jih nudijo konvencionalne metode, se bomo morali statistiki naučiti povezovati administrativne registre z digitalnimi bazami podatkov. Ta naloga nas bo v prihodnosti gotovo intenzivno zaposlovala, menita.

Promoviranje popisa na Tajvanu - filatelistični ovitek iz leta 2010.

Obsežno kronološko zbirko popisnih znamk najdete na naslovu španskega statističnega urada: http://www.ine.es/diamundesta/sellos/diamundesta_s.

IZOBRAŽEVANJE

**SODOBNI STATISTIČNI PRISTOPI - SPORED PREDAVANJ NA
PODIPLOMSKEM ŠTUDIJU STATISTIKE ZA LETNI SEMESTER 2010/2011**

dr. Anuška Ferligoj
Fakulteta za družbene vede

V letnem semestru bodo predavanja praviloma le en krat tedensko in sicer ob sredah od 17.00 do 20.00 ure na FMF, Oddelek za matematiko, Jadranska 21, v predavalnici 3.05.

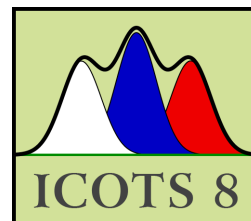
Program za letni semester 2010/2011 je naslednji:

1. predavanje, 23.2.2011: **Simona Korenjak Černe**: Simbolna analiza podatkov: Razvrščanje diskretnih porazdelitev
2. predavanje, 2.3.2011: **Massimo Attanasio**: Statistical techniques to build composite indicators
3. predavanje, 9.3.2011: **Jože Rován**: Sestavljeni kazalci
4. predavanje, 16.3.2011: **Matjaž Omladič**: Slučajni procesi
5. predavanje, 23.3.2011: **Matevž Bren**: Primerjava ordinalnih porazdelitev
6. predavanje, 30.3.2011: **Gregor Sočan**: Statistične osnove merjenja v vedenjskih vedah
7. predavanje, 6.4.2011 (FDV, pred. 24): **Andrej Mrvar**: Analiza velikih omrežij s Pajkom
8. predavanje, 13.4.2011: **Anuška Ferligoj**: Merjenje socialnih omrežij
9. predavanje, 20.4.2011: **Germa Coenders**: MTMM analysis of network composition data
10. predavanje, 4.5.2011: **Vladimir Batagelj**: Analiza bibliografskih omrežij
11. predavanje, 11.5.2011: **Patrick Doreian**: Statistical analyses when data points are interdependent
12. predavanje, 18.5.2011: **Janez Stare**: Analiza zgodovine dogodkov
13. predavanje, 20.5.2011 (IBMI): **Robin Henderson**: Dropout in longitudinal studies
14. predavanje, 24.5.2011: **Herbert Hoijtink and Irene Klugkist**: Bayesian Statistics in Birds Flight
15. predavanje, 25.5.2011: **Irene Klugkist and Herbert Hoijtink**: Informative Hypotheses
16. predavanje, 1.6.2011: **Katarina Košmelj**: O načrtovanih poskusih
17. predavanje, 8.6.2011: **Irena Ograjenšek**: Izzivi statistične kontrole kakovosti v storitvenem sektorju
18. predavanje, 15.6.2011: **Mojca Bavdaž**: Statistična veriga vrednosti v uradni statistiki

KONFERENCA ICOTS-8 V LJUBLJANO PRIVABILA SKORAJ PETSTO UDELEŽENCEV

dr. Andrej Beljec,
predsednik organizacijskega odbora ICOTS-8

Konference ICOTS (International Conference on Teaching Statistics) so največje svetovne konference o statističnem izobraževanju. Vsake štiri leta jih organizira mednarodno združenje International Association for Statistics Education (IASE), ki je sekcija Mednarodnega statističnega inštituta (ISI). Konference organizirajo vsakič v drugem kraju sveta in slovenski statistiki smo ponosni, da je bila organizacija osme mednarodne konference ICOTS zaupana Statističnemu društvu Slovenije in je potekala od 11. do 16. julija 2010 v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Osnovna tema konference ICOTS so bili podatki in zveze v statističnem izobraževanju (Data and context in statistics education: towards an evidence-based society). Program konference je bil razdeljen na naslednjih 10 tematskih področjih:

1. Podatki in zveze v statističnem izobraževanju
2. Statistično izobraževanje na osnovnošolski ravni
3. Učenje poučevanja statistike
4. Statistično izobraževanje na visokošolskem področju
5. Ocenjevanje v statističnem izobraževanju
6. Statistično izobraževanje na delovnem mestu
7. Statistično izobraževanje v širši družbi
8. Raziskovanje statističnega izobraževanja
9. Tehnologija v statističnem izobraževanju
10. Mednarodni pogled na statistično izobraževanje

Avtorji prispevkov so predstavili aktualne probleme in rešitve za čimbolj učinkovit in kakovosten pristop k dvigu nivoja poučevanja in razumevanja statistike in to na vseh nivojih: od predšolske in osnovnošolske vzgoje, preko srednje šole do univerz, kakor tudi dvig statistične, numerične in ekonomske pismenosti prebivalstva nasploh.

Konferenca je kljub recesiji pritegnila pričakovano število udeležencev. Udeležilo se je 495 statistikov iz kar 49 držav sveta. Visoka udeležba priča o zanimivosti in pomenu tematike. Na konferenci je bilo predstavljenih skupno 376 referatov (pet plenarnih, 123 vabljenih, 193 prostih prispevkov in 57 posterjev).

Plenarna predavanja, ki so jih predstavili ugledni statistiki, so vsak dan poskrbela za živahen začetek konferenčnega dneva in pritegnila posebno pozornost udeležencev. Kot prvo smo spremljali energično in navdušujoče predavanje Hansa Roslinga s Švedske, sledili pa so

Jessica Utts iz Združenih držav Amerike (ZDA), Gerd Gigerenzer iz Nemčije, Kliff Konold tudi iz ZDA in Anuška Ferligoj z Univerze v Ljubljani. Ferligojeva je v predavanju predstavila stanje in uspehe Univerze v Ljubljani na področju podiplomskega in doktorskega študija statistike, ki ga z veliko navdušenja sooblikujejo in izvajajo tudi člani Statističnega društva Slovenije. Prav sodelovanje akademske (visoke izobraževalne) sfere in uradne statistike, kjer je naše društvo pomemben povezovalac, je bilo izpostavljeno kot zgledno v svetovnem merilu.

Z leve proti desni sedijo Jeff Teugels - sedanjí predsednik ISI, Helen McGillivray - predsednica IASE in Jae C. Lee - prihodnji predsednik ISI.

Zbornik predstavljenih prispevkov je dostopen na spletnem naslovu <http://icots.net>, kjer najdete tudi prispevke s prejšnjih dveh konferenc. Posebej naj omenim, da so od tam dostopni tudi video posnetki vseh plenarnih predavanj, ki so sicer shranjeni na http://videlectures.net/icots2010_ljubljana. Naslednja, deveta konferenca ICOTS, bo leta 2014 v ZDA, v kraju Flagstaff v zvezni državi Arizona.

Udeleženci konference in vodstvo IASE kot vsebinske organizatorice so nam izrekli priznanje za brezhibno izvedeno konferenco, ki je bila po mnenju mnogih na najvišjem organizacijskem in strokovnem nivoju. Menim, da je bila konferenca res velik uspeh, ki je prispeval k ugledu Slovenije v statističnih krogih po svetu. Zahvaljujem se vsem, ki so aktivno sodelovali pri pripravi in v programu konference.

Več informacij o ICOTS konferencah najdete na spletnem naslovu <http://icots.net>.

Uspešno izpeljani konferenci nazdravljajo Andrej Blejec - predsednik organizacijskega odbora ICOTS-8, Helen McGillivray - predsednica IASE in John Harraway - predsednik programskega odbora ICOTS-8.

Poslušalci zbrano poslušajo plenarno predavanje.

RAZISKUJEMO

ANALIZA SODOBNEGA IZSELJEVANJA IZ SLOVENIJE - POVZETEK DIPLOMSKE NALOGE (Mentor izr. prof. dr. Jernej Zupančič)

Lucija Lapuh
Filozofska fakulteta

Prispevek obravnava pregled sodobnih gibanj izseljevanja iz Republike Slovenije v obdobju samostojne države (1991 - 2010): orisane in ovrednotene so demogeografske značilnosti Slovencev, ki so se preselili v tujino, in predstavljeni rezultati spletne ankete, narejene med sodobno slovensko diasporo. Slovenija je ponovno emigracijska država, vendar glavnega ciljnega območja selitev ni mogoče določiti.

Sodobne mednarodne selitve so povezane s procesom globalizacije in nadsocijalnimi integracijami. Hkrati pa nacionalne države s svojimi selitvenimi politikami še močno vplivajo na mednarodna selitvena dogajanja. Notranja odprtost prostora Evropske unije je z uveljavljanjem načel prostega pretoka ljudi, kapitala, blaga in storitev spremenila meje regionalnih in dnevnih gibanj ljudi, sočasno pa se je spremenila tudi struktura migrantov. V zadnjih dvajsetih letih je Slovenija doživela dve pomembni prelomnici - neodvisnost leta 1991 in priključitev k Evropski uniji (EU) leta 2004. S članstvom v EU je mobilnost še bolj postala del našega vsakdana - Slovenci smo dobili evropsko državljanstvo in s tem povezane pravice (in dolžnosti).

1. METODE IN TEHNIKE

Področje raziskovanja selitev je izrazito interdisciplinarno. Celostna obravnava sodobnega izseljevanja iz Slovenije je dosežena z obravnavo demografskih, ekonomskih, kulturnih in družbenih procesov izseljencev ter z združevanjem različnih metodologij. Pri raziskovanju selitev ne gre samo za kvantitativne, ampak predvsem za kvalitativne raziskave, saj je zgodovina izseljenstva v bistvu zgodovina posameznika oziroma posameznikov, ljudi, ki imajo svoje zgodbe in usode. Analiza obstoječe literature se je navezovala na analiziranje primarnih in sekundarnih virov.

Metodološke utemeljitve statističnega spremljanja selitev v Sloveniji

Nepopolne statistike so velik problem za raziskovanje selitev pri majhnih narodih. Opazovanje teženj selitev za daljše obdobje je težavno. Podatki za posamezna obdobja niso povsem primerljivi, obenem niso enako razčlenjeni. Metodologija se je spreminjala:

- ob osamosvojitvi je območje nekdanje Jugoslavije postalo za Slovenijo tujina (Bevc et al., 2000b),

- do leta 1992 so se upoštevale selitve državljanov vseh republik nekdanje Jugoslavije, ki so se priselili v Slovenijo oziroma se iz nje odselili,
- od 1992 do 1994 so se upoštevale le selitve državljanov Republike Slovenije (Statistični letopis, 2009),
- z letom 1995 se je poleg državljanov Republike Slovenije začelo spremljati tudi selitve tujcev. Podatki o odselitvah tujcev so bili ocenjeni na osnovi podatkov o številu tujcev in naravnem gibanju v Sloveniji (Bevc et al., 2000b),
- od leta 1999 so se upoštevale tudi prijave začasne odsotnosti zaradi odhoda v tujino (za več kot tri mesece) oziroma prijave vrnitve iz tujine, kjer so državljani Republike Slovenije začasno prebivali,
- od leta 2008 dalje govorimo o statistični selitvi takrat, kadar je bilo začasno prebivališče objavljeno ali kadar veljavnost prijave začasnega prebivališča ni bila obnovljena v zakonsko določenem roku (Statistični letopis, 2009).

Težava je le pri obravnavanju tistih državljanov, ki za več kot tri mesece odpotujejo v tujino, hkrati pa imajo v Sloveniji še vedno prijavljeno tudi stalno prebivališče. Po metodologiji selitvene statistike do leta 1999 te kategorije niso uvrščali med selivce, čeprav z novo definicijo prebivalstva ne sodi več med prebivalstvo Slovenije (Bevc et al., 2000b).

Priporočila Združenih narodov (ZN)

Na osnovi dejanskega trajanja bivanja priporočila ZN razlikujejo tri kategorije selivcev: manj kot trije meseci - se ne šteje kot selitev, od treh do dvanajstih mesecev - kratkotrajna selitev, več kot eno leto - dolgotrajna selitev. Kratkotrajne in dolgotrajne selivce je mogoče ločiti šele po enem letu od prvega selitvenega dogodka. V Sloveniji se po sedanji metodologiji statistike selitev šteje kot meddržavna selitev državljan Republike Slovenije vsaka prijava oziroma odjava stalnega prebivališča, če je prejšnje/bodoče prebivališče v tuji državi, ne glede na trajanje prebivanja v tujini. Poskus upoštevanja omenjenega kriterija ZN v Sloveniji na dejanskih podatkih o selitvah državljanov Republike Slovenije za leti 1997 in 1998 je pokazal, da pretežni del meddržavnih selivcev po veljavni slovenski metodologiji predstavlja dolgotrajne selivce po priporočilih ZN (Bevc et al., 2000b).

Metodologija anketiranja sodobne slovenske diaspore

Nova spoznanja o sodobnih selitvah iz Slovenije sem pridobila s pomočjo spleta. Predvidevala sem, da so sodobni slovenski selivci elektronsko pismeni. Spletna anketa, ki sem jo pripravila, je bila objavljena na spletni strani SurveyMonkey. Skušala sem navezati stike s Slovenci, ki živijo v tujini in so se iz Slovenije preselili po osamosvojitvi Slovenije. Ker kakršnakoli baza teh ljudi ne obstaja, sem se odločila, da skušam z njimi navezati stik s pomočjo slovenskih društev in organizacij tako v domovini kot v tujini.

Elektronsko povezavo spletne ankete sem v tujino poslala na slovenska društva, katoliške misije, slovenska veleposlaništva in konzularna predstavništva, inštitucije Evropske unije, predstavništva slovenskega gospodarstva, večja slovenska podjetja, študentom, posameznikom.

Prošnja za sodelovanje v anketi je bila po elektronski pošti poslana tudi prevedena v angleški, nemški in španski jezik. Anketa je bila objavljena na nekaterih spletnih straneh društev, povezanih z izseljenstvom tako doma kot v tujini. Anketirane osebe sem poleg sodelovanja v anketi prosila tudi, da naj jo posredujejo še komu, ki ga poznajo - metoda snežne kepe. Predvidela sem, da so ciljne osebe elektronsko pismene, kar se je potrdilo pri anketiranju. V spletni anketi (anketiranje je potekalo od 15. marca in do 27. aprila 2010) je sodelovalo 777 Slovencev, ki živijo v 46 državah. Trenutno živijo v tujini in so se tja preselili po osamosvojitvi Slovenije. Imenujemo jih sodobna slovenska diaspora.

2. DEJANSKA ZUNANJA MOBILNOST PO OSAMOSVOJITVI SLOVENIJE (1991 - 2010)

Selitve imajo lahko pomemben vpliv na demografska gibanja (Bevc et al., 2000b). V obdobju od leta 1992 do leta 2008 se je po podatkih Statističnega urada iz Slovenije preselilo 32.776 Slovencev. Število odseljenih je padalo do leta 1998, nato je sledil porast. Največ selivcev prihaja iz Osrednjeslovenske statistične regije, ki je največja statistična regija po številu prebivalcev, sledijo ji Podravska, Savinjska in Gorenjska statistična regija (Statistični urad, 2010).

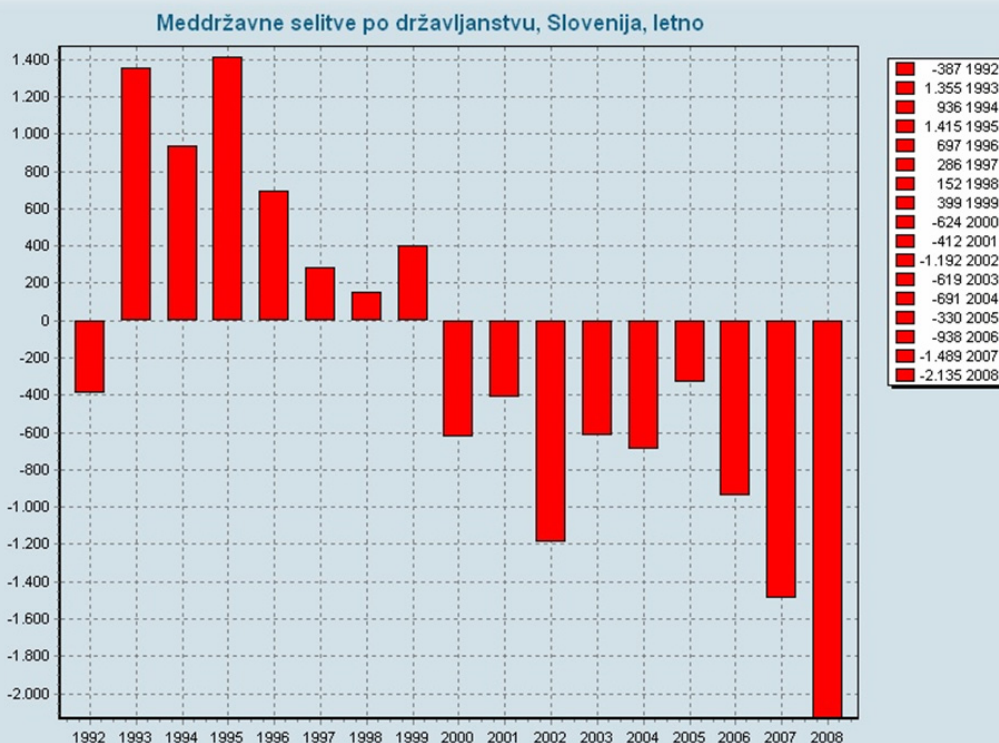
Graf 1: Odseljeni v tujino - državljani RS

Vir: Statistični urad

Selitveni prirast s tujino po državljanstvu Republike Slovenije, letno:

- po osamosvojitvi se je nekaj državljanov izselilo iz Slovenije,
- od leta 1993 do leta 1999 je bilo večje priseljevanje kot odseljevanje,
- odseljevanje je preseglo priseljevanje slovenskih državljanov leta 2000 in se povečuje.

Graf 2: Selitveni prirast s tujino po državljanstvu Republike Slovenije, letni podatki.

Vir: Statistični urad

Iz statističnih podatkov za obdobje od 1995 do 2008 je razvidno, da so selivci v povprečju stari med 32 in 37 let - torej na višku ustvarjalne kariere. Zastopanost obeh spolov je med selivci približno enaka.

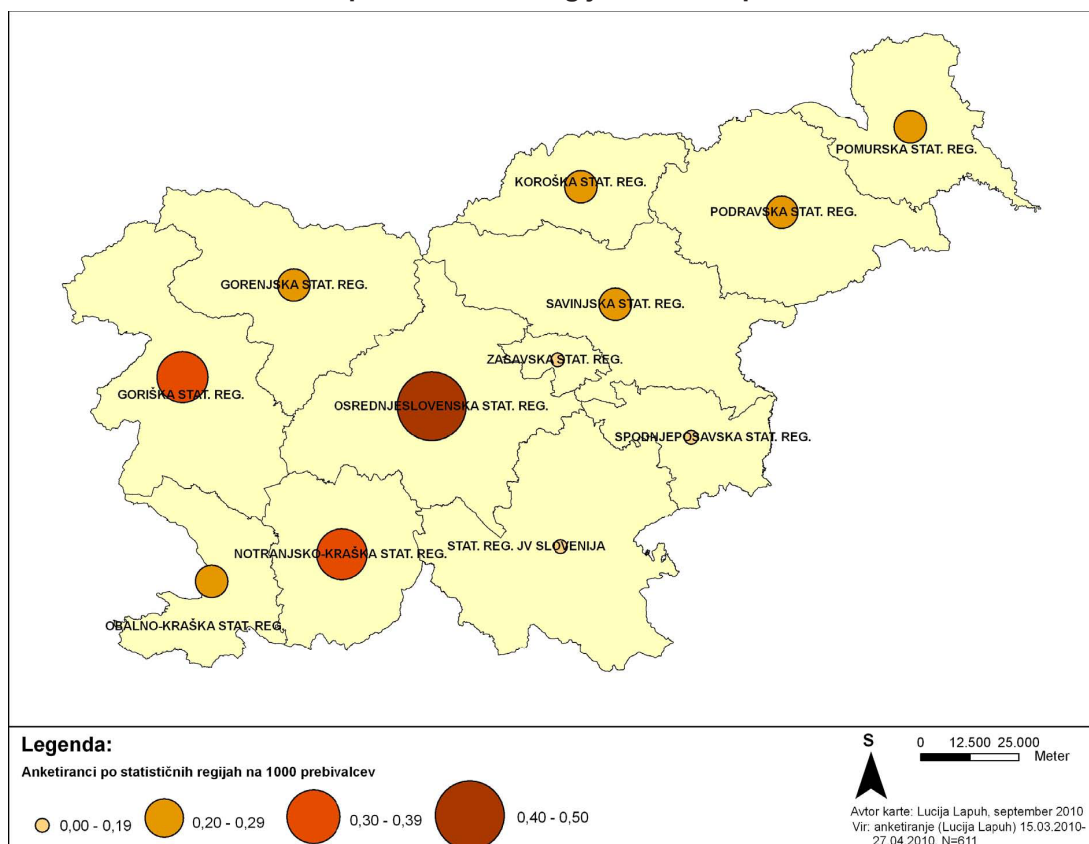
3. SODOBNE TEŽNJE IZSELJEVANJA IZ SLOVENIJE

Regionalno poreklo in država bivanja

Zakaj in kam se kdo seli (ali ne seli) in kako se prilagaja okolju priselitve, postaja predmet vse širšega zanimanja in razlag (Medved, 1999). Iz rezultatov spletne ankete, v kateri je sodelovalo 777 državljanov Republike Slovenije, ki živijo v tujini in so se tja preselili po osamosvojitvi, je razvidno, da sodobna slovenska diaspora prihaja tako iz urbanih kot iz ruralnih območij Slovenije. Glede na pridobljene podatke ugotavljam, da manj razvita periferna območja Slovenije niso izvorna območja sodobnih selivcev. Ravno nasprotno, preseljujejo se iz regionalnih središč, sedaj pa jih več kot 80 % v tujini živi v naselju z več kot 100.000 prebivalci.

Največ anketiranih oseb na 1000 prebivalcev prihaja iz Osrednjeslovenske statistične regije, sledita ji Goriška in Notranjsko-kraška statistična regija.

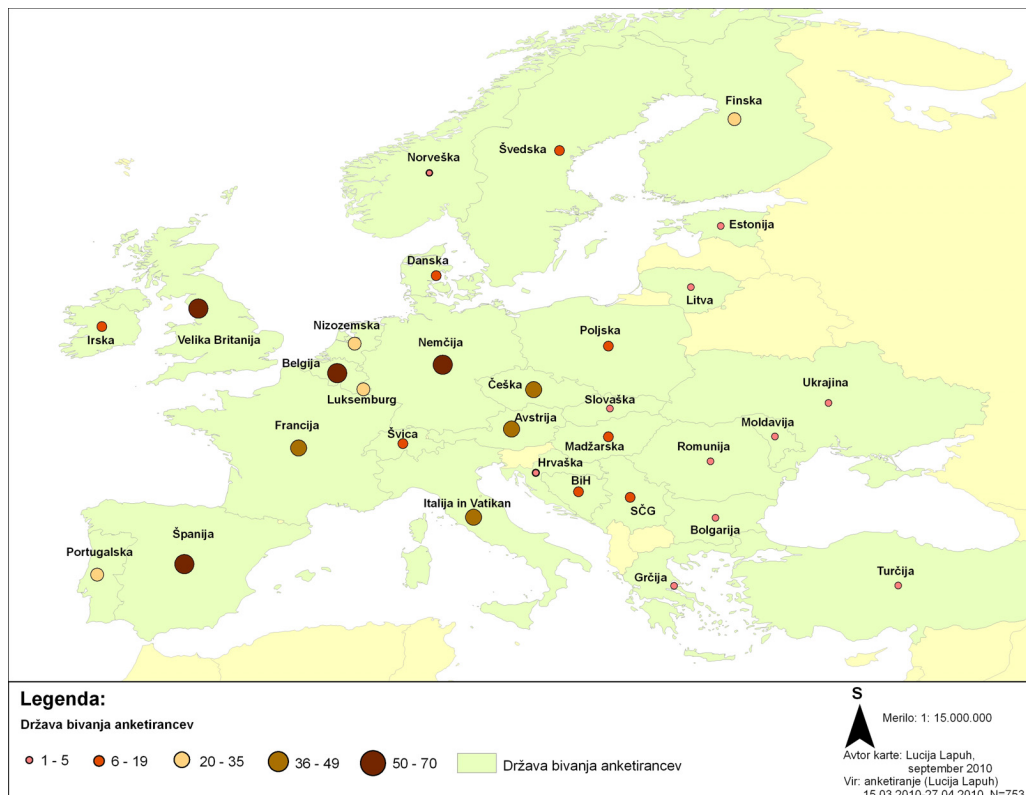
Karta 1: Anketirane osebe po statističnih regijah na 1000 prebivalcev

Prevladujejo anketirane osebe, izseljene v evropske države. Španija, Nemčija, Velika Britanija, Belgija in Avstrija so države, kjer živi največ Slovencev, ki so sodelovali v anketi. Od neevropskih držav po številu vključenih v raziskavo izstopata Avstralija in Združene države Amerike.

Vzrok za majhen selitveni tok med državami EU je dejstvo, da so vse države članice bolj ali manj gospodarsko visoko razvite in zato ni velike potrebe po selitvi v drugo državo (Bevc, 2000a). Razlike v plačah med državami EU, povezane z velikimi razlikami v stopnji brezposelnosti, ne povzročajo večjih selitvenih tokov. Geografska mobilnost v EU je razmeroma nizka znotraj posameznih držav EU, prav tako kot tudi med državami samimi (Eurostat Yearbook, 2003).

Karta 2: Država bivanja anketiranih oseb - Evropa

Vzrok selitve

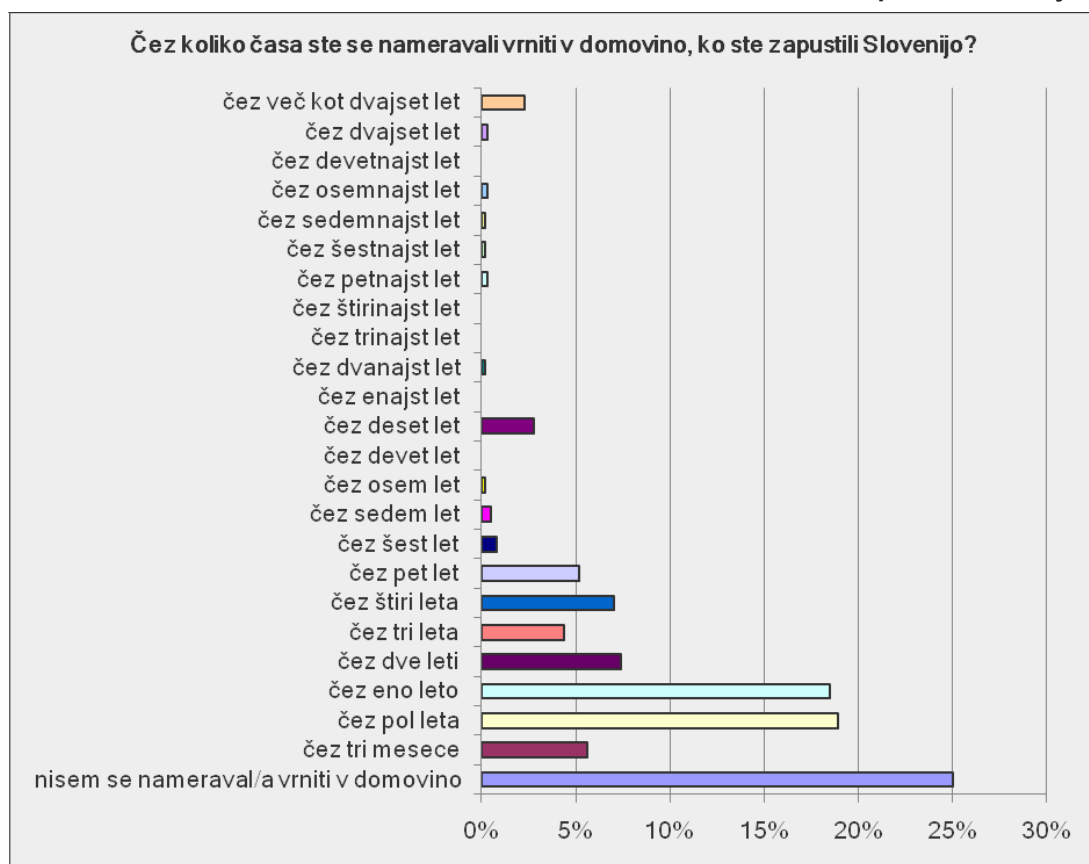
Študij in delo sta najpogostejša vzroka selitve v tujino. Tisti, ki so šli v tujino zaradi zaposlitve, navajajo, da je bil razlog dobra ponudba za delo in višja plača, pri nekaterih je to bila odločitev delodajalca oziroma diplomatska napotitev. EU vidijo kot enoten trg delovne sile, Bruselj pa kot središče Evrope. Kar tri četrtine vprašanih je imelo pred preselitvijo možnost njim ustrezne zaposlitve oziroma študija v Sloveniji. Od teh, ki delajo, 42 % opravlja poklic, za katerega so se izšolali. Na študijsko izmenjavo (do enega leta) so študentje šli tudi zaradi mednarodno priznane univerze oziroma študija jezika v državi, kjer je to materni jezik. Nekateri v tujini študirajo študijske smeri, ki v Sloveniji niso na voljo, drugi pa so se odločili za podiplomski študij v tujini ali bili povabljeni na postdoktorski študij. Iz Slovenije so se preselili tudi zaradi partnerja (npr. zaradi poroke z državljanom države, v kateri živijo), ekonomske situacije, zaradi boljše razvitosti ciljne države, jezika, kulture, podnebja, lastnega interesa, preteklih izkušenj, več priložnosti ali boljših razmer kot v Sloveniji.

Povratništvo

Četrtnina sodobne slovenske diaspore se je v tujino preselila za stalno. Nekateri ob odhodu iz

Slovenije niso razmišljali o vrnitvi in časovnem obsegu bivanja v tujini. Trajanje prepuščajo okoliščinam, ki jih bodo privedle v naslednji selitveni dogodek ali pa jih zadržale v državi, kjer živijo sedaj. Polovica anketiranih oseb v tujini biva manj kot dve leti. Več kot polovica jih obišče Slovenijo nekajkrat letno.

Graf 3: Čez koliko časa ste se nameravali vrniti v domovino, ko ste zapustili Slovenijo?

Tisti, ki se nameravajo vrniti, bi se vrnilo zaradi družine, staršev, domačega okolja, ker dolgoročno želijo živeti v Sloveniji in je tujina le nabiranje izkušenj, ker nameravajo nadaljevati študij v Sloveniji, zaradi prenehanja mandata, ker po dosegu pokojnine želijo preživeti starost v Sloveniji ter menijo, da možnost oziroma misel, da se lahko vrneš, pomaga pri odločitvi za odhod v tujino.

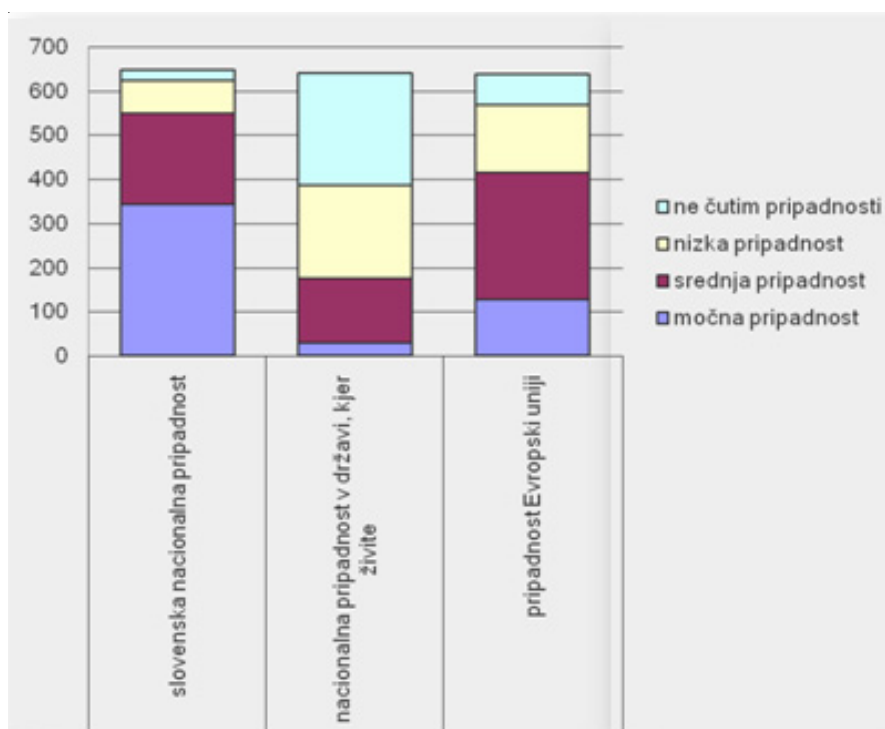
Tisti, ki se ne nameravajo vrniti v Slovenijo, so navedli kot vzrok družino in partnerja iz države priselitve, nimajo interesa živeti in delati v Sloveniji tudi zaradi boljše plače in drugačnega sloga življenja v tujini ter dela v mednarodnih organizacijah, v Slovenijo pa se nameravajo

vračati le poslovno in zato, da bi ohranjali stike s prijatelji in družino.

Sodobna slovenska diaspora

Rezultati spletne ankete kažejo, da je več kot tri četrtine anketiranih oseb mlajših od 35 let. Polovica je zaposlenih, 36 % je študentov. Sodobna slovenska diaspora je izobrazena. Prevladujejo selivci z visoko univerzitetno izobrazbo, sledijo pa jim osebe s srednjo splošno izobrazbo. Vendar moramo upoštevati, da mednje spadajo študenti, ki imajo najvišjo zaključeno izobrazbo srednješolsko, a bodo čez nekaj let dosegli univerzitetno oziroma visokošolsko izobrazbo. Omembe vredno je tudi dejstvo, da imajo nekateri posamezniki več kot en magisterij in da so nekateri tudi na postdoktorskem študiju. O begu možganov lahko govorimo pri izobražencih, ki so se preselili v tujino zaradi dela. Tisti, ki so v tujini študijsko, ne sodijo v to kategorijo. Ekonomija je najpogostejše področje izobrazbe anketiranih oseb, z manjšo zastopanostjo sledita pravo in politologija.

Graf 4: Intenzivnost nacionalne pripadnosti in pripadnosti Evropski uniji.

Skoraj polovica anketiranih oseb je bila ob odhodu v tujino samska - posledično se jih je več kot polovica preselila sama. Ena tretjina anketiranih oseb živi v gospodinjstvu s še eno osebo. Polovica sodobnih selivcev s partnerjem in otroki vsakodnevno govori slovenski jezik. Polovica

vseh anketiranih ima v službi oz. na fakulteti sodelavce/sošolce, ki so Slovenci. Sem sodijo študenti, ki imajo slovenske vrstnike, predstavniki slovenskih podjetij v tujini, diplomatski predstavniki ter zaposleni v ustanovah EU v Bruslju in Luksemburgu, kjer imajo sodelavce tudi Slovence (npr. slovenski oddelek).

Samo 20 % anketiranih oseb je odjavilo stalno bivališče v Republiki Sloveniji, kar pomeni, da ostalih 80 % sodelujočih v anketi ni evidentiranih v statističnih podatkih. Po pravilih bi moral vsak, ki se vsaj za 3 mesece preselili v tujino, sporočiti svojo odsotnost pristojnim organom na svoji upravni enoti v Sloveniji. Selitve znotraj EU je še posebno težko spremljati zaradi notranje odprtosti meja in pravic, pridobljenih z evropskih državljanstvom. Le 8 % jih ima tudi državljanstvo države, kjer živijo. Z evropskim državljanstvom se je v EU posledično verjetno zmanjšala tudi potreba po pridobivanju državljanstev nacionalnih držav. Tudi potrebe po delovnih vizah ni več.

Kakovost življenja v državi, kjer živijo, več kot polovica ocenjuje za višjo kot v Sloveniji. 55 % anketiranih oseb meni, da je njihov življenjski standard višji oziroma celo mnogo višji kot je bil v Sloveniji, 30 % jih meni, da je enak. Intenzivnost slovenske nacionalne pripadnosti pri anketiranih osebah je močna. Intenzivnost pripadnosti državi, kjer živijo, je nizka. Pripadnost EU ocenjujejo za srednjo - občutek evropske pripadnosti se pri ljudeh ni tako razširil, kot so pričakovali. Nekateri pa se počutijo kar državljani sveta.

Organiziranost in povezanost sodobne slovenske diaspore

Sodobni selivci so individualisti, ki ne čutijo tolikšne potrebe po povezovanju znotraj slovenske skupnosti, kot so jo čutili tradicionalni izseljenci. Folklorja jih ne povezuje. Raje se družijo neformalno. Danes tehnološke in druge možnosti, npr. internet in nizkocenovni (letalski) prevozniki, omogočajo pogostejše stike z domovino. Pojavljajo se nove oblike povezovanja - virtualno (npr. skupine Slovencev po svetu na facebooku, forumi).

4. SKLEP

Zanimanja za selitve po svetu je vse več. Glavna razloga sta globalizacija in nova doba informatike, ki ljudem približujeta oddaljene države in boljše priložnosti. Čas množičnega izseljevanja je že zdavnaj mimo, vendar število Slovencev, ki se letno preseli v tujino, ni zanemarljivo. Za leto 2008 jih statistika beleži 4.766 (Statistični urad, 2010), niso pa vključeni tisti, ki pristojnim ne sporočijo svoje začasne odsotnosti. Slovenija je ponovno emigracijska država. Ljudje potujejo pogosteje in dlje kot kadarkoli poprej.

Ekonomski razlog izseljevanja državljanov je prisoten pri iskanju priložnosti za kariero in dobro delovno mesto (še posebej za visoko izobražene Slovence - beg možganov). Glavnega ciljnega območja selitev ni bilo mogoče določiti.

V prihodnje lahko pričakujemo odločanje mladih za krajšo zaposlitev v drugi državi; zlasti tistih, ki že imajo neko izkušnjo mobilnosti med študijem v okviru študentskih izmenjav med univerzami. EU spodbuja mobilnost in jo regulira. Menim, da v bližnji prihodnosti ne bo prišlo do množičnih selitev Slovencev v tujino, predvsem zaradi navezanosti na domače okolje.

Potrebno pa bi bilo poskrbeti za priložnosti in pogoje, da bi morebitni povratniki pridobljeno znanje v tujini lahko uporabili doma.

Literatura in viri

- Bevc, M., Prevolnik Rupel, V., Verlič-Christensen, B., 2000a. Meddržavne selitve in imigracijska politika v razvitih državah s poudarkom na državah Evropske zveze. *Ib revija*, 34, 2, str. 72-88.
- Bevc, M., Prevolnik-Rupel, V., Verlič-Christensen, B., Stanovnik, P., 2000b. Migracije v Sloveniji v luči vključitve v EU. Ljubljana, Inštitut za ekonomska raziskovanja.
- Eurostat yearbook, 2003. (El. Optični disk). Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, data 1991-2001.
- Lapuh, L., 2010. Geografski vidiki sodobnega izseljevanja iz Slovenije: diplomsko delo. Ljubljana, Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta.
- Slovenija in Evropska unija, o pogajanjih in njihovih posledicah. 2003. Ljubljana, Urad Vlade RS za informiranje.
- Statistični letopis - Prebivalstvo, 2009 (online). www.stat.si, januar 2010.
- Statistični urad Republike Slovenije, 2010 (online). www.stat.si, januar 2010.

STATISTIČNA METODOLOGIJA IZDELAVE OKOLJSKIH SATELITSKIH RAČUNOV ZA VODO ZA SLOVENIJO - POVZETEK MAGISTRSKE NALOGE (Mentorica red. prof. dr. Lea Bregar)

mag. Vojko Šegan
Statistični urad Republike Slovenije

Vodni računi so okoljski računi, ki prikazujejo povezavo med vodnim okoljem in gospodarstvom. Gre za zelo mlado vejo uradne statistike, ki je še vedno v razvoju. Namen vodnih računov je prikazati fizične tokove in njihove denarne protivrednosti, ki potekajo med gospodarstvom in okoljem, tokove snovi, ki povzročajo onesnaževanje (polutanti oziroma emisije), pomen proizvodov in storitev, povezanih z vodo, v nacionalnem računovodstvu, ter količinsko in kakovostno stanje vodnih virov.

Vodne račune izdelamo tako, da iz nacionalnih računov uporabimo finančne podatke, ki se nanašajo na vodo, ter jim dodamo fizične podatke o odvzemu vode iz okolja, njeni uporabi v gospodarstvu ter podatke o vračanju vode v okolje. Vključimo še podatke o emisijah, ki jih enote v gospodarstvu dodajo ali odstranijo iz odpadnih voda. Tako nam vodni računi pomagajo pri iskanju odgovorov na vprašanja, kot so: Kakšne posledice imajo na vodne vire gospodarska rast, različne oblike potrošnje vode gospodinjstev ter mednarodna trgovina z vodo? Kakšne so posledice administrativnih in ekonomskih ukrepov, povezanih z vodo, kot so regulacija,

določanje cen ter dodeljevanje licenc in dovoljenj za vodne vire, na gospodarstvo in družbo? Kakšni so pritiski posameznih gospodarskih dejavnosti na vodne vire in koliko posamezne dejavnosti prispevajo k razbremenjevanju vodnih virov?

Uvod

V zadnji polovici dvajsetega stoletja se je začelo človeštvo vse bolj zavedati vplivov svojih dejavnosti na okolje. V začetku enaindvajsetega stoletja je že povsem običajno, da se pri večini političnih odločitev - tako na lokalni kakor na nacionalni ali mednarodni ravni - kot eden ključnih dejavnikov upošteva tudi okoljski vidik. Pri tem sta bistveni dve vprašanji, in sicer: Kakšen vpliv ima gospodarska ali katera koli druga človekova dejavnost na lokalno ali globalno okolje? in Kje so meje uporabe storitev okolja?

Okolje nam nudi več storitev, najpomembnejše so naslednje:

- življenjski prostor za človeka, živali in rastline (npr. gozd, travnik),
- naravni viri (npr. les, prosto živeče ribe),
- prostor za izločanje nezaželenih snovi (npr. zemljišča, zrak) in
- vir energije (npr. sonce, veter).

Pojav v okolju, ki nam omogoča prav vsako od zgoraj omenjenih storitev, je voda. Voda se po nekaterih svojih lastnostih razlikuje od drugih pojavov v okolju. Voda ves čas kroži, zlahka izmenjuje energijo in materijo z drugim okoljem, uporabiti jo je mogoče večkrat zaporedoma, na celotnem planetu je neizčrpana. Zaradi vsega tega in dejstva, da je voda vir vsega življenja in osnovni pogoj za njegovo ohranjanje, je pomen vode neprecenljiv.

Če uporabo storitev, ki jih ponuja okolje, gledamo izključno z gospodarskega vidika, se moramo vprašati, ali uporaba teh storitev predstavlja nevarnost za gospodarski razvoj ali celo obstoj, tako v sedanosti kakor tudi v prihodnosti. Kot nevarnost imamo v mislih pretirano izrabljanje okoljskih virov, ki ne omogoča nadomeščanje teh virov, in onesnaževanje, ki ogroža zdravje človeka ali obstoj živalskih in rastlinskih vrst. Po drugi strani se moramo zavedati posledic, ki jih ima postavljanje pretiranih in nerealnih okoljskih standardov za gospodarstvo. Ta skrb predstavlja osnove tako imenovanega trajnostnega razvoja. Definicij trajnostnega razvoja je več, odvisno od problemov, ki jih skušajo poudariti avtorji. Najbolj razširjena je definicija iz poročila Brundtlandove komisije (Združeni narodi, 1987): Trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe.

Za sprejemanje ustreznih odločitev v skladu z načeli trajnostnega razvoja potrebujemo ustrezne informacije, in sicer take, ki omogočajo preučevanje in analiziranje medsebojnega vplivanja med gospodarstvom in okoljem. Vse te informacije lahko združimo v okoljske račune. Okoljski računi so zelo koristno orodje za ocenjevanje tako neposrednega kot tudi posrednega vpliva gospodarstva na okolje. Ker okoljski računi izhajajo iz nacionalnih računov, imajo posebno prednost v primerjavi s posameznimi individualnimi kazalniki, ki se uporabljajo v okoljski statistiki.

Satelitski računi nacionalnih računov

Meje nacionalnih računov se vse bolj širijo z vključevanjem novih, predvsem socialnih in okoljskih področij. Nekatere elemente teh področij lahko vključimo v centralni sistem nacionalnih

računov, drugi pa bi centralni sistem preobremenjevali ali pa še niso dovolj zreli za vključitev vanj. Podatki za ta področja se sestavljajo v obliki tabel, ki sledijo obliki nacionalnih računov in uporabljajo kolikor se da enake definicije, koncepte in klasifikacije. Ker se lahko le delno povežejo v okvir nacionalnih računov, pravimo, da gravitirajo okoli centralnega okvira in jih zaradi tega imenujemo "satelitski računi".

Satelitski računi naj bi torej omogočali pridobivanje dodatnih informacij o določeni ekonomski, družbeni ali okoljski problematiki, uporabo dopolnilnih ali alternativnih konceptov, razširjeno pokrivanje stroškov in koristi, ki jih povzročajo človeške aktivnosti, izračun dodatnih kazalnikov in agregatov ter povezavo med količinskimi in vrednostnimi podatki.

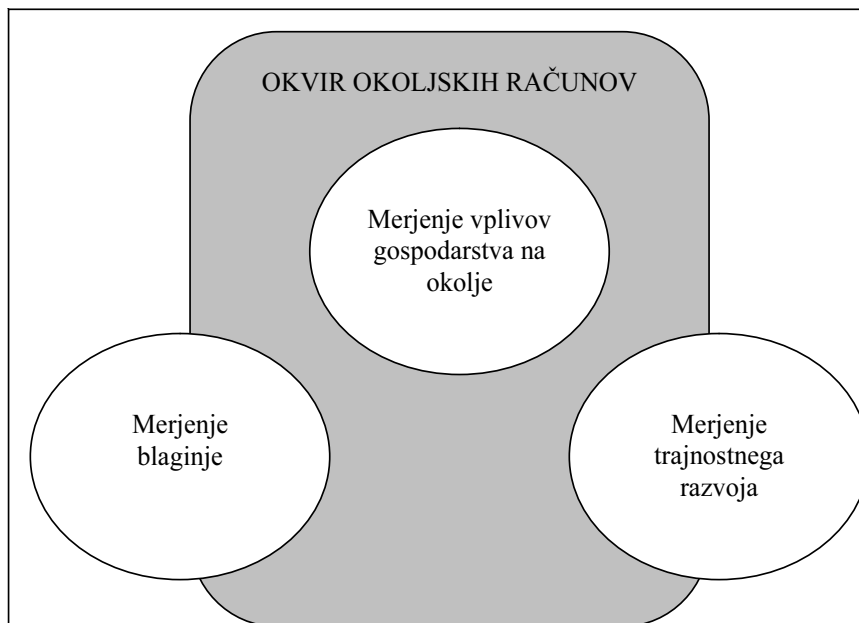
Če pri izdelavi satelitskih računov glede na nacionalne račune nismo dodajali nobenih novih tokov, temveč smo obstoječe transakcije le prerazporedili, jih agregirali na drugačen način ali iz njih izločili posamezne postavke, govorimo o internih satelitskih računih. Če pa smo razširili okvir sistema z vključevanjem novih virov, tokov in transakcij, govorimo o eksternih satelitskih računih.

Okoljski računi

Okoljski računi so satelitski računi nacionalnih računov z značilnostmi tako internih kot eksternih satelitskih računov. Okvir sistema nacionalnih računov je razširjen z okoljskimi vidiki. Izdelani so kot povezan niz statističnih računov, ki omogočajo preučevanje in analizo medsebojnega vpliva med gospodarstvom in okoljem.

Prednosti uporabe okvira nacionalnih računov za prikazovanje povezave med gospodarstvom in okoljem so (Združeni narodi, 2007):

- nacionalno računovodstvo ima že mednarodno primerljive in usklajene koncepte, definicije in klasifikacije, ki omogočajo zelo veliko stopnjo kakovosti podatkov,
- okvir nacionalnega računovodstva je sestavljen iz posameznih delov, ki se med seboj povezujejo (npr. povezava med tabelami ponudbe in porabe ter računi sredstev), s čimer omogočajo dodatni nadzor vhodnih podatkov in s tem izboljšujejo njihovo kakovost,
- struktura računov omogoča izračun številnih kazalcev, ki so natančno definirani, konsistentni in medsebojno povezani,
- takšna povezava nam omogoča različne integrirane gospodarske in okoljske analize, kot so učinkovitost stroškov, modeliranje različnih scenarijev, gospodarske in okoljske napovedi in podobno.

Slika 1: Okvir okoljskih računov

Okoljski računi so lahko skoraj popoln okvir za merjenje vplivov gospodarstva na okolje, v veliki meri pa tudi okvir za merjenje blaginje in trajnostnega razvoja.

Vodni računi

Vodni računi so modul okoljskih računov in predstavljajo satelitski račun sistema nacionalnih računov. To pomeni, da predstavljajo okvir za organiziranje količinskih in vrednostnih podatkov, ki se nanašajo na vodo, v skladu s koncepti, definicijami in klasifikacijami, uporabljenimi v nacionalnem računovodstvu.

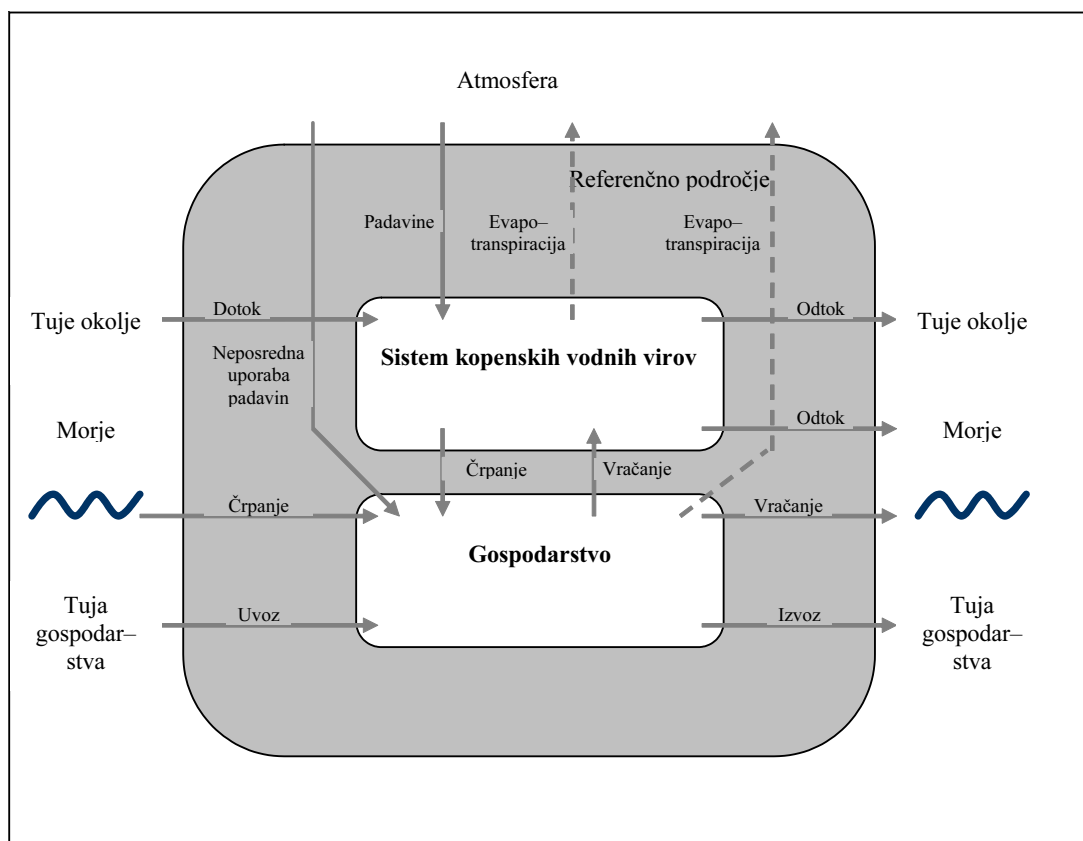
Vodni računi dajejo nosilec političnih odločitev na razpolago tako kazalce kot opisne statistike za nadziranje medsebojnih vplivov med vodnim okoljem in gospodarstvom, prikazujejo napredek ali zaostanek pri doseganju okoljskih ciljev, dajejo podatkovno podlago za identifikacijo novih poti k trajnostnemu razvoju ter pomagajo pri oblikovanju političnih inštrumentov, s katerimi se teh poti lahko tudi držimo.

Vodni računi predstavljajo sistematičen okvir za prikazovanje podatkov, ki se nanašajo na vodo kot osnovo za analiziranje medsebojnih vplivov med okoljem in gospodarstvom. Pri tem obravnavajo vodo le kot snovni vložek in kot okolje za odlaganje. Voda kot življenjsko okolje je v vodnih računih obravnavana le delno v računih kakovosti.

Slika 2 prikazuje poenostavljeno shemo vodnih računov. Znotraj referenčnega področja, ki je

lahko država, administrativna regija ali povodje, se nahajata dva ločena sistema, in sicer sistem kopenskih vodnih virov in gospodarstvo. Sistem kopenskih vodnih virov vključuje vse vodne vire na opazovanem ozemlju ter vse naravne tokove med njimi. Gospodarstvo vključuje vse rezidenčne enote znotraj referenčnega področja in vse tokove vode med njimi.

Slika 2: Tokovi med gospodarstvom in okoljem

Vir: Združeni narodi, System of Environmental-Economic Accounting for Water - SEEAW, 2007, str. 18.

Sistem kopenskih vodnih virov in gospodarstvo referenčnega področja lahko vodo izmenjujeta med seboj ter z drugimi področji v obliki uvoza in izvoza vode (menjava med gospodarstvi) ali v obliki naravnega dotekanja in odtekanja vode (menjava med kopenskimi vodnimi viri različnih referenčnih področij).

Gospodarstvo lahko vodo uporablja na dva načina. Prvi način je fizični odvzem vode iz okolja za potrebe proizvodnje ali potrošnje. Sem štejemo odvzem vode iz kopenskih vodnih virov ali morja, uporabo padavinske vode v kmetijstvu ter uporabo vode za hidroelektrarne. Vsi ti

primeri so vključeni v okvir vodnih računov. Drug način je uporaba vode v lastnem okolju (lat. in situ), pri čemer se voda fizično ne odvzame iz okolja. Sem štejemo uporabo vode v rekreativne namene, uporabo vode za plovbo, ribištvo in podobno. Ker se v tem primeru voda ne premešča, se ta uporaba ne upošteva neposredno v vodnih računih. Ker pa ima uporaba vode v lastnem okolju vseeno velik vpliv na kakovost vode, se ta uporaba delno upošteva v računih kakovosti.

Gospodarstvo vodo tudi vrača v okolje, in sicer v kopenske vodne vire in v morje. Voda lahko iz gospodarstva tudi izhlapi v atmosfero (na primer pri transportu vode po odprtih kanalih). Pod vračanje vode iz gospodarstva v okolje štejemo tudi evapotranspiracijo, to je izhlapevanje vode z Zemljinega površja (jezer, vodotokov in tal) v ozračje ter transpiracijo (izhlapevanje) iz rastlin. Ponavadi ima vračanje vode v okolje negativne posledice na kakovost vodnih virov. Kljub temu vračanje vode iz gospodarstva štejemo kot vložek v vodne vire, saj je ta voda gospodarstvu zopet na voljo za nadaljnjo uporabo.

Pod kopenske vodne vire štejemo površinske vode (umetna in naravna jezera, reke in potoki, sneg, led in ledeniki), podzemne vode in vodo v prsti. Izmenjavo vode med vodnimi viri imenujemo naravni tokovi. Ti vključujejo rečne tokove, naravno namakanje zemlje, ponikanje ipd. Pod naravne tokove štejemo tudi padavine in izhlapevanje vode. Naravni tokovi skupaj z aktivnostmi, ki jih povzroča človek, povečujejo ali zmanjšujejo zaloge kopenskih vodnih virov.

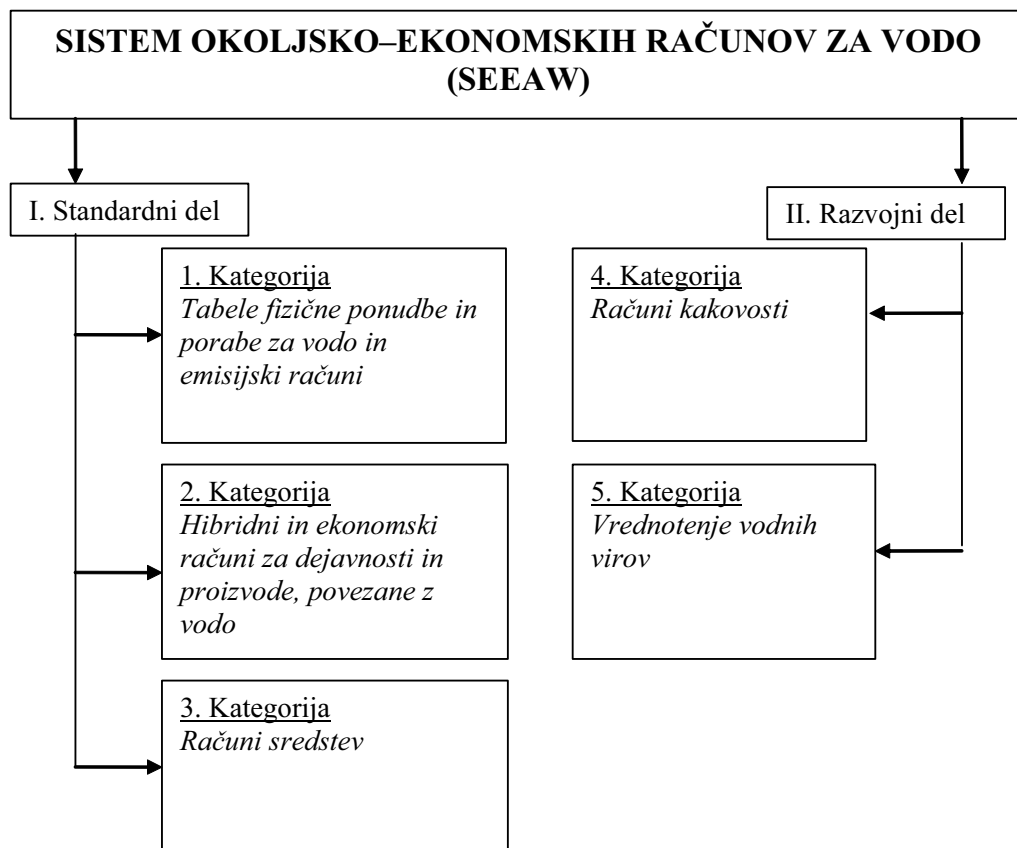
Ravnesje vodnih virov se vzdržuje s pomočjo vodnega cikla, ki ga poganjata sončna energija in zemeljska gravitacija. Računi sredstev opisujejo sistem kopenskih vodnih virov tako z vidika zalog kot z vidika tokov in s tem prikazujejo ravnovesje vodnih virov.

Sistem okoljsko-ekonomskih računov za vodo - SEEAW

Sistem okoljsko-ekonomskih računov za vodo (System of Environmental and Economical Accounts for Water - SEEAW) predstavlja sistematični metodološki okvir za organiziranje podatkov o vodi z namenom preučevanja povezav med okoljem in gospodarstvom. Izpeljan je iz Integriranega okoljsko-ekonomskega računovodstva - SEEA in se osredotoča na vodne vire. Tako kot SEEA tudi SEEAW razširja sistem nacionalnih računov - SNA in sicer na način, da iz podatkov znotraj okvira SNA izloči podatke, povezane z vodo, in povezuje fizične podatke o vodi z ekonomskimi računi (Združeni narodi, 2007).

SEEAW je razdeljen na dva dela. Prvi, standardni del sestavljajo računi, za katere je dosežen konsenz glede konceptov, definicij in klasifikacij. Za ta del so oblikovane tudi standardne tabele, ki naj bi jih vsaka država sestavila. Ti računi so tudi praktično preizkušeni in se v nekaterih državah že nekaj časa izdelujejo. Drugi, razvojni del obravnava module, ki so še vedno raziskovalni. Razlogi za to so pomanjkanje praktičnih izkušenj, pomanjkljive teoretske osnove, nekonsistentnost z nacionalnimi računi ali kombinacija teh razlogov. Drugi del SEEAW vsebuje tudi primere uporabe vodnih računov v različnih državah.

Slika 3: Shematski prikaz strukture SEEAW

Matrično prikazovanje okvira vodnih računov - NAMEA

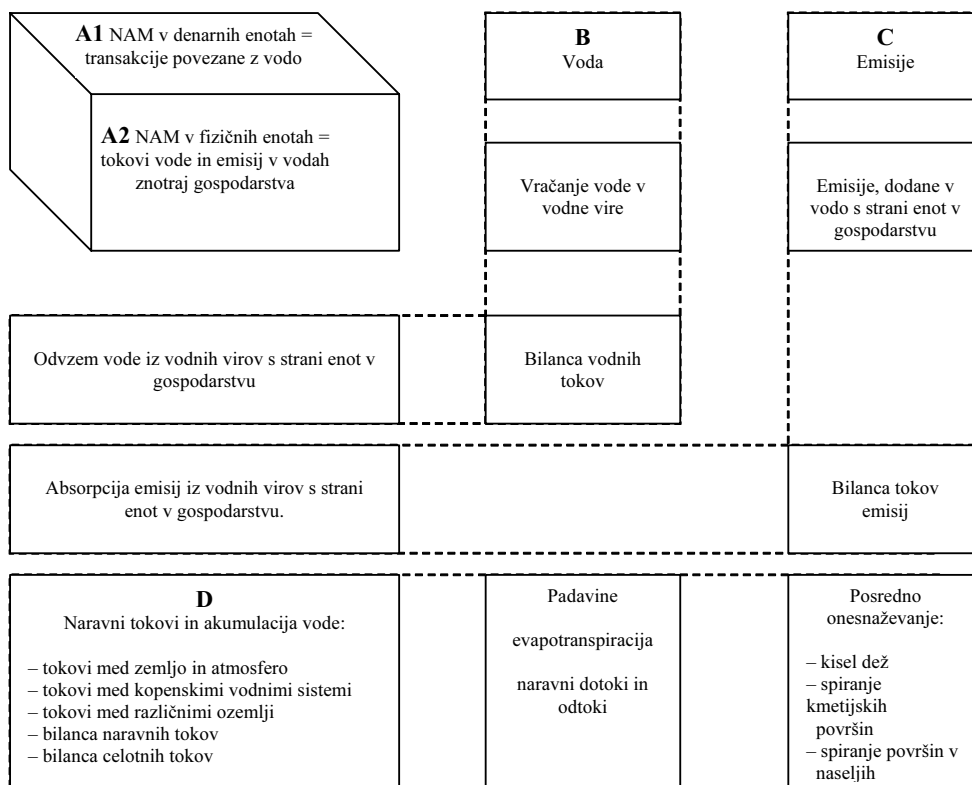
V različnih državah so se razvile tudi nekatere druge oblike prikazovanja okoljskih računov in s tem tudi vodnih računov. Trenutno se v svetu najbolj uporabljajo Matrike nacionalnih računov, ki vključujejo okoljske račune (National Accounts Matrix including Environment - NAMEA). Gre za razširitev posebne matrike nacionalnih računov (National Accounts Matrix - NAM), ki je osredotočena na vodo, z dodatnimi vrsticami in stolpci, kjer so opisani tokovi snovi (vode in emisij) v fizičnih enotah.

Matriko nacionalnih računov, ki vključuje vodne račune (NAMEA), izdelamo z razširitvijo matrike nacionalnih računov (NAM). Ta je osredotočena na vodo, z dodajanjem vrstic in stolpcev, ki vsebujejo podatke o tokovih snovi (voda in emisije), izražene v fizičnih enotah. Format NAMEA je bil razvit na Nizozemskem statističnem uradu in ga je kot standard sprejel tudi Eurostat. Danes je razširjen kot format prikazovanja povezav med gospodarstvom in različnimi področji okolja v mnogih državah Evropske unije.

Izdelava celotnega okvira NAMEA poteka v treh korakih. Najprej je potrebno sestaviti vrednostno matriko nacionalnih računov za vodo - NAM, tako da matriki dodamo oziroma izpostavimo nekatere pomembnejše transakcije, povezane z vodo. V drugem koraku NAM razširimo v NAMEA z dodajanjem ustreznih fizičnih tokov vode in emisij v stolpce in vrstice NAM. V tretjem koraku dodamo fizične tokove iz okolja v gospodarstvo in iz gospodarstva nazaj v okolje.

Do zdaj še nobena država ni izdelala celotnega zaporedja računov v formatu NAMEA. Ponavadi fizične podatke dodajajo posamezni matriki nacionalnih računov, na primer tabeli ponudbe in porabe ali računom proizvodnje.

Slika 4: NAMEA za vode - razširitev okvira matrike nacionalnih računov za področje vode

Vir: Evropska Unija, Water Accounts - Results of pilot studies 2002, 2003, str. 160.

Dosedanji razvoj in praksa vodnih računov

Vodno računovodstvo je v različnih državah različno razvito. Deli vodnih računov se redno sestavljajo v nekaterih evropskih državah (npr. Nizozemska, Združeno kraljestvo, Irska, Francija, Danska in Švedska) ter v nekaterih drugih razvitih državah (npr. Kanada, Avstralija, Nova Zelandija in Južnoafriška republika). Ob pomoči mednarodnih organizacij, kot so Združeni narodi, Svetovna banka ali Afriška banka za razvoj, so bili vodni računi izdelani tudi v nekaterih državah v razvoju, ki se soočajo z resnim pomakanjem vode (npr. Namibija in Maroko). Do zdaj še v nobeni državi niso bili izdelani celotni vodni računi, kot jih predpostavlja SEEAW.

Pod okriljem Eurostata je bil v letu 2002 končan pilotni projekt o vodnih računih, ki je vključeval petnajst evropskih držav (Evropska unija, 2003). Izdelane so bile nekatere poskusne tabele v formatu NAMEA ter predstavljene metodologije in podatkovni viri sodelujočih držav. Nekateri pomembnejši sklepi projekta so bili, da so vodni računi primeren okvir za zbiranje podatkov o medsebojnih vplivih med vodnim okoljem in gospodarstvom, da v evropskih državah obstaja veliko primernih virov podatkov za izdelavo vodnih računov, vendar pa je v teh podatkovnih virih še veliko vrzeli, zlasti glede podatkov o emisijah. Ugotovili so tudi, da je upravljanje z vodnimi viri v Evropi zelo različno, vendar poteka postopek standardizacije, ki ga predpisuje Vodna direktiva (2000/60/EC).

Statistični programski svet je na svoji 68. seji marca 2008 sprejel prenovljeno Evropsko strategijo za okoljsko računovodstvo (European Strategy for Environmental Accounting - ESEA 2008), s čimer je sprejel okoljske račune kot osnovni okvir za zbiranje in analiziranje okoljskih podatkov. Ustanovljena je bila tudi ekspertna skupina, ki naj bi pripravila akcijski program in določila prioritete, na podlagi katerih bo Evropska komisija dodeljevala sredstva za posamezne pilotne projekte na področju okoljskih računov. Prioritetna področja akcijskega programa, sprejeta v letu 2008, so:

- kratkoročne prioritete (v naslednjih dveh letih): računi stroškov za varstvo okolja, računi snovnih tokov in računi emisij v zrak NAMEA,
- srednjeročne prioritete (v dveh do treh letih): energetske računi in računi odpadkov v NAMEA okviru, računi okoljskih transakcij (davki, takse in subvencije),
- dolgoročne prioritete (v štirih in več letih): gospodarske dejavnosti in proizvodi, povezani z okoljem, transakcije, povezane z upravljanjem z naravnimi viri in vodni računi.

Na podlagi teh usmeritev je trenutno v pripravi pravna osnova na ravni Evropske unije, ki bo urejala zbiranje in pošiljanje podatkov iz okoljskih računov. Osnutek pravne osnove je bil pripravljen konec leta 2009, njeni poglavitni cilji pa so:

- izvesti usmeritve, ki so bile podane v delu poglavja o satelitskih računih v novem evropskem priročniku o nacionalnih računih (ESA), ki se nanaša na okoljske račune,
- določiti končne prioritete za redno izdelavo osrednjega nabora računov na osnovi ESEA 2008,
- vzpodbujati nacionalne statistične institucije k izdelavi, vzdrževanju in razvoju okoljskega računovodstva, s ciljem pravočasne izdelave kakovostnih in harmoniziranih podatkov.

Predlog uredbe predvideva postopno dodajanje posameznih modulov okoljskih računov. V prvem koraku bi bili sprejeti moduli, ki so navedeni pod kratkoročnimi prioritetami (računi

stroškov za varstvo okolja, računi snovnih tokov in računi emisij v zrak NAMEA). Uredba bo predvidoma sprejeta leta 2012 in naj bi se posodabljala vsakih nekaj let. Na komisiji že tudi potekajo aktivnosti izbire novih modulov, ki bi bili vključeni v naslednjih verzijah uredbe.

Vodni računi so sicer dolgoročna prioriteta Evropske strategije okoljskih računov ESEA 2008, vendar to ne pomeni, naj države, kjer ima voda velik pomen, ne izdelujejo vodnih računov že prej. Pri tem naj bi upoštevale Sistem okoljsko-ekonomskih računov za vodo - SEEAW kot trenutno veljavni standard in po možnosti izdelovale vodne račune v formatu NAMEA. Eurostat kot krovni okvir predlaga dvanajst standardnih tabel, ki jih je predlagala delovna skupina za vodne račune po zaključenem projektu Vodni računi - rezultati pilotnih študij (Evropska Unija, 2003).

V letu 2007 je izvajalo program okoljskih računov 22 držav članic Evropske unije in EFTA. Od tega je dvanajst držav izdelovalo določene dele vodnih računov v formatu NAMEA.

Z okoljskimi računi se v Sloveniji ukvarja Statistični urad. V preteklem obdobju so bile aktivnosti Statističnega urada osredotočene predvsem na prilagajanje obstoječih statističnih podatkov o okolju metodologiji okoljskih računov. Izdelan je bil račun proizvodnje in račun dohodka za področje gozdarstva skladno z okoljskimi in ekonomskimi računi za gozdarstvo. Razviti so bili kazalniki računov snovnih materialnih tokov in serije podatkov o emisijah v zrak.

Srednjeročni program statističnih raziskovanj Statističnega urada od 2008 do 2012 kot kratkoročne cilje na področju okoljskih računov navaja dopolnjevanje serije podatkov o emisijah v zrak in dokončen razvoj kazalnikov računov snovnih materialnih tokov. Poleg tega se bo pričel razvoj določenih modulov računov naravnih virov, gozdnih računov in vodnih računov. Kot prednostne srednjeročne cilje pa Srednjeročni program navaja izdelavo celotnih računov odpadkov, vodnih računov in računov emisij v formatu NAMEA. Ob tem se bo ves čas nadaljevalo prilagajanje metodologije rednih statističnih raziskovanj s področja okolja konceptom okoljskih računov ter pospešeno sodelovalo z Agencijo Republike Slovenije za okolje pri skupnem zbiranju okoljskih podatkov.

Vodni računi za Slovenijo

Zelo težko je določiti, kateri vidiki uporabe vode so za določeno državo najpomembnejši. Enako velja tudi za Slovenijo. Fizični računi ponudbe in porabe nam lahko na primer pomagajo pri odkrivanju enot oziroma dejavnosti v gospodarstvu, ki povzročajo največje pritiske na vodne vire. Zaznamo pa lahko tudi morebitne rezerve, ki jih ima Slovenija pri izkoriščanju vodnih virov in s tem opozorimo na konkurenčne prednosti Slovenije ob morebitnem globalnem pomanjkanju kakovostnih vodnih virov. Zaradi še vedno pretiranega onesnaževanja nekaterih vodnih virov na določenih področjih Slovenije so pomembni tudi emisijski računi in hibridne tabele ponudbe in povpraševanja, ki spremljajo izločanje emisij v vodne vire. Hibridni in ekonomski računi so lahko podlaga za temeljito analizo pravične porazdelitve stroškov različnih enot v gospodarstvu, ki uporabljajo vodne vire na različne načine in za različne namene. V Sloveniji sicer obstaja veliko število predpisov na tem področju, na voljo pa je tudi veliko podatkov, vendar le hibridni in ekonomski računi omogočajo celoten pregled nad stroški, dohodki, investicijami v infrastrukturo, pristojbinami, subvencijami ter davki, povezanimi z

vodo ter proizvodi in storitvami, povezanimi z vodo. Računi sredstev omogočajo vpogled v količinsko stanje vodnih sredstev. Takšen vpogled je obvezen za vsako državo, ki želi ravnati gospodarno s svojimi vodnimi viri. V Sloveniji se sicer izdeluje vodna bilanca, ki v veliki meri pokriva potrebe računov sredstev, vendar ne vključuje tokov vode med okoljem in gospodarstvom.

Prioritete za izdelavo vodnih računov se največkrat določijo glede na hidrološke razmere v državi, glede na razpoložljivost podatkov in glede na zahteve nosilcev političnih odločitev.

Obstoječi administrativni viri in statistična raziskovanja pri nas predstavljajo solidno podlago za izdelavo tistega dela vodnih računov za Slovenijo, ki prikazuje količinske podatke, vendar bi jih bilo potrebno nujno dopolniti z nekaterimi dodatnimi informacijami, brez katerih so izdelane tabele le pogojno uporabne. Največjo težavo predstavljajo pomanjkljivi podatki o porabi in potrošnji gospodinjev pri fizičnih računih, pomanjkljivi denarni podatki za dejavnost ravnanja z odplakami pri hibridnih računih ter pomanjkljivi podatki o emisijah v vodah, ki jih izločajo gospodinjstva in v padavinskih vodah, ki odtekajo iz površin v naselju. Poleg tega v vseh delih računov manjkajo podatki o naravnem namakanju, to je o padavinah, ki padejo na kmetijske površine.

Sklep

Zavedanje okoljskih težav in izziv za doseganje trajnostnega razvoja sta v Evropi in v svetu stopila v ospredje v zadnjih desetletjih. Javnost je na te težave vse bolj pozorna, obenem pa je vse bolj informirana.

Z vidika gospodarstva je bila voda dolgo časa obravnavana le kot vložek ekosistema, podobno kot zrak in ostali naravni pojavi, ki omogočajo obstanek in razvoj rastlin in živali, ne pa tudi kot naravni vir. Glavni razlog za to je bilo predvsem dejstvo, da je vrednost vode zelo težko določiti. Predpostavljeno je bilo, da gospodarstvo vodo iz okolja prejema brezplačno. Raziskovalce je zanimala bolj kakovost vode kot njene razpoložljive količine. V današnjem času je predvsem v nekaterih delih sveta pomanjkanje vode pripeljalo do tega, da se začnemo zavedati, da voda ni prosta dobrina, kar nam omogoča obravnavo vode kot naravnega vira in na enak način, kot na primer gozd, divje živali, ribe v morju in podobno.

Eden od načinov za spremljanje uporabe vode v gospodarstvu in družbi so okoljski satelitski računi za vodo. Vodni računi vsebujejo standardne in dodatne tabele, s katerimi zajemamo vse vidike uporabe vode. Vendar je izdelava celotnih vodnih računov nemogoča brez dodatnih, podrobnih raziskav, ki so lahko zelo zahtevne in drage. Zahtevnost dodatnih raziskav se kaže v dejstvu, da trenutno še nobena država nima izdelanih celotnih vodnih računov. Trenutno se še niso pojavile konkretne potrebe po podatkih iz vodnih računov, ki bi opravičevale stroške za dodatna raziskovanja za izdelavo celotnih vodnih računov. Poleg tega obstaja veliko drugih prioritet, tako na ravni osnovnega sistema nacionalnega računovodstva, kot tudi na področju ostalih satelitskih računov.

Z obstoječimi viri podatkov ni mogoče izdelati vodnih računov za Slovenijo, ki bi ustrezno prikazovali vse vidike uporabe vode za potrebe gospodarstva ter vplive gospodarstva na

vodne vire. Odločitev o tem, ali Slovenija potrebuje celotne vodne račune ali le nekatere dele teh računov, je predmet družbenih prioritet in odločanja, ki mora temeljiti na strokovnih analizah, kot je na primer analiza stroškov in koristi (cost-benefit). Tako bi bilo potrebno oceniti stroške za pridobivanje zgoraj omenjenih podatkov in stroške, ki bi nastali v daljšem obdobju, če računov ne bi izdelali, ter koristi, ki bi jih prinesla izdelava vodnih računov.

Literatura in viri

- Eurostat. (2003). Water accounts standard tables - 2003 questionnaire; http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/environmental_accounts/methodology/data_collections, april 2009.
- Eurostat, (2008), *Revised European strategy for Environmental Accounting*, 7. točka 68. sestanka Statističnega programskega sveta EU (*Statistical Programme Committee SPC*), http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/environmental_accounts/documents/ESEA_REVISION_2008_0.pdf, junij 2009.
- Evropska Unija, Mednarodni denarni sklad, Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj, Združeni narodi & Svetovna banka. (1993). *System of National accounts 1993*. Luxemburg, Washington DC, Paris, New York: EU, IMF, OECD, UN, WB.
- Evropska Unija. (2003). *Water Accounts - Results of pilot studies 2002*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Union.
- Evropska Unija, Mednarodni denarni sklad, Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj, Združeni narodi & Svetovna banka. (2003). *Integrated Environmental and economic Accounting SEEA 2003*. Luxemburg, Washington DC, Paris, New York: EU, IMF, OECD, UN, WB; <http://unstats.un.org/unsd/envAccounting/seea2003.pdf>, september 2008.
- Lah A. (1998). *Voda - Vodovje*. Ljubljana: Svet za varstvo okolja Republike Slovenije.
- Združeni narodi. (1987). *Our Common Future, Report of the World Commission on Environment and Development*. Izdano kot dodatek dokumentu Generalne skupščine ZN številka A/42/427 - Development and International Co-operation: Environment; <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>, oktober 2008.
- Združeni narodi. (2007). *System of Environmental-Economic Accounting for Water - SEEA (Final Draft)*. New York: United Nations Statistics Division; http://unstats.un.org/unsd/statcom/doc07/SEEAW_SC2007.pdf, september 2008.

MEDNARODNO

URADNA STATISTIKA IN OKOLJE: PRISTOPI, VPRAŠANJA, IZZIVI IN POVEZAVE

Mojca Suvorov
Statistični urad Republike Slovenije

Od 20. do 22. oktobra 2010 je v Santiagu de Chile potekala konferenca z naslovom Uradna statistika in okolje: pristopi, vprašanja, izzivi in povezave. Konferenco sta organizirala Mednarodno združenje za uradne statistike (International Association for Official Statistics; IAOS) in Statistika Čila. Na konferenci so aktivno sodelovali tudi predstavniki Slovenije.

Mednarodno združenje za uradne statistike - IAOS

IAOS je mednarodna organizacija, ki združuje proizvajalce in uporabnike uradne statistike. Njeni glavni cilji so promocija uradne statistike in sodelovanje pri razvoju učinkovite uradne statistike na globalni ravni.

Organizacijo vodi izvršni odbor z dvoletnim mandatom. Izvršnemu odboru v obdobju 2009 do 2011 predseduje mag. Irena Križman, generalna direktorica Statističnega urada Republike Slovenije. Podpredsednik izvršnega odbora IAOS je Stephen Penneck (Združeno kraljestvo), člani pa Nancy M. Gordon (Združene države Amerike), Zulma Sosa de Servin (Paragvaj), Haishan Fu (Organizacija združenih narodov - OZN) ter Dominic Leung (Hong Kong, predstavnik Stalnega odbora za regionalne in urbane statistike - SCORUS).

IAOS spodbuja mednarodno povezovanje in profesionalno sodelovanje med člani, še posebej s člani iz držav v razvoju. Prizadeva si za dinamično, inovativno in profesionalno sodelovanje na področju uradne statistike. Posebej si prizadeva za vključitev mladih statistikov in jim daje priložnost za profesionalno izmenjavo mnenj v svobodno mislečem okolju. V ta namen organizira konference in sestanke s poudarkom na različnih področjih uradne statistike. Tako so bile v preteklih letih organizirane konference na temo razvoja in človekovih pravic (Švica, 2000), nove ekonomije (Združeno kraljestvo, 2002), revščine in socialne izključenosti (Jordanija, 2004), merjenja okoljskega, socialnega in gospodarskega vpliva znotraj in med narodi (Kanada, 2006), inovativne rabe statističnih podatkov (Kitajska, 2008). Za konferenco v letu 2010 so bile za nosilno temo izbrane okoljske statistike.

Priprave na konferenco

Priprave na konferenco so se pričele jeseni 2008. Oblikovan je bil programski odbor konference, ki je združil predstavnike uradov in mednarodnih organizacij z vsega sveta (Grace Bediako, Gana; Torstein Bye, Norveška; Pieter Everaers, Eurostat; Gabriel Gamez, EFTA; Enrico Giovannini, Italija; Hector Maldonado Gomez, Kolumbija; Nancy M. Gordon, ZDA; Peter Harper, Avstralija; Eszter Horvath, UNSD; Insill-yi, Koreja; Dominic Leung in Rob Smith, Kanada; Eduardo

Pereira Nunes, Brazilija; Mariana Schkolnik Chamudes, Čile; Marian Scott, TIES; Irena Križman in Mojca Suvorov, Slovenija). Za predsednika je bil izbran Peter Harper, namestnik direktorja Statističnega biroja Avstralije in ugleden strokovnjak za področje okoljskih statistik. Vlogo sekretarke programskega odbora je prevzela Mojca Suvorov, vodja sektorja okoljskih statistik na Statističnem uradu Republike Slovenije. Tako predsednik kot tudi sekretarka programskega odbora sta prevzela glavnino operativnega dela pri organizaciji strokovnega dela konference.

Programski odbor se je strinjal, da konferenca udeležencem predstavi dobre prakse, nove težnje in razvoj na področju okoljskih statistik ter ponudi pogled v prihodnost. Hkrati pa naj bo tudi priložnost za izmenjavo inovativnih zamisli in mnenj o strateških vprašanih in izzivih, ki se porajajo v posameznih državah. Tako je bilo definirano pet glavnih tem konference:

1. **zbiranje okoljskih statistik** - viri, metode in kakovost (konvencionalne in nekonvencionalne metode, sodelovanje med statistiki in drugimi zbiralci podatkov, pravočasnost okoljskih informacij),
2. **izzivi in novosti pri izkazovanju okoljskih in z njimi povezanih informacij** - statistični in prostorski podatki (geografski informacijski sistem, kazalniki, statistična zaupnost in pravica do informiranosti, oddaljen dostop do podatkov),
3. **povezovanje okoljskih informacij** - okviri, standardi in klasifikacije (emisije toplogrednih plinov, sistem okoljskih in ekonomskih računov, nacionalna matrika računov, krovna konvencija OZN o okoljskih spremembah, klasifikacija rabe tal, storitve ekosistema),
4. **okoljske in družbenoekonomske povezave** - pobudniki, vplivi, prilagoditev in instrumenti (vplivi na energetiko, promet, kmetijstvo, zdravstvo in druge politike, socialno ekonomski vidiki klimatskih sprememb, merjenje učinkov na specifične vire - voda, gozdovi, agro-okoljski indikatorji, osveščanje potrošnikov),
5. **okolje in trajnost** (konceptualni pristopi, merjenje, vloga kazalnikov).

Dogovorjeno je bilo, da del konference poteka v obliki predstavitev prispevkov po glavnih temah, del pa v obliki plenarnih zasedanj in panelnih razprav. Sprejet je bil predlog, da se nekaj prispevkov prikaže tudi v obliki posterjev.

Andi in Araucaria (opičja smreka) v logotipu konference.

Izbor države gostiteljice je bil posledica dejstva, da je med članstvom IAOS zelo malo članov iz Latinske Amerike, pa tudi izkazanega interesa čilske vlade in statističnega urada. Po oceni tedanje direktorice Statistike Čile je prav področje okoljskih statistik tisto, ki potrebuje spodbudo za razvoj. Organizacija konference je odlična priložnost za navezavo stikov, za pridobivanje novih idej, za strokovno sodelovanje, tako za državo kot tudi za širšo regijo.

Irena Križman je v neformalnih pogovorih z direktorji statističnih uradov iz Brazilije, Peruja, Mehike in Kolumbije dobila izredno pozitivne odzive na predlagano temo in kraj konference.

Pripravljena sta bila logotip in brošura za konferenco. V logotipu so združeni znak IAOS, Andi in Araucaria, značilno Čilsko drevo.

Največja promocija konference in Mednarodnega združenja za uradne statistike je bila organizirana na konferenci v organizaciji Mednarodnega statističnega inštituta (ISI) avgusta 2009 v Durbanu, Južna Afrika. Uspešna je bila tudi promocija IAOS, saj se je na seznam interesentov za članstvo IAOS vpisalo okrog 100 udeležencev.

V Durbanu se je sestal tudi programski odbor, ki je odločil še o zadnjih podrobnostih glede organizacije sekcij. Za posamezne sekcije je bilo potrebno za vodenje in organizacijo predlagati in izbrati posameznike, ki uživajo mednarodni ugled v statistični in znanstveni sferi. Nadalje je odbor odločal o načinu in obliki promocije konference, o datumih za pošiljanje člankov in o jeziku, v katerem bo potekala konferenca. Dogovorjeno je bilo, da bo konferenca potekala v angleškem in španskem jeziku, medtem ko je jezik za članke izključno angleški.

Sledil je poziv avtorjem in do roka za pošiljanje povzetkov, ki je bil 31. december 2009, je programski odbor prejel 94 povzetkov iz 39 držav in mednarodnih organizacij. Sledila je izbira najprimernejših povzetkov in vabilo avtorjem k pripravi celotnega članka. Tako povzetki kot tudi članki so objavljeni na spletni strani konference: <http://encina.ine.cl/iaos2010ingles/Home.aspx>.

Konferenca Uradna statistika in okolje: pristopi, vprašanja, izzivi in povezave

Konferenca je potekala od 20. do 22. oktobra 2010 v glavnem mestu Čila, Santiagu. Začetek je sovpadel s prvim svetovnim dnevom statistike, kar je dalo konferenci še poseben pečat. V svojem otvoritvenem govoru je Irena Križman poudarila, da bo praznovanje dneva statistike prispevalo k prepoznavnosti in razvoju uradne statistike. V počastitev tega dne je bila organizirana tudi posebna sekcija, namenjena poklicni etiki. Vse udeležence konference je na slovesni otvoritvi s pismom, ki ga je prebrala Eszter Horvath, vodja okoljskih statistik pri Statističnem oddelku OZN, pozdravil tudi Paul Cheung, direktor Statističnega oddelka OZN.

Od leve proti desni: Ricardo Irarrázabal Sánchez, Francisco Javier Labbé, Tomás Flores, Irena Križman, Alicia Bárcena Ibarra.

V otvoritveni sekciji so udeležence pozdravili Irena Križman, predsednica IAOS, Alicia Bárcena Ibarra, izvršna sekretarka Ekonomske komisije za Latinsko Ameriko in Karibe, Tomás Flores, namestnik čilskega ministra za gospodarstvo, Ricardo Irarrázabal Sánchez, podsekretar Ministrstva za okolje, Čile in Francisco Javier Labbé, novi direktor Statističnega urada Čila.

Sledila je plenarna sekcija na temo okoljske politike, tako z nacionalne kot tudi z globalne perspektive. Predstavitve in razprava so nakazale vlogo in velik pomen okoljskih statistik, ki lahko pripomorejo k odkrivanju in reševanju problematičnih področij.

Od leve proti desni: Annegrete Bruvold, Janez Stare, Fabio Herrera Ocampo, Jennifer Parker, Francis Mayela Abreu.

V nadaljevanju so potekale vzporedne sekcije, kjer so se vrstile predstavitve avtorjev iz vseh delov sveta. Eden od predsedujočih sekcije na temo Okoljske in družbenoekonomske povezave je bil tudi Janez Stare z Inštituta za biostatistiko in medicinsko informatiko v Ljubljani.

V predverju konferenčnih dvoran so bili predstavljeni prispevki v obliki poster predstavitev. K pripravi je bilo povabljenih dvanajst avtorjev, med njimi tudi s Statističnega urada Republike Slovenije. Mojca Žitnik in Mojca Suvorov sta pripravili predstavitev o procesu razvoja niza kazalnikov trajnostnega razvoja v Sloveniji.

Mojca Žitnik in Mojca Suvorov predstavljata razvoj slovenskega niza kazalnikov trajnostnega razvoja.

Za zaključek prvega dne konference je bila organizirana panelna razprava na temo inovativnih pristopov k zbiranju okoljskih podatkov. Časi, ko so statistike temeljile le na klasičnih statističnih raziskovanjih, so preteklost. Naraščajoče potrebe po okoljskih statistikah narekujejo uporabo novih virov. Značilnost okoljskih podatkov je v njihovi prostorski in časovni perspektivi. V ospredje prihaja uporaba več-časovnih satelitskih posnetkov, radarjev, starih in novih zemljevidov. S temi viri je mogoče določiti evidence okoljskih sprememb površja, voda, biološke raznovrstnosti, obalnih področij in gozdov v različnih delih držav.

Peter Harper in Genovefa Ružič med vodenjem sekcije o vplivu okolja na blaginjo ljudi.

Drugi dan konference se je začel s plenarno sekcijo na temo Vpliv okolja na blaginjo ljudi - ali lahko statistika opiše to razmerje? Sekciji je predsedovala Genovefa Ružič, namestnica generalne direktorice Statističnega urada Republike Slovenije. Predstavljen je bil proces revizije Sistema okoljsko ekonomskih računov (SEEA), ki bo

v končni različici postal mednarodni statistični standard, vključno z razvojem harmoniziranih okoljskih klasifikacij. Uporaba SEEA za namene oblikovanja politik je že precej razširjena. Sistem vključuje klimatske spremembe, trajnostni razvoj, trajnostno potrošnjo in proizvodnjo, pomanjkanje vode, zeleni razvoj in zeleno ekonomijo. SEEA lahko služi kot most med ekonomskimi in okoljskimi rezultati in tako postane tudi orodje za oceno blaginje.

Irena Križman, Francisco Javier Labbé, Mario Igancia Benitez in Jaime Espina v prijetnem klepetu.

Med konferenco je bila organizirana tudi okoljska razstava (Environmental expo measurement for a greener and sustainable world), ki jo je sponzoriralo Ministrstvo za okolje Čila pod vodstvom ministric Marie Igancie Benitez, ki je razstavo tudi uradno otvorila. Razstava je bila sijajna priložnost za predstavitev pomembnosti varovanja okolja čilskim šolarjem. Ravno mlade generacije so garancija za boljši svet v prihodnosti.

Panelna razprava, ki je zaključila drugi dan konference, je bila namenjena razpravi o merjenju trajnostnega razvoja in različnim konceptualnim okvirjem. Izpostavljeno je bilo vprašanje skupnih poskusov pri razvoju skladnega okvirja trajnostnega razvoja, ki bi služil globalnim potrebam, hkrati pa bi bil prilagojen posebnim zahtevam posameznih držav. Kljub številnim prizadevanjem pa še vedno ni dokončne odločitve, kako najbolje zagotoviti trajnost ali kako jo izmeriti. Kljub temu pa lahko v zadnjih razmišljanjih na to temo zaznamo možnosti za razvoj splošno sprejetega statističnega okvirja.

Tretji, zadnji dan konference, se je petsto udeležencev iz 32 držav spraševalo o vizijah in sanjah, ter o tem, kako si predstavljamo prihodnost okoljskih statistik. Poudarjena je bila želja, da bi okoljske statistike v vseh statističnih uradih postale del uradnih statistik, postavljene ob bok ostalim, tradicionalnim ekonomskim in socialnim statističnim programom.

V dveh dneh in pol se je na konferenci zvrstilo preko 70 predstavitev, ki so prikazovale bogate izkušnje raziskovalcev, predstavnikov ministrstev, agencij, študentov in statistikov, pridobljene pri delu, povezanim z okoljskimi statistikami.

V vsaki sekciji je bilo nekaj časa odmerjenega tudi razpravam, ko so imeli udeleženci priložnost izmenjati izkušnje ter se pogovoriti o trenutnih in bodočih izzivih na področju okoljskih statistik. Konferenca se je udeležilo kar nekaj generalnih direktorjev statističnih uradov, saj je razvoj okoljskih statistik velik izziv tudi z organizacijskega vidika. Pomembno je namreč, da obstaja na področju okoljskih statistik usklajevanje in sodelovanje tako znotraj držav, kakor tudi zunaj njihovih meja.

V zaključnem govoru je Irena Križman povzela glavne ugotovitve konference. Zahvalila se je organizatorjem, avtorjem, vodjem sekcij, razpravljavcem in vsem ostalim udeležencem za njihovo aktivno vlogo med konferenco. Še posebej se je zahvalila Statistiki Čile za odlično organizacijo konference in za topel sprejem.

Skupinska slika udeležencev konference.

DELAVNICA O VODENJU STATISTIČNIH SISTEMOV V SANTIAGU V ČILU

Andreja Hočevar
Statistični urad Republike Slovenije

Generalna direktorica Statističnega urada mag. Irena Križman je kot predsedujoča Mednarodnemu združenju za uradne statistike (IAOS) v sodelovanju z izvršnim odborom IAOS ob konferenci v Santiagu (Čile) 19. oktobra 2010 organizirala tudi delavnico o vodenju statističnih sistemov. Delavnica je bila namenjena direktorjem nacionalnih statističnih uradov iz Latinske Amerike in s Karibov. K udeležbi na delavnici so bili povabljeni tudi direktorji statističnih uradov Finske, Združenih držav Amerike, Združenega kraljestva in Kanade, statističnih služb Evropske komisije in Ekonomske komisije za Evropo pri Organizaciji združenih narodov ter predstavniki Mednarodnega statističnega inštituta (ISI). Namen delavnice je bil

izmenjati izkušnje in dobre prakse oziroma razpravljati o izzivih pri vodenju modernega statističnega sistema. Slovenski Statistični urad sta na konferenci predstavljali Irena Križman in Genovefa Ružič.

Direktorji nacionalnih statističnih uradov iz Latinske Amerike so pozdravili tak način organizacije delavnice, saj so lahko izpostavili tudi pereče probleme, s katerimi se soočajo in s tem pritegnili pozornost mednarodnih organizacij in drugih nacionalnih statističnih uradov, ki se lahko v mednarodnem okolju zavzamejo za njihovo ustrezno rešitev. Razvojni program Združenih narodov (UNDP) namreč ne uporablja vedno njihovih uradnih statističnih podatkov, temveč izvaja tudi svoja statistična raziskovanja v teh državah, ki jih metodološko ne pojasnijo dovolj, zato uradna statistika te rezultate težko komentira.

Delavnica je bila organizirana v okviru treh sekcij: (1) pravno in institucionalno ogrodje, (2) vodenje statističnih sistemov in njihovo razmerje do drugih deležnikov, (3) izzivi v izgradnji in vzdrževanju modernega statističnega sistema.

V okviru prve sekcije je potekala razprava o položaju nacionalnih statističnih uradov znotraj državne uprave, o imenovanju direktorja, njegovi vlogi glede metodoloških vprašanj, o politiki diseminacije, statistični zaupnosti, predhodnem dostopu do podatkov in pravici do uporabe administrativnih virov.

Druga sekcija je obravnavala koordinacijo in sodelovanje med institucijami, odgovornimi za pripravo statistike, odnos do svetovalnih odborov, statističnega sveta, medijev, raziskovalcev.

Direktorji nacionalnih statističnih uradov Latinske Amerike in Karibov z organizatorji delavnice.

Tretja sekcija pa je potekala v obliki panelne razprave, kjer so razpravljali o vodenju, strokovnosti, človeških in finančnih virih, kakovosti, zaupanju javnosti.

Predstavitve in razprave so pokazale, da so državne statistike v državah Latinske Amerike že dosegle velik napredek - izboljšujejo zakone, koordinirajo decentralizirano pripravo statistike, vpeljali so statistične svete in svetovalne odbore - vendar je še precej prostora za nadaljnje izboljšave, predvsem glede večje neodvisnosti statistike. Ugotovili so, da je za krepitev statistične neodvisnosti potrebno izobraziti ali usposobiti politične avtoritete in visoke državne uradnike, da bodo razumeli pomembnost ustrezne statistične organiziranosti, statistične zaupnosti in drugih elementov statističnega kodeksa. Velike priložnosti za izboljšave po njihovem mnenju daje prav kandidatura za članstvo v Organizaciji za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD), saj so s tem države prisiljene izvesti ustrezne prilagoditve mednarodnim standardom. Nacionalni statistični uradi v Latinski Ameriki so še pretežno organizirani v okviru ministrstev.

Direktorica sekretariata ISI Ada van Krimpen je predlagala, da se taka struktura delavnice uporabi tudi za organizacijo seminarjev v Afriki, saj se je pokazala potreba po tovrstni razpravi tudi drugod po svetu.

PRVIH DESET LET EVROPSKE MREŽE ZA POSLOVNO IN INDUSTRIJSKO STATISTIKO

dr. Irena Ograjenšek
Ekonomska fakulteta

V letu 2010 je Evropska mreža za poslovno in industrijsko statistiko (*European Network for Business and Industrial Statistics - ENBIS*) praznovala prvo desetletnico obstoja. Okrogli jubilej je počastila na več načinov, od katerih velja posebej omeniti redno letno konferenco s slavnostno akademijo, natečaj ENBIS-JMP izziv 2010 (ENBIS-JMP Challenge 2010) ter posebno številko ugledne znanstvene revije *Quality and Reliability Engineering International*, ki jo izdaja mednarodna založniška hiša Wiley.

Deseto redno letno konferenco s slavnostno akademijo je septembra 2010 gostila univerza v belgijskem Antwerpnu. Medaljo, poimenovano po Georgu Boxu, ki jo ENBIS podeljuje kot priznanje za življenjsko delo na področju poslovne in industrijske statistike, je prejel Dave Stewardson z Univerze v Newcastlu-upon-Tyne (Velika Britanija). Podelili smo tudi nagrado najboljšemu mlademu statistiku (šla je v Francijo) ter menedžerju, ki si v svojem okolju najbolj intenzivno prizadeva za uveljavitev statistične metodologije v procesih celovitega obvladovanja kakovosti (šla je na Nizozemsko). Posebne pozornosti je bila deležna t.i. slavnostna akademija

(*ENBIS Anniversary Session*), posvečena znanstvenim in strokovnim dosežkom članov mreže, še posebej dosežkom po dolgi in hudi bolezni preminulega soustanovitelja mreže Sørensa Bisgaard, ki se je kot doktorski študent tako kot mnogi drugi ugledni člani mreže kalil v raziskovalni skupini Georga Boxa.

ENBIS-JMP izziv 2010 je nastal na pobudo podjetja SAS Institute Inc., prispeval pa naj bi k sistematičnemu vključevanju doktorskih študentov in mladih raziskovalcev v procese reševanja poslovnih izzivov s pomočjo obdelave velikih, kompleksnih in "umazanih" nizov podatkov. Naj omenim, da bo na spletni strani mreže (www.enbis.org) v kratkem objavljen poziv za sodelovanje v ENBIS-JMP izzivu 2011.

Posebna številka ugledne znanstvene revije *Quality and Reliability Engineering International*, ki je izšla v decembru 2010, pa v okviru t.i. Enbisovih perspektiv (ENBIS Perspectives) prinaša prispevek Henryja Wynna z London School of Economics (prvega predsednika mreže) in Irene Ograjenšek (sedanje predsednice) o vlogi in pomenu poslovne in industrijske statistike v sodobnem svetu ter izzivih nadaljnega razvoja te pomembne veje statistike, ki so tudi temeljni motiv delovanja Evropske mreže za poslovno in industrijsko statistiko.

Govorniki v okviru ENBIS-ove slavnostne akademije (od leve proti desni): Christian Ritter, Ron Kenett, Haim Shore, David Steinberg, Irena Ograjenšek, Xavier Tort-Martorell, John Tyssedal, Geoff Vining in Johannes Ledolter.

STROKOVNA POSVETOVANJA

SREČANJE MLADIH STATISTIKOV V VORAU NA AVSTRIJSKEM ŠTAJERSKEM

Aleš Toman

Inštitut za matematiko, fiziko in mehaniko, Ljubljana

Srečanja mladih statistikov **Avstrije, Slovenije, Italije, Madžarske in Hrvaške** (Austrian, Slovenian, Italian, Hungarian, and Croatian Young Statisticians Meeting) že od leta 1996 mladim statistikom v spremstvu njihovih mentorjev na prijazen in domač način odpirajo vrata v svet znanstvenih sestankov in konferenc. Jubilejno 15. srečanje so v letu 2010 pripravili naši kolegi statistiki iz Avstrije. Organizatorji s Tehniške univerze v Gradcu so poskrbeli za nepozaben dogodek, ki je z vključitvijo predavateljev z Nizozemske in iz Švice že preraslo geografske okvire lastnega imena.

Srečanje je potekalo od 29. do 31. oktobra 2010 v kraju Vorau na avstrijskem Štajerskem, približno 60 km severovzhodno od Gradca. Zbrali smo se v samostanu, katerega zgodovina sega v 12. stoletje. Predavanja na visokem strokovnem nivoju so obravnavala različne klasične in sodobne statistične probleme, tako teoretične, metodološke, kot tudi aplikativne.

V petih sekcijah se je zvrstilo 13 polurnih predstavitev. Prispevki iz Slovenije so bili naslednji:

- Kristijan Breznik: Omrežja iger šaha (Some networks generated by chess games),
- Nina Klenovšek: "Omejena jedrska kanonična korelacijska analiza" (Restricted Kernel Canonical Correlation Analysis) in
- Anja Žnidaršič: Neodgovori v socialnih omrežjih (Non-response in Social Networks: The Impact of Different Non-Response Treatments on the Stability of Blockmodels).

Sobotni večer je bil namenjen družabnim aktivnostim. Začeli smo z vodenim ogledom bogato poslikane in pozlačene samostanske cerkve ter znamenite samostanske knjižnice. Očarani nad preteklostjo in presenečeni nad inovativno izrabo samostana v sedanosti (v njem so poleg samostana in cerkve še šola, center za izobraževanje odraslih, gostilna, zasebna stanovanja, hotelske sobe in prireditvene dvorane) smo se odpravili na konferenčno večerjo. S tradicionalnimi štajerskimi jedmi so nam postregli v samostanski kleti. Tam so pozdrave in podporo že utečenemu mednarodnemu sodelovanju poleg organizatorjev izrekli tudi visoki predstavniki zvezne dežele Štajerske.

Ob tem je lokalna glasbena skupina prepevala srednjeveške nemške pesmi, mladi igralci pa so pripravili zabaven skeč s statistično tematiko.

Med 64 udeleženci nas je bilo kar 19 iz Slovenije. Poleg predstavnikov naših sosednjih držav so se srečanja udeležili tudi statistiki iz Belgije, Nizozemske in Švice. Srečanje, polno presežkov, je nedvomno postavilo nove standarde za podobna srečanja v prihodnosti.

Spletna stran srečanja je: <http://www.stat.tugraz.at/ysm15>.

MERJENJE BLAGINJE IN NAPREDKA DRUŽBE - IZZIVI PRI UPORABI IN RAZUMEVANJU PODATKOV

dr. Mojca Noč Razinger
Statistični urad Republike Slovenije

Jubilejno 20. mednarodno posvetovanje statistikov z naslovom *Merjenje blaginje in napredka družbe* je potekalo od 8. do 10. novembra 2010 v Radencih. Organizirala sta ga Statistično društvo Slovenije in Statistični urad Republike Slovenije.

Udeležilo se ga je 162 udeležencev, od tega 19 iz tujine, in sicer iz šestih držav in dveh mednarodnih organizacij (Eurostat, Evropska centralna banka). Med udeleženci iz Slovenije so bili poleg strokovnjakov s Statističnega urada še strokovnjaki iz ustanov, pooblaščenih za izvajanje dejavnosti državne statistike (Banke Slovenije, Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, Inštituta za varovanje zdravja Republike Slovenije, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije), strokovnjaki iz drugih državnih ustanov in društev, s katerimi Statistični urad tesno sodeluje in ki so pomembni uporabniki in dajalci podatkov, predstavniki znanstvenoraziskovalnega področja in predstavniki nekaterih podjetij. Za vse udeležence je bilo posvetovanje tudi odlična priložnost za izmenjavo znanja, zamisli in izkušenj.

Dvajsete statistične dneve sta odprla Andrej Blejec, predsednik Statističnega društva Slovenije, in Irena Križman, generalna direktorica Statističnega urada. Blejec je posebej poudaril izjemno

Predsednik Statističnega društva Andrej Blejec in generalna direktorica Statističnega urada Irena Križman nazdravljata.

aktualnost tokratne teme. Predstavil je konference, ki jih organizira Statistično društvo, in še posebej konferenco učiteljev statistike ICOTS 8, Applied Statistics in Statistične dneve. V nadaljevanju začetnega dela posvetovanja je Irena Križman opozorila na različne domače in mednarodne pobude za izboljšanje merjenja družbenega razvoja. Med njimi naj omenimo vsaj Stiglitzovo poročilo in novo evropsko razvojno strategijo EU2020. Razpravam o tem področju sledi tudi vlada Republike Slovenije; v okviru vlade je nastalo že nekaj dokumentov, ki obravnavajo blaginjo in napredek družbe. Tej temi je bilo namenjeno tudi srečanje na Brdu novembra 2010, nekaj tednov po statističnih dnevih.

Posvetovanje se je začelo z aktualno panelno razpravo o merjenju blaginje, nadaljevalo pa z zanimivo razpravo o tej tematiki. Med razpravljavci so bili ugledni gostje iz Slovenije in tujine - Jean Phillipe Cotis (Francoski statistični urad), Pieter Everaers (Eurostat), Aurel Schubert (Evropska centralna banka), Boris Majcen (Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana), Srna Mandič (Fakulteta za družbene vede, Ljubljana) in Valentina Prevolnik Rupel (Ministrstvo za zdravje).

Sledila je prva sekcija o blaginji in napredku družbe, kjer so udeleženci ugotovili, da je čas krize morda pravi trenutek za spremembe, ki pomenijo napredek - tudi na statističnem področju. Če v spreminjajočih se okoliščinah želimo vedeti, kje smo in predvsem kam gremo, moramo izbrati prave kazalnike in znati izmeriti njihove vrednosti ter ovrednotiti njihove spremembe.

Pojasnjevanje stroškov zdravstvenih storitev.

V nadaljevanju so udeleženci prisostvovali slovesnosti ob 20. obletnici Statističnih dnevov in ob mednarodnem dnevu statistike. Lea Bregar je predstavila **publikacijo Dvajset statističnih**

srečanj v Radencih, ki jo je pripravila ob tem jubileju in ki je izšla v knjižni obliki. Gre za kronološki pregled vseh dvajsetih posvetovanj, ki so se zvrstila od leta 1987 do lani. Vedno so zajemala aktualne teme in vedno je bilo navzočih več kot 150 udeležencev. Teme so izražale pogled naprej in prikazovale najnovejše razvojne dosežke. Ob vsakem posvetovanju je nastal zbornik prispevkov, v zadnjem času pa zbornik povzetkov prispevkov, vsa besedila prispevkov pa je mogoče najti v bazi COBIB. Pogled na opravljeno delo je zares navdušujoč. Za konec slovesnosti so si udeleženci ogledali 15-minutni **film Retrospektiva statističnih srečanj v Radencih**, ki je bil za to priložnost pripravljen hkrati s publikacijo *Dvajset statističnih srečanj v Radencih* in je na voljo na spletni strani posvetovanj.

Nekdanja direktorja Statističnega urada Franta Komel in Tomaž Banovec se še vedno redno udeležujeta Statističnih dni.

Posvetovanje, kjer je bilo predstavljenih 23 prispevkov, se je nadaljevalo s sekcijami:

- Različni vidiki blaginje ljudi,
- Okoljski vplivi,
- Kvalitativni in sestavljeni kazalniki in
- Sodelovanje pri pripravi in uporabi kazalnikov.

Hkrati s sekcijami sta potekali dve okrogli mizi:

- Izkazovanje desezoniranih podatkov in
- Dvig ravni statistične pismenosti v Sloveniji.

V preddverju hotela so bili v posebnem terminu predstavljeni tudi posterji:

- Merjenje bruto družbenega produkta (BDP) ni dovolj,

- Ankete o žrtvah kriminala v Sloveniji,
- BibiSiSt - zbiranje podatkov o slovenskih knjižnicah,
- Podjetja in statistično poročanje: prvi rezultati projekta BLUE-ETS,
- Ocene zgodovinskih časovnih vrst BDP-ja za Češko republiko (1970-2008): metodološka vprašanja in
- Uporaba podatkov za dodeljevanje stanovanjskih subvencij.

Udeleženci so prejeli zbornik povzetkov prispevkov v knjižni obliki, na voljo pa je tudi na spletni strani posvetovanja: <http://www.stat.si/StatisticniDnevi>. Na tej spletni strani so objavljeni tudi vsi prispevki v celotnem obsegu in predstavitve udeležencev, urejeni po dnevnem redu posvetovanja. Na spletni strani boste našli tudi film ob 20. obletnici Statističnih dnevov.

21. statistični dnevi bodo potekali od 7. do 9. novembra 2011 in bodo obravnavali temo ***Vloga statistike pri upravljanju neravnovesij v družbi.***

NAPOVEDUJEMO

KONFERENCI O UREJANJU PODATKOV V LJUBLJANI NA ROB

Rudi Seljak
Statistični urad Republike Slovenije

V času od 9. do 11. maja 2011 bo v Ljubljani potekala konferenca na temo statističnega urejanja podatkov, ki jo skupaj organizirata Statistični urad Republike Slovenije in Ekonomska komisija združenih narodov za Evropo (UNECE). Udeleženci konference bodo statistiki, ki se ukvarjajo s statističnim urejanjem in vstavljanjem podatkov v procesu izvedbe statističnih raziskovanj z različnih statističnih področij (tako ekonomskih kot socialnih statistik). Gre za redni dogodek, ki ga na vsakih osemnajst mesecev organizira UNECE skupaj z različnimi statističnimi uradi, ki prevzamejo vlogo gostitelja. Ob tej priložnosti bomo v nadaljevanju vsaj v glavnem poskušali opisati področje, ki mu je konferenca posvečena. K sami konferenci se bomo vrnili v zadnjem delu prispevka, ko bomo podali nekaj podrobnejših informacij o vsebini letošnje izvedbe konference.

Statistično urejanje podatkov

a) Kontrola podatkov

Izraz urejanje podatkov označuje vse postopke za iskanje ter odpravljanje napak v podatkih. Na osnovni ravni tako lahko postopke urejanja razdelimo v dve osnovni fazi: fazo iskanja ter fazo odpravljanja napak. Prva faza, torej faza iskanja napak, temelji na smiselnem in konsistentnem sistemu logičnih pravil, preko katerih podatke "podvržemo" nekim vnaprej opredeljenim kontrolam, ki jih imenujemo tudi logične kontrole. Tako v smislu teoretskih opredelitev kot postopkovne izvedbe je faza kontrole enostavnejša kot kasnejša faza izvajanja popravkov. Kljub temu pa je tudi za to fazo potrebno nekaj razmisleka, če hočemo, da bo izvedba kakovostna in učinkovita. Tako že sam pojem *napačnosti* ob delu s konkretnimi podatki hitro izgubi svojo jasno enopomenskost. Predvsem zaradi lažjih konceptualnih razmislekov je koristno ta pojem nekoliko podrobneje opredeliti. Običajno ločimo tri različne stopnje presojanja vrednosti nekega podatka:

- **Prava/neprava (right/wrong) vrednost.** Prava vrednost se nanaša na predpostavljeno vrednost v "objektivno obstoječem realnem svetu". Kljub (včasih vprašljivi) predpostavki, da taka prava vrednost sploh obstaja, jo je v večini primerov, zaradi različnih napak v procesu merjenja, nemogoče točno izmeriti. Tako ostaja prava vrednost pogosto samo koncept na ravni teoretske predpostavke.
- **Pravilna/napačna (correct/errorneous) vrednost.** Vrednost podatka je pravilna, če bi jo nekdo, ki zelo natanko pozna področje, ob podrobnem preverjanju (tudi ob morebitnem ponovnem preverjanju podatka pri poročevalski enoti), pustil nespremenjeno.

- **Sprejemljiva/dvomljiva (acceptable/doubtfull) vrednost.** Vrednost podatka je sprejemljiva, če jo računalniški program za kontrolo potrdi brez potrebe po dodatnem preverjanju.

Razlika med pravilnostjo in sprejemljivostjo podatka je torej predvsem v tem, da se pravilnost nanaša na presojo nosilca raziskovanja (na podlagi ponovnega preverjanja ali preprosto na podlagi njegovih izkušenj), sprejemljivost pa na formalno definirane in v računalniški jezik prenesene kontrole. Prav iz razlike med sprejemljivostjo in pravilnostjo izhaja kategorizacija enot, ki je prikazana v naslednji tabeli.

	Dvomljive vrednosti	Sprejemljive vrednosti
Nepravilne vrednosti	a	b
Pravilne vrednosti	c	d

Glede na zgornjo tabelo, lahko definiramo:

- **Stopnja zavrnitve (failure rate)** je delež enot, ki so "padle" vsaj na eni od definiranih kontrol:

$$f = \frac{a + c}{a + b + c + d}$$

- **Stopnja nepravilnosti (error rate)** je delež enot z nepravilnimi vrednostmi:

$$e = \frac{a + b}{a + b + c + d}$$

- **Stopnja zaznanih napak (hit rate)** je delež dvomljivih vrednosti, ki so zares napačne:

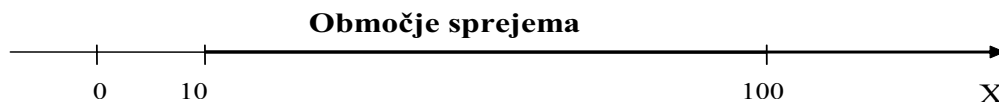
$$h = \frac{a}{a + c}$$

Zgoraj definirani kazalniki nam vsak po svoje izkazujejo učinkovitost definiranega sistema kontrol podatkov. Če imamo npr. visoko stopnjo zavrnitve in nizko stopnjo zaznanih napak, lahko sklepamo, da je definirani sistem neučinkovit, saj nam kot sumljive označi preveč enot, ki v resnici niso napačne. Pravimo, da smo soočeni s problemom pretiranega urejanja.

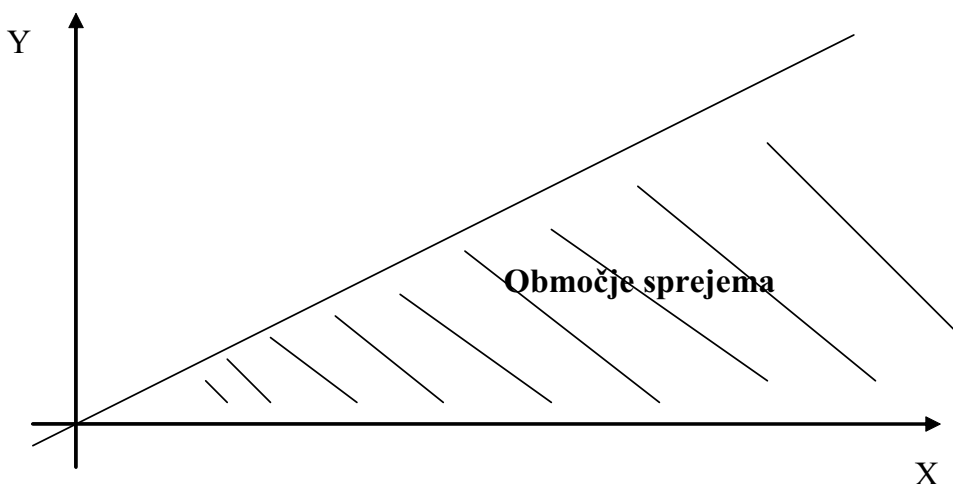
b) Območje sprejema

Sistem kontrol oziroma logičnih pogojev, ki jih definiramo za namen urejanja podatkov, nam za vsako spremenljivko, ki v teh kontrolah nastopa, določa **območje sprejema** (*acceptance region*). Z območjem sprejema je podan obseg vrednosti določene spremenljivke, ki so sprejemljive glede na dane kontrole. Če so vrednosti vseh spremenljivk nekega zapisa v območju sprejema, bo ta zapis zadoščal vsem pogojem, ki so podani preko definiranih kontrol. Če neka kontrola eksplicitno vsebuje le eno spremenljivko, ta kontrola določa absolutno območje sprejema. Pri kontrolah, kjer nastopa več spremenljivk (kontrole doslednosti), je pripadajoče območje sprejema določeno relativno glede na vrednosti ostalih spremenljivk.

Primer 1: Za zvezno spremenljivko X , ki eksplicitno nastopa v kontrolah: $X \geq 0$ in $X \leq 100$, bo tako območje sprejema interval $[10, 100]$. Grafično lahko v tem primeru območje sprejema prikažemo v enodimenzionalnem prostoru.

Primer 2: Če imamo kontroli $X \geq 0$ in $X - Y \leq 0$, je območje sprejema za spremenljivko interval $[0, Y]$, ki je natančno določen šele z vrednostjo spremenljivke Y . Vsaka kontrola, v kateri eksplicitno nastopa spremenljivka X , določa svoje "podpodročje" sprejema, končno področje sprejema pa je presek vseh podpodročij. V tem primeru moramo grafično predstavitev postaviti v dvodimenzionalen prostor.

c) Izvajanje popravkov

Če je faza izvajanja logičnih kontrol v pretežni meri že računalniško avtomatizirana, pa odpravljanje napak še vedno večinoma poteka preko (bolj ali manj) ročnih postopkov. Večinoma gre za preverjanje pravilnosti podatkov pri poročevalski enoti (najpogosteje preko telefona), kar pa je zaradi zamudnosti časovno (in posledično stroškovno) zelo potraten postopek. Ocenjuje se, da v primeru, da se v raziskovanju uporablja tak način urejanja podatkov, delež, namenjen temu delu procesa, dosega med štirideset in osemdeset odstotki celotnega proračuna. Da bi se ti stroški vsaj delno zmanjšali, so bili predvsem v drugi polovici prejšnjega stoletja vpeljani nekateri teoretski koncepti, ki uvajajo tako imenovano avtomatsko urejanje podatkov. V tem primeru računalniški programi ne skrbijo le za odkrivanje napak, ampak tudi za njihovo odpravljanje. Tak način spopadanja z odpravo napak je v teoriji poznan tudi kot problem urejanja in vstavljanja (*editing & imputation problem*).

Najpomembnejši članek s tega področja, ki uvaja nekatere temeljne koncepte, kateri še danes predstavljajo temeljno paradigmo pri oblikovanju aplikativnih postopkov, je članek Fellegi, I. P. in Holt D. (1976): *A systematic approach to automatic editing and imputation*. Članek uvaja sistematičen in v računalniški jezik lahko prevedljiv postopek urejanja na mikro nivoju. Postopek (v vseh kasnejših člankih navajan kot "Fellegi-Holt postopek") temelji na naslednjih štirih pravilih:

- Po opravljenem postopku morajo vsi zapisi izpolnjevati pogoje vnaprej predpisanih logičnih kontrol.
- Ohraniti je potrebno čim večjo količino prvotnih podatkov.
- Pravila za vstavljanje (imputacijo) "napačnih" vrednosti naj izhajajo neposredno iz sistema logičnih kontrol.
- Skozi postopek naj se v čim večji meri ohrani robna ter večrazsežna porazdelitev spremenljivk.

V članku so tako izpeljave teoretičnih teoremov kot tudi izpeljave praktičnih implikacij podane za primer kategoričnih spremenljivk. Metoda (v mnogih različnih izvedbah) se je pozneje razširila tudi na področje zveznih ter kombinacijo obeh tipov spremenljivk. Tako torej obstaja cela vrsta teoretsko utemeljenih postopkov za avtomatsko urejanje, tudi že nekaj programskih paketov, razvitih za te postopke, vendar se popolnoma avtomatsko urejanje v raziskovanjih le redko uporablja. Razlog je predvsem ta, da želijo izvajalci raziskovanja vsaj do neke mere ohraniti neposreden nadzor nad popravki. Tako je v praksi največkrat uporabljen tako imenovan pristop selektivnega urejanja (*selective editing*).

Osnovna ideja **selektivnega urejanja** je, da enote, ki jih je proces kontrole zaznal kot napačne, razvrstimo glede na "pomembnost" (ali zaznane napake ali podatkov enote) in nato v naslednji fazi ročno preverimo le podatke tistih enot, ki jih (po nekem vnaprej določenem kriteriju) določimo kot najpomembnejše. Ostalih enot običajno ne preverjamo ročno, ampak s postopki avtomatskega urejanja in avtomatskega vstavljanja vrednosti popravimo njihove vrednosti tako, da zadoščajo pogojem logičnih kontrol. Da bi sploh omogočili smiselno razvrščanje glede na pomembnost, je potrebno zagotoviti, da kontrolna spremenljivka, ki nam izkazuje "pravilnost" podatkov, ne zavzema več samo dveh vrednosti (1 - enota brez napake; 2 - enota z napako), ampak lahko npr. zavzame vse vrednosti iz intervala $[0,1]$. Te vrednosti nam, na podlagi nekega smiselno postavljenega računskega postopka, kažejo **stopnjo pomembnosti** (degree of importance) podatkov neke enote. Računski postopek, s katerim izračunavamo stopnjo pomembnosti, lahko temelji na dveh osnovnih pristopih:

- **Pristop vrednotenja glede na število napak** (*error based approach*). V tem primeru je vrednost, ki nam izkazuje stopnjo dvomljivosti, določena glede na število napak, ki so bile zaznane v podatkih oziroma številu kontrol, na katerih je enota padla.
- **Pristop vrednotenja glede vpliva na cenilko** (*estimate based approach*). Pri tem pristopu se stopnja dvomljivosti vrednoti glede na to, kakšen vpliv imajo podatki "napačne" enote na končno cenilko.

Teoretsko sta to sicer dva ločena koncepta, ki pa jih je v praksi običajno smiselno kombinirati, tako da nam dobljena vrednost izkazuje oba vidika pomembnosti. Tako so v praksi v izračunu ponavadi upoštevani naslednji kriteriji:

- velikost enote,
- predviden vpliv zaznane napake na končen rezultat,
- utež enote,
- število kontrol, na katerih je enota "padla" in
- relativna pomembnost vsake od kontrol, na kateri je enota "padla".

Postopek določitve stopnje pomembnosti imenujemo **funkcija pomembnosti** (*score function*).

Konferenca UNECE o statističnem urejanju podatkov 2011

Letošnja izvedba konference bo potekala v Ljubljani v začetku maju. Že nekaj časa je v navadi, da se obravnavane teme (sekcije) določijo na prejšnji konferenci, nato pa organizacijski odbor poskrbi za primeren izbor prispevkov in predstavitve iz teh tem. Teme letošnje konference so:

- **Urejanje administrativnih in popisnih podatkov.** Leto 2011 je še posebej aktualno za področje urejanja popisnih podatkov, saj je to za večino evropskih držav popisno leto. Zato je čas konference idealen za razpravo o različnih pristopih, metodah ter implementacijskih postopkih na tem področju. Še posebej zanimivo bo spremljati razliko v pristopih pri klasičnem terenskem popisu; pristopu pri popisu, ki kombinira terenske in administrativne vire ter pristopu pri popisu, ki uporablja izključno administrativne oziroma registrske podatke.
- **Urejanje v primeru elektronskega zbiranja podatkov.** Uvedba elektronskega načina zbiranja podatkov predstavlja precejšnjo spremembo v postavitvi postopkov urejanja podatkov. Spremembo povzroča predvsem dejstvo, da sodobni elektronski vprašalniki omogočajo "vgradnjo" različnih vrst kontrol, ki poročevalsko enoto ustrezno opozarjajo, in lahko preprečijo vnos napačnih podatkov. Po drugi strani pa lahko pretirano število kontrol zviša stopnjo zavrnitev oziroma nepopolno izpolnjenih vprašalnikov.
- **Metode za urejanje na makro nivoju.** Metode urejanja na makro nivoju so pomemben del v procesu izvajanja urejanja podatkov, predvsem kot zadnji kontrolni sistem pri odkrivanju potencialno sumljivih statističnih rezultatov. S primerno kombinacijo teh metod ter metod za urejanje na mikro nivoju lahko tudi bistveno pripomoremo k izboljšanju učinkovitosti celotnega procesa urejanja.
- **Metode in orodja za urejanje na mikro nivoju.** Metode urejanja na mikro nivoju so metode, s katerimi odkrivamo in popravljamo napake na nivoju posameznega (individualnega) zapisa. Dejansko gre za "primarno" področje urejanja podatkov. Čeprav raziskovanje in razvoj na tem področju potekata že vrsto let, je še vedno veliko možnosti za razvoj in implementacijo novih idej.
- **Spreminjanje institucionalne organiziranosti.** V sodobnem času so statistični uradi oziroma druge organizacije, vpete v sistem "proizvajalcev" statističnih rezultatov, nenehno soočeni z organizacijskimi ter procesnimi spremembami. V sekciji bo obravnavan problem prilagajanja procesov urejanja tem spremembam.
- **Mednarodno sodelovanje.** Sekcija bo posvečena različnim oblikam sodelovanja statističnih organizacij, ki se v zadnjih letih povezujejo v več bolj ali manj formalnih združenj in poslovnih mrež.

- **Nove napredne metode za urejanje.** Gre za sekcijo, ki je stalnica na že nekaj zadnjih izvedbah konference. V okviru te sekcije naj bi bili predstavljeni predvsem nekoliko naprednejši in zahtevnejši pristopi pri urejanju podatkov. Običajno gre za predstavitev tako novih teoretskih pristopov kot tudi novih računalniških aplikacij.

Kot je razvidno iz zgornjih opisov tem konference, bo obravnavan širok spekter različnih vidikov razvejanega in včasih tudi precej kompleksnega področja urejanja podatkov. Vsi, ki sodelujemo pri organizaciji in izvedbi konference upamo, da bo dogodek uspel dodati vsaj še en majhen kamenček v mozaik pestrega mednarodnega dogajanja na tem področju. Predvsem pa, da bodo vsi, ki se bodo konference udeležili, v njenem programu našli zase kaj zanimivega in koristnega. Več podrobnosti o konferenci najdete na spletni strani: <http://www.stat.si/Unece/UneceEng.aspx>.

VLOGA STATISTIKE PRI UPRAVLJANJU NERAVNOVESIJ V DRUŽBI - VABILO NA STATISTIČNE DNEVE 2011

dr. Mojca Noč Razinger
Statistični urad Republike Slovenije

Izhod iz ekonomske in finančne krize, odpravljanje njenih posledic in poskusi preprečevanja ali zgodnjega opozarjanja na prihajajoče prihodnje krize postavljajo statistiki, zlasti ekonomski, številne izzive. Ti so povezani z različnimi pobudami in strategijami na mednarodni in nacionalni ravni, saj bo njihovo uresničevanje zahtevalo tudi kakovostne statistične podatke.

Na ravni Evropske unije (EU) so v središču razprave o okrepljenem ekonomskem upravljanju z nadzorom fiskalnih politik, makroekonomskih politik in strukturnih reform. Pomemben del okrepljenega makroekonomskega nadzora kot sestavnega dela strategije Evropa 2020 je nadzor makroekonomskih neravnovesij. V ta namen bo oblikovan seznam kazalnikov, ki bodo odkrivali potencialna notranja in zunanja neravnovesja. Če bodo neravnovesja znatno odstopala od ciljnih vrednosti, bo lahko proti državi sprožen postopek presežnih neravnovesij. Izbrani kazalniki bodo zajemali zlasti podatke nacionalnih računov, plačilne bilance, indeksov cen in javnofinančne statistike. Ključna vloga statistikov pri seznamu kazalnikov bo zagotavljanje kakovostnih statističnih podatkov, pri tem pa bo pomembno tudi ustrezno sodelovanje različnih ustanov na evropski in nacionalni ravni. Za evropski statistični sistem bo poseben izziv tudi ustrezen odgovor na zahtevo po večji pravni veljavi kodeksa ravnanja evropske statistike.

V okviru fiskalnega nadzora se vse bolj uveljavlja prepričanje, da so za ustrezno pripravo podatkov o primanjkljaju in dolgu po metodologiji nacionalnih računov zelo pomembni tudi ustrezni podatkovni viri o javnih financah. Prav tako je pomembno, da sistemi napovedovanja

omogočajo zanesljive in nepristranske projekcije rasti in proračunske projekcije. Bolj kot v preteklih letih bo pozornost veljala podatkom o dolgu ter povezavi med dolgom in primanjkljajem, vse bolj pa se kažejo tudi potrebe po spremljanju javnega sektorja kot celote.

Tudi finančni sektor je podvržen čedalje večjemu nadzoru, saj je kriza pokazala na neustreznost obstoječih mehanizmov. V začetku leta 2011 je začel delovati Evropski odbor za sistemska tveganja; njegova glavna naloga bo razpoznati možne sistemske težave v finančnem sektorju EU, ki bi utegnile prispevati k nastanku prihodnjih kriz. Analitično, statistično, logistično in administrativno podporo Odboru bo zagotavljala Evropska centralna banka. Za delovanje bo Odbor potreboval predvsem finančne informacije in informacije o finančni stabilnosti. Zagotavljale jih bodo zlasti nacionalne centralne banke in nacionalni nadzorniki, v manjši meri pa morda tudi nacionalni statistični uradi.

Med pomembnejše izzive nedvomno sodi tudi revizija mednarodnih statističnih standardov na področju nacionalnih računov in plačilne bilance. Sistem nacionalnih računov 2008, ta bo nadomestil sistem iz leta 1993, je Statistična komisija Združenih narodov potrdila v začetku leta 2009. V EU bo sprejeta posebna različica sistema, Evropski sistem nacionalnih in regionalnih računov 2010. Podobno velja za novo različico mednarodnih standardov za izdelavo plačilne bilance, t. j. priročnik za plačilno bilanco, različica 6. Nova sistema bosta ustrezneje prikazovala ekonomske pojave sodobnega časa. Zaradi sprememb standardov bodo seveda spremenjeni podatki, ki temeljijo na njih. Države EU načrtujemo prve objave rezultatov po novih standardih v letu 2014.

Sistem glavnih ekonomskih evropskih kazalnikov se je začel vzpostavljati pred skoraj desetimi leti, da bi nudil ustrezno podatkovno osnovo monetarni uniji. Cilji glede nabora kazalnikov in njihove pravočasnosti, ki so bili postavljeni v letu 2002, so skoraj v celoti doseženi. Na evropski ravni so izjema trije kazalniki, ki še ne dosegajo zastavljene pravočasnosti (zaposlenost, četrtletni sektorski računi in prosta delovna mesta), in trije, ki še niso na voljo (indeks cen storitev pri proizvajalcih, indeks cen nepremičnin in prodaja hiš). Po desetih letih je tako priložnost za ovrednotenje prehojene poti, seznanitev s pomembnimi dosežki in razmislek o prihodnjem razvoju.

Veliko možnosti za prihodnji razvoj ekonomskih statistik pa ostaja tudi pri odgovarjanju na razmisleke, ki spodbujajo k preseganju ostrih ločnic med posameznimi statističnimi področji in njihovemu večjemu povezovanju. Med njimi so poročilo skupine "Stiglitz-Sen-Fitoussi", ki za področje ekonomskih statistik predlaga zlasti večji poudarek prikazom podatkov o položaju gospodinjev in povezovanje s podatki socialnih statistik, ter pobude za izdelavo različnih satelitskih računov. Z njimi je namreč možno posamezna področja prikazati zelo podrobno ob hkratnem upoštevanju okvira nacionalnih računov.

Domače in tuje statistike, analitike, raziskovalce, novinarje in druge uporabnike statističnih podatkov vabimo, da s svojim sodelovanjem na letošnjih statističnih dnevih, ki bodo potekali od 7. do 9. novembra v Radencih, prispevajo k odgovarjanju na omenjene izzive.

ZANIMIVOSTI IN KRATKE NOVICE

Metodološki zvezki uvrščeni na seznam SCOPUS

Revija Metodološki zvezki - Advances in Methodology and Statistics izhaja od leta 2004 kot uradna revija Statističnega društva Slovenije. Urejata jo Anuška Ferligoj in Andrej Mrvar. Februarja 2011 je bila revija uvrščena v seznam, ki ga indeksira Scopus (<http://www.scopus.com>).

Že nekaj časa pa je revija tudi na naslednjih seznamih:

- STMA-Z - Statistical Theory and Methods Abstracts (<http://www.zentralblatt-math.org/stmaz>),
- EBSCO (<http://search.ebscohost.com>) in
- ECONIS (<http://www.econis.eu/DB=1/LNG=EN>).

Populariziranje statistike

V zimskih mesecih je Statistično društvo organiziralo dve okrogli mizi o popularizaciji statistike. Na prvi, ki je potekala v okviru 20. statističnih dnevov v Radencih, so kot uvodni govorniki sodelovali Andrej Blejec, predsednik Statističnega društva, Anuška Ferligoj in Katja Prevodnik s Fakultete za družbene vede, Amalija Žakelj z Zavoda RS za šolstvo in Tomaž Banovec, nekdanji direktor Statističnega društva. Pudarili so pomembnost že opravljenega dela pri pripravi podiplomskega interdisciplinarnega študija statistike. Predstavljena je bila tudi raven informacijske pismenosti v Sloveniji. Več razpravljavcev je poudarjalo odločilno vlogo medijev in izobraževanja oblikovalcev javnega mnenja za dvig statistične pismenosti.

Drugi del okrogle mize je potekal januarja v okviru rednih mesečnih statističnih srečanj na Inštitutu za biostatistiko in medicinsko informatiko na Vrazovem trgu v Ljubljani. Na srečanju se je nadaljevala razprava o že izoblikovanih predlogih o uvedbi priznanja za kakovostno uporabo statistike v medijih. Predlagana je bila komisija, ki bo izpeljala podelitev priznanja. Sestavljajo jo predsednik Matjaž Omladič ter člani Irena Križman, Andrej Blejec, Zenel Batagelj in Gaj Vidmar. Drugi izoblikovan predlog za popularizacijo statistike pa je uvedba bloga o uporabi statistike v medijih - dobre in slabe prakse. Na njem naj bi argumentirano (z obrazložitvijo, zakaj je dobro prikazano oziroma s predlogom za izboljšavo) prikazovali dobre in slabe prakse uporabe statistike v medijih. Eden od virov za dobre prakse bi lahko bili tudi predlogi, ki bi jih obravnavala komisija za priznanja. Spletno stran bo urejal Janez Stare.

Novice s področja rudarjenja podatkov

Nada Lavrač in Vid Podpečan z Inštituta Jožef Štefan v Ljubljani sta skupaj s sodelavci z Univerze v Ženevi in Univerze v Leidenu organizirala delavnico Third Generation Data Mining: Towards Service-Oriented Knowledge Discovery, ki je potekala 24. septembra 2010 v okviru evropske konference ECML/PKDD 2010 v Barceloni.

Dunja Mladenić in Marko Grobelnik z Inštituta Jožef Štefan v Ljubljani sta organizirala podkonferenco Conference on Data Mining and Data Warehouses na konferenci Informacijska družba IS 2010, 12. oktobra 2010 v Ljubljani.

Ameriški popisni in statistični blogi

Robert Groves, znani raziskovalec neodgovorov v anketnih raziskovanjih, je leta 2009 prevzel vodenje ameriškega Popisnega urada (Census Bureau). To je bilo v času najintenzivnejših priprav na ameriški popis. Le-te je Groves redno predstavljal bralcem tudi v obliki bloga direktorja Popisnega urada, ki ga najdete na vstopni strani: <http://www.census.gov>. Zdaj v zapisih predstavlja že obdelavo popisnih podatkov in rezultate. Obravnava pa tudi druge aktualne teme, kot npr. izboljševanje učinkovitosti državne uprave.

Iz istega naslova je mogoče vstopiti tudi v bloge njegovih sodelavcev - statistikov, ki so zbrani pod (originalnim) naslovom Random Samplings.

Z enim evrom na dan se da prehranjevati tudi v Sloveniji

Farmacevt, podjetnik, predavatelj, skavt, družinski oče štirih otrok, Ljubljčan Aleš Čerin se je ob branju neke statistike Svetovne banke, da pod pragom ekstremne revščine, ki se nahaja pri okrog enem evru sredstev za preživetje na dan, živi več kot milijarda prebivalcev zemlje, domislil, da bi preizkusil, ali se je v Sloveniji mogoče prehranjevati s tako skromnim dnevnim proračunom.

Verjeli ali ne - dva meseca mu je uspelo prehranjevati se za okrog šestdeset evrov, ob tem da je normalno delal, se redno rekreiral in ohranil začetno telesno težo. Svoj projekt je natančno beležil na tej spletni strani: <http://www.edusatis.si/preprostost/projekt-1-e-na-dan-se-da>. Sredstva, ki jih je ob tem eksperimentu prihranil, pa je daroval za otroke, ki živijo pod pragom ekstremne revščine.

Kalkulator stroškov avtomobila

Fokus - društvo za sonaraven razvoj, ki svojo dejavnost osredotoča na področja spreminjanja podnebja, energije, mobilnosti, okoljske javnofinančne reforme in trajnostne potrošnje je - podobno kot je Statistični urad pred leti izdelal spletni pripomoček za izračun osebne inflacije - izdelalo Kalkulator stroškov avtomobila. Z njegovo pomočjo lahko vsak posameznik ali gospodinjstvo izračuna, kako velik zajedalec osebnega oz. družinskega proračuna je avtomobil - dobrina, s katero razpolagajo tri četrtine slovenskih gospodinjstev, katerih člani verjetno niti ne razmišljajo o alternativah lastništvu avtomobila.

Kalkulator, ki ga najdete na spletni strani: <http://www.focus.si/index.php?node=276>, vam spotoma izračuna tudi, koliko manj bi lahko delali, če ne bi imeli avtomobila. Pripomoček je vredno preizkusiti, saj boste nad rezultati skoraj gotovo presenečeni!

Imena v številkah

V novi priročni publikaciji Statističnega urada z zgornjim naslovom so predstavljena imena prebivalcev Slovenije po njihovi pogostnosti, in sicer po stanju 1. januarja 2010.

Avtorica, demografinja Tina Žnidaršič, v uvodu ugotavlja, da "je zanimanje za pogostnost rojstnih imen in priimkov veliko, študije o tem pa niso ravno pogoste. Starejše so izhajale

pretežno iz zgodovinskih gradiv, novejša pa izhajajo iz podatkov Centralnega registra prebivalstva. Ta je bil vzpostavljen na Statističnem uradu z zakonom iz leta 1970, od leta 1998 pa ga upravlja Ministrstvo za notranje zadeve. Prvi rezultati analize imen iz Centralnega registra prebivalstva so bili prvič predstavljeni na Statističnih dnevih v Radencih leta 1995.

Statistični urad je publikacijo s to tematiko - z naslovom *Kako ti je ime?*, Imena državljanov Slovenije 31. 12. 1997 - izdal že leta 1999; pripravila jo je Snježana L. Štuhec. Najnovejši tiskani seznam pojavnosti posameznih imen državljanov pa je bil objavljen leta 2008 v četrti izdaji Leksikona imen avtorja Janeza Kebra (ta obravnava imena predvsem etimološko - razlaga njihov izvor in pomen). Najpogostejša rojstna imena in njihove različice ter 500 najpogostejših priimkov pa so "obdelani" s pravopisnega vidika v Slovenskem pravopisu 2001. Tam se lahko poučimo, kako se imena pravilno sklanjajo in kako iz imen pravilno tvorimo svojilne pridevnike. ...

Publikacijo sestavljajo štiri vsebinski sklopi. V prvem so navedena najpogostejša imena po posameznih desetletnih obdobjih rojstev vseh oseb, ki so na prvi dan leta 2010 sestavljale prebivalstvo Slovenije. Z ustreznimi grafičnimi prikazi so nazorno prikazana imena, ki so se v posameznem obdobju pojavljala pogosteje kot druga in za katera nam statistični podatki kažejo, da so bila v obravnavanem obdobju značilna. V drugem sklopu se vrstijo številne zanimivosti, povezane s statistiko imen, na primer katera imena nastopajo tudi kot priimki in obratno, kako je s pojavnostjo sestavljenih (dvojnih) imen, katera imena izginjajo in katera se pojavljajo na novo, kako je nekoč koledar pomembno vplival na poimenovanje otroka ipd. Tretji sklop obsega tabele z najpogostejšimi imeni po posameznih statističnih regijah. Ker na pogostost rojstnega imena zelo vpliva prevladujoči okus v obdobju, v katerem se otrok rodi, priimki pa so, zlasti nekateri, pogostejši na posameznih območjih Slovenije, so v pregledne tabele po regijah vključeni tudi najpogostejši priimki. Zadnji del publikacije obsega dodatek v obliki tabele, v kateri lahko spremljamo pojavljanje in izginjanje najpogostejših imen v času, ter seznam 20 najpogostejših imen po petletnih obdobjih rojstev oseb s temi imeni."

Posebna izdaja revije Public Opinion Quarterly na temo Total Survey Error

Ugledna metodološka revija Public Opinion Quarterly (POQ) je konec leta 2010 izdala posebno številko na temo Total Survey Error (Skupna vzorčna napaka), ki sta jo uredila Paul P. Biemer in Lars Lyberg in je prosto dostopna na spletnem naslovu: <http://pog.oxfordjournals.org/content/74/5.toc>. V njej so prispevki o uporabi administrativnih podatkov, kombiniranih načinih zbiranja podatkov, primerjavi anketarjev, mednarodni primerjavi raziskovanj ipd. Priporočamo v branje!

Mednarodna metodološka poletna šola v Ljubljani

Od 9. julija do 13. avgusta 2011 bo na Fakulteti za družbene vede potekala že 6. mednarodna metodološka poletna šola z naslovom *Between Unity, Diversity and Complementarity*. Organizirana je v okviru Evropskega združenja za politološko raziskovanje - ECPR, ki prireja poletne šole tudi na nekaterih drugih evropskih fakultetah.

Na programu je 13 dvotedenskih osnovnih tečajev, osem enotedenskih tečajev ter šest

osvežitvenih pred-tečajev. Več podrobnosti najdete na spletni strani:
<http://www.ecprnet.eu/summerschools/Ljubljana/default.asp>

Konferenca Evropskega združenja za anketno raziskovanje

Od 18. do 22. julija bo v organizaciji Švicarskega centra za družboslovno raziskovanje (FORS) in Univerze iz Lousanne v Lousanni potekala četrta konferenca Evropskega združenja za anketno raziskovanje (ESRA). Na spletni strani: <http://surveymethodology.eu/conferences> je objavljen že podroben program z opisom številnih sekcij in seznamom sprejetih predstavitev. Na isti spletni strani pa je tudi obsežen arhiv prispevkov predhodnih treh konferenc iz Barcelone (2005), Prage (2007) in Varšave (2009).

Svetovni statistični kongres Mednarodnega statističnega inštituta ISI

Letos je na vrsti tudi svetovni statistični kongres Mednarodnega statističnega inštituta, ki združuje statistike z zelo različnih statističnih področij ter udeležence z vseh koncev sveta in to že od leta 1853. Kongres bo potekal konec avgusta 2011 v Dublinu na Irskem. V dneh pred kongresom - 19. in 20. avgusta bo v istem kraju najprej na programu petnajst različnih kratkih statističnih tečajev. Za kongres, ki bo potekal od 21. do 26. avgusta je bila izdana obsežna predstavitvena knjižica, ki jo najdete na spletni strani: <http://isi-web.org/>. V okviru kongresa vedno potekajo tudi številna satelitska srečanja raznih mednarodnih statističnih združenj in navez.

Mednarodna delavnica o neodgovorih v anketah oseb in gospodinjstev

Letošnja mednarodna delavnica o neodgovorih v anketah oseb in gospodinjstev bo potekala od 5. do 7. septembra na Univerzi Deusto v Bilbau v Španiji. Potekala bo v obliki standardnih kratkih predstavitev z daljšimi diskusijami, tematskih razprav, razprav v majhnih skupinah in predstavitvenih posterjih. Organizatorji prispevke za delavnico sprejemajo do 15. aprila 2011 na elektronski naslov NRworkshop@gmail.com. Prijavnico pa najdete na spletni strani: www.nonresponse.org.

Kot že vrsto let doslej bomo tudi letos organizirali mednarodno konferenco

Uporabna statistika - Applied Statistics 2011

25. do 28. september, 2011
Hotel Ribno, Ribno pri Bledu

Namen konference je zbrati raziskovalce, ki delujejo na področju statistike kot tudi vse druge, ki delujejo na področju analize podatkov na različnih področjih statistike in sorodnih ved. To je priložnost, da predstavite svoje delo ter izmenjate izkušnje z drugimi raziskovalci in uporabniki statističnih metod. Štiridnevni program sestavljajo jutranja vabljen predavanja, ki jim sledijo sekcije prispevkov z različnih področij. Srečanje zaključimo s popoldansko delavnico. Interdisciplinarni prispevki ter prispevki uporabe statistike so še posebej dobrodošli.

Konferenca je dobra priložnost, da se slovenski statistiki srečamo in v prijetnem vzdušju spletemo še boljše vezi. Zato ste še posebej vabljeni, da se konference udeležite v čim večjem številu.

Teme

- Analiza omrežij
- Biostatistika in bioinformatika
- Družboslovna metodologija
- Ekonometrija
- Matematična statistika
- Merjenje
- Modeliranje in simulacije
- Načrtovanje poskusov
- Podatkovno rudarjenje
- Statistično izobraževanje
- Uporaba statistike
- Vzorčenje
- Zbiranje podatkov
- Druga področja statistike

Vabljeni predavatelji

- **Adrian Bowman**
Department of Statistics, University of Glasgow
- **Hans C. van Houwelingen**
Dept. of Medical Statistics and Bioinformatics, Leiden University Medical Center
- **Niels Keiding**
Institute of Public Health, University of Copenhagen

Delavnica (28. september)

- **Gerald van den Boogaart: Statistics of compositional data**
Technical University Freiberg, Germany

Pomembni datumi:

Oddaja povzetkov	1. junij
Potrditev sprejema	15. junij
Registracija	1. julij
Zgodnje plačilo	15. julij

Obvestila o konferenci lahko spremljate na naslovu: <http://conferences.nib.si/AS2011>.

